

Välis-Eesti

Elfrunth

**A
L
M
A
N
A
K**

Nr. 10

SISU: Ühendriikidesse rändamise võimalused hääbumas. Dr. P. A. Speak.
Kuidas korraldada meie väljarändamist? Ed. Riisman.
Kuhu rännata? A. Nippak.

A-S. VENNAD KIMBERG

TRAADI JA NAELAVABRIK.
LADU NUNNE T. 16, TEL. 448-17.

Latinaelad, papi-, pleki-, haak- vormi-, saapanaelad, kõiksugu erinaelad ja rattaneed. **Traati** haljast, põletatud, tsingitud, vasetatud ja **vedrutraati.**

Sild, mis viib kodumaale.

Elades võõrsil tunnete end ikka eestlasena, kui loete allnimetatud kodumaa lehti:

Vaba Maa

ilmub iga päev ja annab täieliku ülevaate elust Eestis. Moodsam kodumaa leht. Rikkalik sündmuste kroonika. Igapäev hulk pilte. Gori vaimukad karikatuurid. Tellimishind välismaale 4 E. krooni kuus.

Rahvaleht

valgustab 3 korda nädalas Eesti elu põnevamaid nähtusi köitval, kaasakiskuval kujul. See on ajaleht kõigile. Tellimishind 3 kuuks 4 E. krooni, 6 kuuks 7 krooni 50 senti.

Esmaspäev

on kõige sobivam leht eestlasele välismaal. Toob iga nädal huvitavaid kirjutisi ja pildirohke ülevaate kodumaa sündmustest. Palju Eesti nalja. Tellimishind 6 kuuks 3 E. krooni.

Tellimised saata: „Vaba Maa“ peatalitus, Tallinn, Estonia.

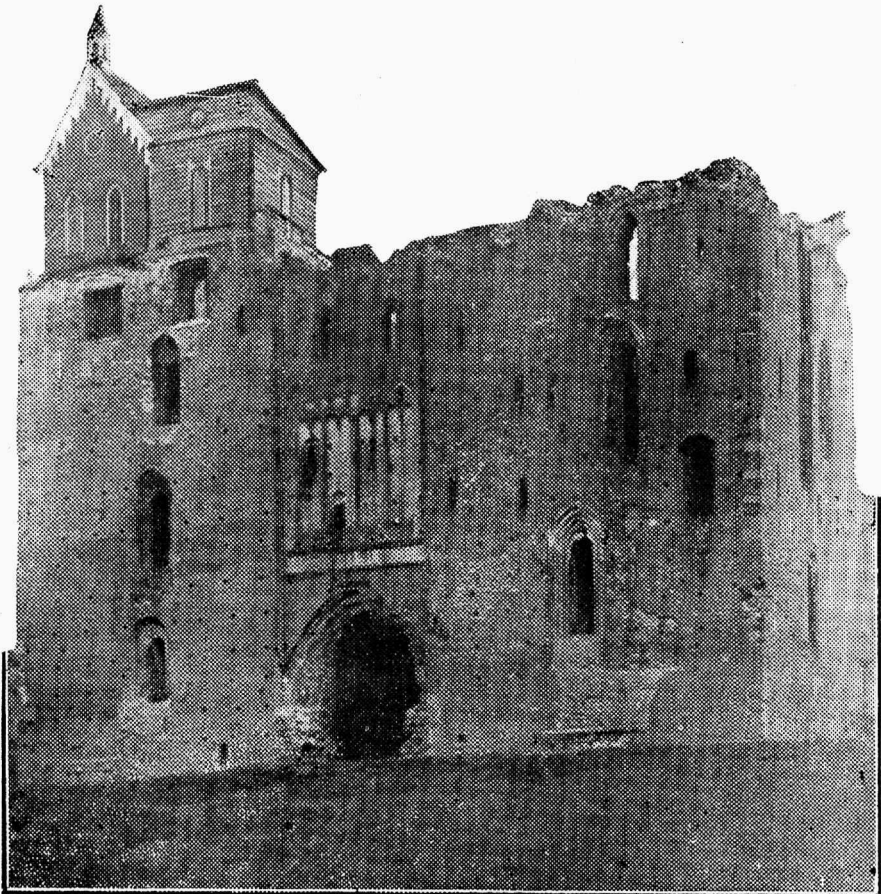
4. AASTAKÄIK

VÄLIS-EESTI ALMANAK

1932

II VEERAND

NR. 10

Tartu Doome varemed.

Kuidas korraldada meie väljarändamist.

Eesti kolonii asutamisest Argentiinasse.

ED. RIISMAN.

Väljarändamise küsimus on olnud meil ikka üks valusamaid, mis pole leidnud omale veel seni õiget lahendust. On ajajärke, kus väljarändamine võtab hoogu (nagu see oli meil aasta 5—6 eest) ja kus selle takistamiseks pole mõtet, kuna inimestel on täielik õigus tööpuuduse ja kriisi ajajärkudel omale otsida lahendamaid elamistingimusi võõrsil. Pealegi on eestlastel hea osake rändamiskirge ka veres. Alaliseks ei asu aga võõrsile keegi heameelega, vaid ainult hädasummil.

Väljarändamine meil, Eestis, on kannud seni täiesti juhuslikku ilmet. Väljarändamise himulised on jäetud täiesti enda hooleks või — halvemal juhul — on sattunud petiste agentide kätte, kes inimesi ärilistes huvides katsuvad meelitada petlikkude lubadustega ja vale informatsiooniga neisse maailmanurkadesse, kuhu teadlikud väljarändajad heameelega ei taha minna.

Organiseerimata ja juhusliku väljarändamise juures lähevad väljarändajad kõige kergemini kaotsi oma rahvale, sest üksikutena ja eraldatutena aluvad nad kõige kergemini ümberrahvastamise mõjudele. Eriti tuleb see ilmsiks väliseestlaste juures. Eestlasi leidub üle maailma igal pool, nii et tekitab imestust, kuidas väiksest rahvast nii palju jätkub. Kuid need on enamasti kõik üksikud eestlased, keda kohtame. Ainult suuremates linnades on üksikuid suuremaid eestlaste koondisi. Suurem osa väliseestlastest on aga pillatud laiali teiste rahvuste sekka, kuhu nad aegamööda kaovad — kui mitte esimese põlve jooksul, siis teise põlve jooksul kindlasti. Vastupidine on nähe nende rahvaste juures, kes elavad võõrsil suurte asundustena. Seal on väljarändajate lapsed ja lapselapsed säilitanud

täiesti oma rahvuse ja kõnelevad tihti isegi halvasti võõrast keelt.

Sellest järeldub, et oma rahva alalhoidu huvides on väljarändajate koondamine võimalikult suurtesse asundustesse. Riikidel, kel oma asumaad, on see kerge, kuna nad juhivad väljarändajad oma asumaaes, kus need riigile ja rahvale kunagi kaotsi ei lähe, vaid asumaal oma riigi ja rahva mõju koguni suurendavad.

Meil, Eestil, ei ole kahjuks asumaid, kuhu juhtida oma väljarändajaid ja elanikkude ülejääki. Kuid see ei tähenda veel, et puuduvad teised võimalused väljarändajate koondamiseks ja sidumiseks kodumaaga.

Kui riik või vastav organisatsioon, kel kapitalid kasutada, asub juhtima väljarändamist, siis võib väljarändajaid koondada rohkem ühtedesse punktidesse, asutades ja toetades koloniisid, mis kujuneksid kindlateks saarekesteks võõra rahva mõjude tormilises meres. Omal ajal Eestist Venesse rändajad moodustasid seal koloniisid, mis jõudsid heale järjele ja kus eestlased mitme põlve jooksul säilitasid oma rahvuse ja keele. Nüüd on Vene uus riigikord need koloniid hävitanud. Mõningast vanemast koloniist on kuulda veel Põhja-Ameerikas*), kuid nendega puudub side ja nad on täiesti maha jäänud sellest kultuurilisest arenemiskäigust, mida on teinud läbi viimaste aastakümnete jooksul Eesti. Mujal ei ole Eesti koloniisid teada, isegi Austraalias mitte, kuhu ometi nii palju eestlasi rändas välja ja hakkas põllupidajaiks.

Kui arvestada, et ligi veerand osa Eesti rahvast asub välismaal, siis peaks

*) Stettleris, Alberta provintsis, Kanaadas (v. Välis-E. Almanak nr. 9, lhk. 37).

riik väliseestlaste organiseerimise küsimustest tõsisemalt huvituma ja asuma väljarändamise korraldamisele. Riiklikul algatusel ja toetusel tuleks luua koloniisid, kuhu tuleks eeskätt püüda koondada neid väljarändajaid, kes juba võõrsile asunud, kuid veel seal ei ole suutnud luua omale püsivat kodu, kui ka neid, kes veel edaspidi rändavad välja omale otsima uut kodu. Selliste koloniide loomine nõuaks muidugi teatud määral kulusid, kuid erakapitalide lititõmbamisega, nagu see on sündinud teistes riigees, ei peaks see tekitama ülepääsmatuid raskusi. Oleks küllalt esialgselt ühest suurest koloniist. Kui see on hästi korraldatud ja selle asukoht valitud õnnelikult, ei oleks raske sinna koondada suurt osa väljarändamishimulisi. Sarnane koloniii, kui ta elanikkude arvu poolest on paisunud küllalt suureks, pakub tegevusvõimalusi kõige mitmekesisematel aladel — ka neile, keda põllutöö ei huvita. Neis asundustes tekivad igasugused ettevõtted — vabrikud tootesainete ümbertöötamiseks, kauplused, ostumüügi punktid, koolid, kirikud, töökojad jne., nagu seda võib näha teiste rahvaste koloniides.

Vaadates ringi üksikutes maailmaosades sarnase kolonii loomise võimaluse järgi, peab jääma peatuma Lõuna-Ameerikale, mis kindlasti on suur tuleviku maa, kuigi meie Eesti väljarändajatel sealt vähe on häid mälestusi. Viimases asjaolus on aga olnud süüdi rohkem väljarändajate organiseerimatus ja korralduse puudus, kui maa ise.

Lõuna-Ameerika on oma maa ja kliima poolest õige mitmekesine. Kuid seal on veel küllalt metsa ja viljakandvat maad, kus suurem organiseeritud ja kapitaliga rühm võib palju saata korda.

Eriti osavad on olnud koloniide asutamisel sakslased, kes on osanud otsida välja omale Lõuna-Ameerikas kõige paremad maakohad ja ei ole hoolinud kuldest nende korraldamisel, mis nüüd kapitali kulu ja vaeva mitmekordselt tasub.

Meil on häid andmeid kolme suure

saksa kolonii — Puerto-Rico, Monte Carlo ja Eldorado üle, mis asuvad Argentiina põhja-ida osas, Parana jõe ääres, Misiones'i territooriumil.*)

Suure ja püsiva tööga on sakslased harinud üles siin suured maaalad ja seadnud eeskujulikku korda. Seal on uhked farmid nägusate hoonetega, oma koolid ja kirikud, haiglad, post ja telegraaf, politsei, tsiviilkohus jne. Kliima on hea, kuid suvised kuumused nõuavad harjumist. Maa on hästi niisutatud, kuna kõiki maa-alasid läbib ojad, millel on eranditult joogikõlbuline vesi. Väikesed allikad on igalpool, nii et kaevude ehitamine on enamasti üleliigne, kuid kus see siiski vajaline, leidub kristallselge vesi juba 4 meetri sügavuses. Eldorado koloniis, mis kõige hiljem asutatud, on näiteks juba 15 kaubamaja, mis toimivad ostu ja müüki, 10 suurt saeveskit, mis ostavad asunikelt ära iga kvantumi puid, kaks elektri jõujaama, mis varustavad valgusega peauulitsaid ja kolonistide maju. Teed on head ja selle tõttu on tarvitusel palju sõidu- ja veoautosid, millega toimub reisijate ja kauba vedu.

Koloniide valitsus hoolitseb põllumajandusliku juhatuse eest, mida eriti vajavad algajad põllupidajad. On oma katsejaamad, kus proovitakse kõige mitmekesisemate kultuuride kasvatamist. Nii kasvatatakse asundustes apelsiine, mandariine, sidruneid, yerbat, tubakat, maisi, kartulit jne. Kasvavad hästi ka kõik muud puuvilja ja ajavilja sordid (virsikud, viinamarjad, maasikad jne.; jõgede ja ojade kallastel ananasid ja banaanid).

Vajaliseks kapitaliks põllupidamisele loetakse 1500—2000 arg. paberpesot (meie rahas umbes Kr. 5500—7500).

Asundustel on hea ühendus Parana jõe kaudu kui ka raudteega otse Ar-

*) Misiones asub kitsa sopina (75-120 kilom. laiuselt) Paraguai ja Brasilia vahel, piiratuna kahest jõest (Parana ja Uruguai), mis ühtlasi märgivad ka riigi piirjoont.

gentiina pealinna Buenos-Airesiga, mis asub umbes 900 kilomeetri kaugusel koloniidest.

Millised on asuniku elutingimused neis asundustes, selgitab kõige erapooletumalt Saksa kolonisti kiri (Eldorado koloniist) ühele tallinlasele.

Ta kirjutab:

„Asun siin 1926 a. märtsist saadik ja olen oma eluga rahul. Kui oled 50 aastast astunud üle, peab „istuma jääma“.

Kliima on siin väga soe, suvel kuni 38° C. Ööd on aga alati jahedad, nii et magada saab hästi, kuna 12 klm. kauguses Parana jõest Eldorados ei ole moskiitosid. Ka ei ole siin malaariat, olgu siis, et Parana jõe ääres saab inimene sääskede kaudu infitseeritud. Kliima on vist küll kogu Argentiinas terve, ainult Salto, Tucumanis ja Jujuys on malaariat. Ka leidub seda Parana kallastel, Corrientes'ist ülemale poole, ainult kergemal kujul kui eelpoolnimetatud paikades.

Talvel on hommikuti kuni 6° C külma. Päeval läheb soojaks. Kuid see järsk sula rikub apelsinipuid, vahest ka yerbat. Külma tuleb ette maist kuni oktoobrini, kuid vahepeal on nädalate kaupa nii soe, nagu teie juures suvel, siis hakkab kõik kohe idanema, mille tõttu tekivadki kahjud külmast. Kui tahetakse apelsiine müügiks kasvatada, peab puud istutama kõrgele maale, sest kõrgel tuleb külma vähem ette.

Aiavili ja meie vili kasvavad siin ainult talvel, sügisel ja kevadel. Peaasjalikult kasvatatakse maisi, mandiokat, kartulaid, ube, tubakat ja yerbat.

Noori vilja- ja yerbapuid võib ka osta, kuid enamasti istutatakse neid ise. Ananast ja banaani võib kasvatada suurejoonelisemalt ainult Parana kallastel, sest seal ei ole udu tõttu peaaegu kunagi suurt külma.

Maapõue on Argentiinas viljarikas igal pool, kus on küllalt vihma. Nagu igal pool maailmas, leidub ka siin halba maad. Kui tahetakse aiavilja kasvatada suurlinna läheduses, peab maad väetama. Vilja tarvis vist kusagil maad ei väetata.

Posadas'es*) on umbes 30.000 elanikku. Siin on olemas ka gümnaasium. Lähemad ülikoolid asuvad Buenos Aires'es ja La-Platas. Kooliaasta algab märtsi kuus.

Misiones'es on maa enamasti igal pool ühesugune. Peab ainult ettevaatlik olema maa ostmisega, et ei omandataks kivist või liig madalat maad halli maapõuega. Maapõue peab olema punane.

*) Linn koloniide läheduses, kust algab raudtee.

Siin maksab 1 hektaar maad kõigest 80—150 pesot. See on aga ürgmets. Kui yerba*) on 3 aastat vana ja annab esimese lõikuse, maksab 1 hektaar maad 1000 yerbaga juba 1000 pesot. Suurte linnade läheduses peate maksma hektaarist 500—1000 peso.

Siin elutsevad küll krokodillid, tiigrid ja puumad, kuid mina pole 5 aasta jooksul ühtegi neist näinud. Mõnikord viib mõni tiiger küll mõne sea õhtusöögiks. Palju hullemad on aga väikesed piinajad: igas värskelt asutatud asunduses on alguses päeva ajal lõpmata palju väikseid nõelavaid kärbeid, kes pühapäeviti rahuliku paigalistumise teevad võimatuks. Kuid mõne aasta pärast kaovad need täiesti, kui mädanenud puud on kõik ära põletatud. Siis on siin veel liivakirpe, kes asuvad varvastele küünte alla ja tekitavad sügelemist ja põletikku. Nii kaua, kui mets on veel lähedal, on siin ka väga väikseid tiguseid, kes pääsevad läbi isegi moskiitovõrgust ja kes väga valusasti hammustavad. Samuti näeb siin palju vaeva sipelgatega, kes lehed ja õied ära lõikavad ja oma pesadesse viivad; neid tuleb kogu aeg mürgitada.

Siia juure tulevad veel maod, harva üle 2 m. pikad, kuid nende hulgas on väga palju mürgiseid. Peab alati kodus hoidma seerumi ja pritsi, kuna ei või kindel olla, et ei juhtu mõnele mürgisele peale astuma.

Minul on 25 hektaari maad, nendest on 7 yerba all, 4 — karjamaad, 2 maisi ja tubaka all, ülejäänud maa on veel metsa all. Mul on 1 hobune, 2 härga, 2 piimalehma, 20—40 siga, 70—100 parti ja kana. Mu pojad on 40 mesipuid, need andsid tänavu 3000 kg. mett.

Meie elamus on 4 tuba, köök, suur ait tubaka jaoks, vana puumaja loomade jaoks jne.”

Nagu kõigest eeltoodust selgub, ei ole üksikul asunikul midagi peale hakata metsikul ja asundamata maa-alal, kuivõrd hea ja odav see maa ka ei oleks. Enne tuleb seada suurem maa-ala korda, kõrvaldada kõik kahjulikud tingimused, ehitada teid ja maju, muretseda vajalise varustuse eest ja alles siis võib hakata maad jaotama asunikele. Sakslased kutsuvad eestlasi meeeldi oma koloniides-

*) Yerba on tee, mis algul tundub õige halvamaiguline ja nõuab harjumist. Troopikas juuakse teda väga palju, kuna ta aitab hoida ära kuumusest tekkivaid terviserikkeid.

se, kus kõik juba seatud korda, kuid eestlane ei saaks tunda nende seas end kunagi kodusena, kuni ta pole rahvustunud ümber. Algul oleks tal hingeliselt väga raske, kuigi ta võidaks majanduslikud takistused. Kirjutab ju isegi ülemal nimetatud Saksa kolonist:

„Kõige pealt ei tahaks ma kellelegi soovitada väljarändamist. Seal kodus ei hinda nii mõnigi seda, mille järgi ta pärast tunneb suurt puudust.”

Kui isegi oma rahva seas võõrsil on raske, kuivõrra rohkem tuleb kannatada siis kodutunde puudumise all võõraste rahvusse kuuluval isikul! —

Kui kõik meie Lõuna-Ameerikasse rännanud suguvennad, kes töötavad seal igasugustes kohvi-fasendades ja istandustes, kõrvuti neegritega, oleksid koondatud suurde koloniisse, kuivõrra kergem oleks neil väljarändajail nii majanduslikult kui ka hingeliselt ja kuivõrra hõlpsam oleks neil ka sideme pidamine kodumaaga. Rääkimata kultuurilisest kasust, oleks Eesti riik võitnud ka majanduslikult, nagu seda võime näha Leedust, kellele välisleedulased on toonud suuri summe ja kes on oma riiki majanduslikult toetanud väga mõjuvalt.

Luues ühiseid majanduslikke ettevõtteid ja korraldades ühiselt saaduste turustamist, oleks väliseestlastel võimalus oma majanduslikku seisukorda tõsta heale järjele ja võistelda edukalt laiskade lõunamaalastega. Võiks olla teostatav ka kaubandus kodumaa ja kolonii vahel.

Saksa koloniid on kujunenud oma suuruse poolest mõjuvõimsaiks tegureiks. Nad on kasvanud võrdlemisi lühikese aja jooksul. Nii on Eldorado, näiteks, asutatud alles 12 aastat eest ja temal on juba umbes 7000 elanikku.

Kui nüüd pöörduda uuesti Eesti kolonii asutamise mõtte juure, peame tähendama, et Misiones'i territooriumil on veel rohkesti soodsat riigi-

maad uute koloniide loomiseks.*) Sakslastega naabruses võiks Eesti kolonii hea eduga kasutada esialgu sakslaste vabrikuid ja ostu-müügi punkte, kuni need on aegamisi soetatud omale ise. Muidugi peaks selles olema abiks ka kolonii valitsus, kes peaks täitma vahetalitaja ja turustaja ülesandeid, nagu seda teevad Saksa koloniide valitsused, kes on mõnede produktide pealt kindlustanud oma asumikkudele koguni minimaalhinna.

Kolonii asutamiseks, s. t. suurema maa-ala ostmiseks ja korraldamiseks võiks kutsuda riiklikul toetusel ellu erikompanii, nagu see on sakslastel, kes siis koloniseerimist võimalikult soodsatel tingimustel ja ilma suure kasu tagamõtteta püüaks teostada. Mõned optimistid meil Eestis, kes seda mõtet juba on harutanud, arvavad, et kolonii asutamiseks jatkaks 250.000 E. kroonist. Isiklikult arvan aga, et seda on vähe, kui teha kõik vajalised eeltööd korralikult. Kuid kui suur see summa ka ei oleks, ta ei läheks kaotsi ja ta suks end aastate jooksul, mil koloniseerimine teostub.

See mõte, mis algatatud meie mõnede ringkondade poolt, on küllalt huvitav ja ka põhjendatudki, et väärida tähelepanu ja kaalumist. Meie väljarändamine vajab organiseerimist, nagu on tunnustatud juba üldiselt, ja ei ole kahtlust, et ülemal nimetatud teel väljarändajaid ühte koondades, kui see majanduslikult ei käi üle jõu, me osutame nii väljarändajaile kui ka endi riigile ja rahvale suure teene.

*) Ka Brasiilias, kus riik asundamist väga soodustab, võiks kolonii asutamine tulla kõne alla, kuid suvised kuumad on seal meie põhjamaalasele liiga piinavad, kuna Argentiinas on sellepoolest parem.

Põhja-Ameerikas võiks olla juttu Kanadast, mis kliimaliselt oleks meile kõige vastuvõetavam, kuid seal oleks koloniseerimine seotud liiga suurte kuludega, kuna paremad kohad asundatud.

Välis-Eesti ja Eesti kirik.

Tõsine sooviavaldus.

H. HALJASPÖLD,

Välis-Eesti Almanaki kaastöeline Brüsselis.

Välismaal viibivate üliõpilaste organiseerimine on saanud meil laialdaseks päevaküsimuseks. Ja see on ka üsna õige. Suur väljarändamine Eestist — viimase viie aastakümne jooksul — teeb tarvilikuks, et meie selgi alal midagi korda saadaksime. Meie oleme veel kaugel sellest, et võiksime asutada Saksa-maa eeskujul midagi „Institut für Aus-land-Deutschum'i” taolist, kus mitte ainult ei korraldata väljarändajate elu uutes kodukohtades, vaid kus juba ette võidakse anda parimad andmed igale soovijale iga võimaliku maa kohta. Siiski on korraldustööle pandud ilus alus „Välis-Eesti Ühingu” näol.

Kuid tööd tuleb avardada. Tuleb kõik loovad jõud selleks kaasa tõmmata, kõik ainelised võimalused selleks ära kasutada. Niihästi Eestis kui ka välismaailmas. Väliseestlased peaksid nimelt ligi tõmbama. Ka Eesti meremees ei tohiks oma huvides tagasi kohkuda oma-poolsegi väikese ainelise abi eest.

Eesti kirik peab siin esimeses joones midagi korda saama. Peamiselt luteriusu kirik — kui kõige suurem ja mõjukam kodumaal.

Tal on küll praegu palju seesmist häda üle elada, kuid see ei takista teda osa võtmast tööst, mis, kui ta alustatud ja tehtud, omapooltki ehk kaasa mõjub kiriku uute sihtjoonte kindlaks määramisel. Sellele kirikule on tehtud palju etteheiteid, ja ta isegi pole neid teinud vähem teiste aadressil. Peamine etteheide luterlusele on, et ta olevat tagurline, „katoliiklik” — nagu öeldakse. Ta on igatahes kinnine, väga kinnine ja kivine asutis. Katoliiklik — sellega ma ei lepi, sest tänapäeva katolitsism sellisena, nagu ta esineb siin Belgias, kinnitab just vastuoksa, et kooliku kirik on väedumeelne ja oskab tungida kõige vähe-

massegi modernelu avaldusse, olgu see tööstus, kaubandus, tehnika, kool, ülikool, hoolekanne võim. Seda Eesti luteriusust kirikuna ütelda ei saa — ta on kahtlemata vanameelsem kui tänapäeva katolitsism. Belgial on katoliku ülikoole, kesk-, kutse-, alg-, täienduskoole, haigemaju, laste- ja vanadekodusid, mis seisavad täieliselt (ilma iga riikliku toetuseta) kiriku õlgadel. Modern katoliku kirik võitleb kõigi uusaja relvadega oma aadete eest. Kirik on vahel kapitalistlik, et omandada väärtusi: tal on söekaevandusi, tehaseid, panku, põllumajapidamisi ja taimelavvu. Kuid ta on teisest küljest jälle proletaarlik, osates pisikuga oma käitisi ja ettevõtteid ülal pidada. Tema sulased lepivad igatahes vähemaga, kui meie ametikandjad. Näide selleks on koolid: vaimulikud õpetavad seal vaid toidu ja korteri eest. Sama lugu kordub haiglais. Sellest tulebki, et siin riik abi ei tarvitse jagada koguduste ettevõtetele, ja et siin iga sotsialistki kirikut hindab tähtsa kultuurtegurina. Ma tean ka väga hästi, et protestantlik kirik siin täiel määral ei jaksa võistelda katolitsismiga — tal puudub ju palgata teenijaskond. — Seepärast võtan ma lähema näite: Eesti baptistid, adventistid jne., kes omaga hästi läbi saavad, ettevõtteid loovad ja neid ülal peavad. Ameerika abi siin sel määral ikkagi olemas pole, kui sellest räägitakse. Peaasi on nende kirikute (usulahkude) parem ja painduvam korraldus, see n. n. ameerika praktiline ristiusk, mis usuväerinna vasakul tiival võitleb just samade relvadega, kui katolitsism paremal tiival. Meie luterikirik on kivine. Nii võib ehk juhtuda, et ühel heal päeval on rinde keskmine osa seevõrra maha jäänud, et ta üldse enam mingisugust osa ei etenda täna-

päeva järjesti paisuvas usuelus. Kuigi sellest kahju oleks luterikiriku poolehoidjail, ei või ometi salata, et selline hädaoht varitseb eriti Eesti luterikirikut mõlemalt tiivalt, kui ta juba mitte ammu oma tööd pole alanud.

Arvan, et meie praktilisel tänapäeval on ka Eesti luterikiriku kohus kaasa võidelda aladel, mis vaimustavad, avitavad ja edasi kannavad tedagi kandvat rahvast ja riiki. Liicati, kui sellest kasu võib olla tal eneselgi.

Ma ei taha tulla ettepanekutega mitmekesistelt aladelt, sest mina ei suudaks neid kõiki valgustada vääriliselt. Tahan esineda vaid sellesama väikese, kuid suure tähtsusega kultuuritöö propageerimisega, millest ma juba sissejuhatuses juttu tegin. Sel on oma põhjused.

Mäletavasti on Eesti kirikupäevadel või usuteadlaste konverentsidel päevakorral seisnud küsimus, millisel kujul korraldada *Eesti paganamisjoni*. On arutatud ja seletatud, et Eesti väike aineeline jõud ei luba iseseisvat misjonit luua, vaid et tuleks liituda — nagu enne sõda — Leipzigi misjoniseltsi ga või jälle (mis enam vastab Eesti poliitilistele ideaalidele): Soome paganamisjoni, milline viimane moodus vist ka teostatud. Minu arvates on säärase misjoni loomine ja mõtegi sellest üldse vale samm. Kui suurriigid selleks tööks suuri summasid on ohverdanud, siis vaid selleks, et oma keele piirkonda kunstlikult kasvatada ja oma poliitilist mõjuvõimu paremini kindlustada. Kui ei ole riigil asumaid, siis kaovad loomulikult ka tuluallikad selliseks tööks, kustub arusaaminegi sellest tegevusest. Seda näitas meile drastiliselt pärastsõjane Saksamaa. Nüüd, kus Saksamaa uuesti asumaid nõudmas, et paremini osa võtta maailmapoliitikast, oma poliitilist ja majanduslikku mõjuvõimu suurendada, nüüd ärkab seal jälle ellu elav misjonitegevus ja selle laiendamise ettevalmistamine. Kahju oleks, kui Eesti riik oma kiriku näol osa võtaks uute *mustade sakslaste* valmistamisest, nagu se-

da kunagi aitas teha meie rahva rahaga Eestimaad valitsev saksa kirik! Sama veider oleks, kui meie Soome paganamisjoni abil loome Hiinas *kollaseid inglasi*, sest selles misjonis valitseb teatavasti inglise keel. Musti eestlasi ega kollaseid meie teha ei saa. Milleks siis need kulud ja ohvrid? Oleks meil kuskil mõni neegrisaar Eesti ametnike ja riigikeelega, me kirjutaksime vist kõik kahel käel alla sellele kiriku tegevusalale.

Praegu aga nõuame, et need kauged küsimused jäetaks, ja et kirik pööraks oma silmad lähemale Eesti rahva praktilistele, elulistele huvidele, ta *eluküsimustele*.

Meil kõigil on oma lähemad võõrsilviibijad, me *väljarändajad ja meremehed*. Nüüd, kus mitmekesised organisatsioonid eesotsas Välis-Eesti ühinguga selles küsimuses abi korraldavad, ei tohi kirik, eriti luterikirik, jääda külmaks pealtvaatajaks.

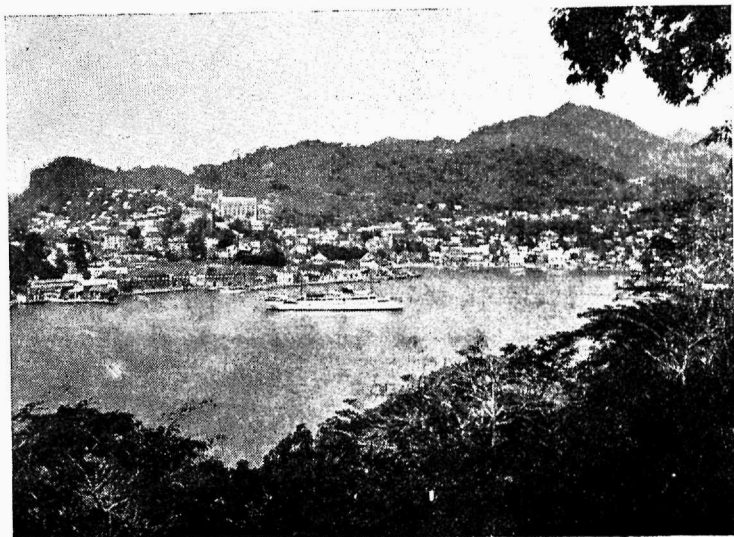
Paganamisjoni unustatagu võimalikult pea. Eluvõimalusi antagu aga praeguse Tallinna praosti *Aleksander Kapp'i* ja kadunud misjonäri *Hans Pöhl'i* hoolet arenenud Eesti meremisjonile, mis praegu ainestite murede tõttu vaatamata noore *Hjalmar Pöhl'i* usinale hoolitsusele on sunnitud kiratsema. Selle ettevõttega liidetagu usuline hoolitsemine kõigi väliseestlaste eest nende peamisis asupaigus, eriti Ameerikas.

Mis oleks sellest ettevõttest kasu?

Ta tooks võõrale pinnale haritud isamaalikke inimesi, avitava ja korraldava käe, kelle kohalviibimine üksi ja alaline vahetu kontakt kodumaaga ärataks huvi kodumaa vastu, hoiaks kirikule ja Kodu-Eestile ta karja.

Ma ei taha oma kirjutist asjata pikendada, arvan aga, et seda oskavad ise teha meie kiriku patriotlikud ametikandjad, esitades järgmisele vastavale konverentsile sellekohase põhjendatud sooviavalduse.

Rohkem ka Eesti ev.-lut. kirikus n. n. praktilist tööd ja tegelikku ristiusku!

St. George Grenada saarel; ankrul jacht „Utowana“.

Eestlased ekspeditsiooniga Lääne- India saarestikus*).

K. JÜRGENS.

Sel õnnelikul reedel, oktoobrikuu 12. päeval 1492. aastal, kui Christopher Columbus oma kümnenädalalise reisi kestvusel nägi maad lääne sihis, oli ta kindlas arvamusis, et on jõudnud oma eesmärgile ja leidnud tee Indiasse lääne kaudu. Sellepärast nimetas ta ka leitud maad Indiaks ja rahvast indiaanlasteks. Tol ajal ei võinud keegi aimatagi, et Euroopa ja India vahel asub määratu suur Ameerika ja selle ees pikuti suur arhipelaag. Kui see suur navigaator mitte nii palju ei oleks eksinud maakerasuuruses, ega sellele leitud maale mingit nime poleks annud, siis tema järeltulijad, selle asemel, et uue India vanast eraldamiseks nimetada West (Lääne)-Indiaks, oleksid võib-olla nimetanud teda Columbase arhipelaagiks?

West (Lääne)-India saarestikus, mis algab 30. kraadi põhjalaiuselt ja ulatub

1800 miili pikkuselt mööda Ameerika rannikut kuni 10. kraadini põhjalaiusel, võib saari arvu poolest lugeda (kui arvestada iga kaljut, mis on nähtav iga tõusu või mõõna aegu) kakstuhat. Saarteks sõna täies mõttes võib nimetada neist umbes 700, millest 30 elanikkudeta.

Põhjapoolne saarestiku grupp, mis kannab Bahama saarestiku nime, on madala maaga ja ümbritsetud kaugelt madala veega liivasel põhjal. Vesi on alati selge ja läbipaistev, nii et iga asja põhjas võib näha. Näib, nagu oleks põhi käegakatsutav, kuid ulatub siiski süldadesse.

Tähtsaim koht selles saarestikuosas on New-Providence, temal asuva Nassau linnaga, mis on ühtlasi Bahama saarestiku pealinnaks. Nassau on väga lugupeetud turistide poolt. Sajadtuhandet turistid külastavad linna aasta jooksul.

Nimetamisväärt selles saarestikuosas oleks veel San-Salvador ehk nüüdne Watling'i saar (kus Columbus esimesena maandus) temal veel asuva Colum-

*) V.-E. Almanakis nr. 9 ilmunud kirjutiise „Ekspeditsiooniga Kesk-Ameerikas“ järg. Luksusjahil „Utovanal“, millega ekspeditsioon teostub, on Eesti meeskond, kellelt siin toome reisikirje.

buse ehitatud kindlusega, Rum Gay oma 200 elanikuga, mis saadab välja väga palju magusaid kartuleid, ja tühi, elanikkudeta Coaseptioni saar, millel idakallas on järsk, ühtlaselt kaljune, kuna aga läänekallas on pikalt liivane, mis nii peen ja valge kui tuiskav lumi.

Liikudes lõuna poole hetkel, kus päike vajus silmapiiri taha ning troopikavidevik laskus üle *Carribbiea* mere, jõudsimme väikese elanikkudeta Beata saare alla, heitsime välja ankrud ja jäime ootama päevatõusu. Järgmisel hommikul läksime maale ja hakkasime liikuma saare sisemusse. Kui olime tee lõiganud läbi väänkasvude, põõsaste ja liikunud mõnedkümned süllad edasi, jäime kui välgustrabatult seisatama. Meie ees jooksid kohutavalt suured sisalikud. Toibusin siiski kohe ja sirutasin oma püssi, aga enne kui jõudsin lasta, kõlas pauk — paarimees (ka eestlane) oli jõudnud ette — suur viie jala pikkune iguana tegi toreda surmasõlme ja jäi lamama kaljule. Nii saart mööda ringi hulkudes, sisalikke maha tappes, pöördusime tagasi, et jahisaagiga õigeks ajaks kohale jõuda, kuna tapetud roomajatest taheti valmistada meie ekspeditsoonile juhtidele õhtusööki.

Liikudes ranna äärt mööda, tõmbasid tähelepanu endale kõrged hunnikud suuri teokarpe. Esimesel pilgul näisid need kui inimeste poolt olevat kokku aetud, kuid lähemalt vaadates selgus, et meri oli nad ajajooksul uhtunud välja, kus nad hunnikus nüüd kõdunema hakkasid. Sarnaseid teokarpe, mida põhjamail võib näha laual või mujal toailuks, oli siin miljoneid maas hunnikus.

Laevale jõudes hakkasid meie kuulsad eestlasest kulinaarid (köök töötab kolme vilunud eesti koka juhatusel) sisalikke nülgima ja praadima. Iguanad on söödavad elukad, liha on väga kanaliha sarnane ja kaunis maitsev. Iseäranis on maiad iguanade peale pärismaalased: nad teeks ei tea mis, kui aga saaks natukenegi maitseta seda elukat. Sisalikkude hulgast loetakse teda väledamaks jooksjaks, mispärast teda raske on püüda ilma püssita. Läheneb talle

keegi, siis kaob ta kaljuauku, ega tule sealt enam nii pea päevavalgele. Nähes teda vabas looduses seisatamas pea püsti, näib ta hiiglasuure konnana. Püütult aga püüab ta end nii maa ligi tõmmata, kui vähegi võimalik, ega tee mingit katsed vastuhakkamiseks, nii kui seda katsub teha iga teine elajas.

Kaugemale ida poole minnes kerkiavad ookeani sügavusest lainetaoliselt mitmetuhande jala kõrgusele kaks Hollandi päralt olevat saart: Saba ja St. Eustatius, mis on mõlemad kord aastasadu tagasi sülitanud välja elusat tuld.

Sabalt, mille kõrgeim tipp on 2800 jalga üle merepinna, avaneb muinasjutuliselt tore vaade peaaegu üle terve saare ja alla sügavatesse orgudesse. All kraateri põhjas, kus asus varemalt igavene tuli, on nüüd väikene Põhja (Bottom) linn oma 300 elanikuga. Elanikud on suuremalt jaolt neegrid, mõni ka segaverd karib, siis veel hollandlased (viimased on väga lillakas-punased). Oma tarvis mineva materjali kannavad inimesed kõik oma peadel üle 800 jalga kõrge mäe alla Põhja linna. On teada, et hollandlased on olnud vanast ajast kuulsad laevademeistrid, nii loetakse ka siinseid Saba ja St. Eustatiuse saare hollandlasi terves West (Lääne)-Indias parimateks paadimeistriteks.

St. Eustatius on küll maa-ala poolest suurem saar, kuid tema kõrgem koht tõuseb vaid 2000 jalani. Põhjapoolne mäekülg on maha pudenenud, mis paisab kaugelt merelt vaadates suure haigutava praona. Jõudes läänekaldal oleva väikese Orange linna alla, jäime vaid mõned süllad järsust kaldast eemal ankrule. Järskude ja äkiliste murdlainete tõttu oli võimatu oma mootorpaatidega pääseda kaldale. Sai siis palgatud pärismaalasi oma paatidega. Kuid oli siiski tegemine, et pääseda kuivalt kaldale. Maale jõudes oli ka siin mitu tosinat musta meest ja poissi (nii kui igal siinoleval saarel) pakkumas oma lahket abi, kas kuhugi teejuhina või pakikandjana. Et nendest lahti saada, peab tarvitama oma suurimat kavalust. Püüdsin siis ka kavala ettekäändega neist lahkeist loot-

sidest vabaneda. Äkki minu suureks imestuseks ütleb neeger, et sa oled vist küll eestlane, et katsud mind niisuguse kavalusega eemale peletada. Küsimuse peale selgus, et ta teab eestlasi, kes on varemalt millalgi külastanud saart, laevast kogemata maha jäänud, mõned päevad saarel elanud ja alati katsunud neid nii meelitustega ära ajada.

Ei aidanud midagi, mustast mehest lahti ei saanud. Alustasime siis teekonda mägestikku, et sealt alla laskuda orgu, kus kord asus igavene kuumus ja maakera välja sülgas tuld. Ülesronimine ei olnud raske, kuid laskuda alla kraateri põhja oli palju keerulisem. Mahamurdunud puud, igasugu pöösad ja juured, suured järsud kivimürakad, millest kõigist tuli ronida üle enne allaminemist. Avanev pilt tasus aga kõik vaeva.

Mitmetliiki lõunamaa puud, mis aastasadade jooksul on kaunistunud väänkasvudega, mis kasvanud alla mitmesaja jala kõrguselt, ja kui kuldse karraga ehitud jõulupuud, annavad imetlemisväärt toreda pildi. Täiesti läbi kasvanud pöösastega, täis mahapudenenud puulehti, on saanud see igaveseks pesaks ussidele, sisalikele ja igasugu roomajatele. Miljonid väikesed sisalikud, kes jooksevad mööda puuksi, puujuuri ja kive, on nii julged, et kui jääd istuma vaikselt kohale, ronivad sülle, käsi ja jalgasääri mööda üles — armastavad väga inimese kehasoojust. Palju on ka pesitamas kraateris olevate puude otsas siniseid metstuviseid, kuid need on nii arad, et päeva ajal ei saa isegi püssiga laskekaugusele. Selleks peab juba enne päikesetõusu olema kohal ning end ära peitma.

*

Väikene Dominika saar, mis asub Leeward'i (Alltuule) saarestiku grupis, on väga lugupeetud teadusemeeste poolt, kuna seal on rohkesti roomajaid.

Osa teadusemeestest meie käesolevas ekspeditsioonis kuulus nende hulka, kelle ülesandeks oli uurida ja püüda igasugu roomajaid terves Lääne-Indias. Vaevalt oli ankur jõudnud puudutada merepõhja, kui meie „usside-kuningad”

Kirjutise autor K. Jürgens, pärismaalastest preilidega koospäikli istanduses.

olid valmis minema maale, võttes kaasa mitmeid päevapildi-aparaate, esimese arstiabi vahendeid jne. Et mul juhus oli saatjana seda huvitavat matka kaasa teha, siis olin neile abiks ka roomajate tabamisel.

All madalas Dominika maastikus ei leidnud meie mehed midagi rahuldavat. Alles kui olime jõudnud 1800 jala kõrgusesse mägestikku, sattusid nad ussidepessa.

Esialgused leiud olid vaid väikesed musta-valge kirjalised kahekümnenelja tolli pikkused ussid (Leimadophis julix). Harilikult on nad vaiksed, ei püüa vastu hakata ega ava suud. Ainult üks suurem ja vanem, kahekümneühedeksa tolline, oli nii vihane, et keerutas end ümber hoidja käevarre, heitis sõlmesid endasse ja laskis välja mingit haisevat vedelikku. Ei jäänudki enne rahule, kui ni omas suures vihas suri nälga.

Kohalike elanike poolt saadud andmete järgi pidi ülal mägestikus olema palju suuri boamadusid. Need pidid ripuma harilikult puude otsas ja olema väga vihased. Sellepärast hoiatati meid ja anti nõu olla väga ettevaatlikud. Mitmepäevase otsimise peale ei leidnud me aga midagi sellesarnast. Lõpuks ome-

ti, kui ühel selgel päeval olime tihedat võsastikku mööda rühkinud edasi ja lõpuks üht mahalangenud puud mööda hakkasime minema üle ühest väikesest rohuga kaetud lapikesest, nägi korraga meie eelmineja otse oma all kerratõmbunud ussi. Esimesel momendil uss küll võpatas, kuid jäi siiski oma endisesse seisakusse ega teinud mingit katset põgenemiseks. Ettevaatlikult jagasime end ringi ümber sisiseva eluka ja käes olevate puuharkide abil algas võitlus roomajaga. Talle lähenemisel püüdis ta küll ühele küll teisele poole lüüa peaga, kuid jäi siiski paigale. Teatava märguande peale pigistasime omad hargid määratud kohta ussi kehale ja kaelale. Suure vaeva ja ettevaatusega läks lõppeks korda ajada seda sisisevat ja väänlevat elukat kaasasolevasse purjeriidest kotti, millega ta toodi laagriini ja seal asetati puuri.

Suuremalt osalt päeva ajal magavad nad kerratõmbunult rohus päikese käes. Alles öö tulekul ilmuvad nad välja otsima toitu. Peasjalikult toidavad nad endid putukatest, tõukudest ja konnadest. Imelik oli see, et vangina end tundes madu mitte midagi vabatahtlikult ei söönud. Küll tehti katseid talle puuri panna igasugu meelejärgi toite — küll elavaid ja surnuid, kuid kõik leiti järgmisel hommikul puutumata. Ilusaim pilt oli, kui ühel hommikul leiti talle söödaks pandud noor kanapoeg (kelle peale pidid nad iseäranis maiad olema) tervena kerratõmbunud ussi kaela pealt magamast, nii kui oma harilikul õrrel. Katseid tehes lasta neid vabaks, salajast valvet pidades, oli lugu samane. Nii tuli neid toita sunniviisil. Tundes küll endid vabana, ei teinud nad siiski mingit katset põgenemiseks; näitasid vaid oma kurja hammast, kui keegi julges neile läheneda. Nähes sarnast seitsme jala ja kaheksa tolli pikkust roomajat kuuvalgel ööl vingerdamas (milletõttu ta näis veel palju pikem), käib tahtmatult värin läbi keha.

Kõrgete õõnsate kuristikkuude vahelt kukuvad alla üle rinnakute ilusad kosed, jooksevad läbi orgude, mis kaetud lille-

liste väätide ja võsadega, loogeldes vaiksed ojakased.

Tagasi pöördudes mägestikust paistab väikene Roseau linn kaugel all madalas. Tema külje all asub väikene, kuid väga hästi korraldatud ja lugupeetud botaanikaaed. Paljud turistid külastavad saart just botaanikaaia pärast. Aias võib näha kõiki sorti palme, kummipuid, seedreid jne., kõiki omas täies suuruses ja ilus. Dominika botaanikaaeda loetakse ilusaimaks terves Lääne-India saarestikus.

*

Jällegi paistab ees silmapiiril hall maariba. Lähemale jõudes hakkab paistma Grenada saar St. George'i linna ja samanimelise imetoreda lahega, mida loetakse ilusamaks tervel *Carribbea* merel. Laht on ümbritsetud täielikult linnaga, linn omakorda palmide, pambuse, seedrite, küpresside ja teiste lõunamaa puudega. Kõik poolringi kujuliselt piiratud ühetaolise lookeva mäeahelikuga kui suure kindlusega. Osa lahest on sügav, kuhu pääseb iga laev, kuid teine osa on madal — võib sõita vaid paadiga.

Lahkudes Grenaadast, peatume mitmel saarel, kuid kõigil on loodus, inimesed ja elu peaaegu ühesugused.

Peatume Port of Spain'is Trinidad'i saarel. Trinidad on viimane lõunapoolne saar Lääne-India saarestikus, on väga kuulus oma asfaldi- või pigijärve poolest. Järv asub umbes 50 klm. Port of Spain'i linnast, on 90 jalga kõrgemal merepinnast ja varustab tervet maailma oma musta pigiga. On talt pealmine kiht ära võetud, kerkib maa seest üles uus kiht. Ainuke sellelaadiline koht tervel maakeral!

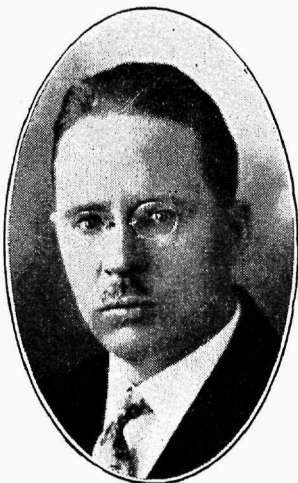
Trinidad'i saart on külastanud ühes teiste maailmariikide laevadega ka mitmed korrad Eesti laevad. On võtnud peale seda musta kleepivat määret ja võideldes loodusjõududega, kus visa eesti käsi on hoidnud roolipuud, on jõudnud õnnelikult tagasi kodusadamasse, kus see must kuld on asetatud tänavatele.

Paramaribo, Holl. Guianas.

Kauge-Ida eestlaste elu.

Eestlased Mandshuurias.

J. SÜTT.

J. Sütt
Eesti konsul Harbiinis.

Eestlasi võib leida peaaegu igas Hiina suuremas linnas, mis on avatud välismaalastele elamiseks. Kui suur on Hiinas elavate eestlaste üldarv, on raske määrata; ligikaudselt võib neid olla 500—600 inimese ümber. Suuremal arvul on eestlasi elamas Harbiini ja Shanghai linnades. Harbiini linnas ja selle lähemas ümbruskonnas elab umbes 150 eestlast, neist on ainult vähe üle 100 inimese Eesti kodanikud. Eestlased töötavad siin mitmesugustel aladel: on ärimehi, ametnikke, kontoriteenijaid, apteekreid, tolliametnikke, raudteeteenijaid, käsitöölisi; on olemas ka neid, kellel on omad majad ja firmad. Peale Hiina elab eestlasi veel Mongoolias, peaaesjalikult Ulan-Batori (Urga) linnas.

Esimesed eestlased, kes Hiina territooriumile sattusid, olid muidugi mere-
mehed; kuid need ei jäänud siia, peale mõne üksiku, kauemaks peatumata. Esimesed eestlased aga, kes asusid siia Mandshuuria elama, olid

Hiina-Ida raudtee teenijad. Neist esimestest eestlastest võiks nimetada härrasid Christianseni, Petersoni, Meost, kes siia 1898. a. asusid elama. Neile nimetatutele järgnesid palju teisi, sest vast valmissaanud 2500 kilomeetri pikkune Hiina-Ida raudtee vajab suuremal arvul teenijaid. Vene-Jaapani sõjavoole tõi Mandshuuria teisi eestlasi, kes tutvunedes siinsete kergete elamisvõimalustega, jäidki siia elama. Paljud eestlased kutsusid siia ka oma sugulasi ja tuttavaid, ja niimoodi kasvas eestlaste pere Harbiinis maailmasõja lõpuks üle 300 inimese suureks.

Kerged tööolud Mandshuurias, hästiasutatav teenistus ja enamasti õnnestuvad ärilised ettevõtted tol ajal aitasid paljudele koguda hea kapitali. Liikumata varandust aga ei omandatud, sest loodeti sõita kodumaale ja seal elada kapitalistina. Sellega on seletatav asjaolu, miks eestlased omavad Mandshuurias vähe liikumata varandust. Kuid vene rubla katastroof röövis „uutel kapitalistidel“ magusad unistused. Asuti siis uuesti kapitali korjama, kuid ajad olid muutunud ja asi ei edenenud enam nii kergesti. Harbiini eestlaste jõukusest tol ajal annab tunnistust näiteks see, et mõned heategevaks otstarbeks toimepandud peod andsid kuni 2500 Eesti krooni sissetulekut. Alates 1921. a., hakkasid teenistuse olud siin jääma kitsamaks; halvenesid ka teenistuse tingimused. Ühes sellega algas eestlaste väljarändamine Mandshuurias. Mõned sõitsid tagasi kodumaale, teised Ameerikasse, Austraaliasse ja mujale otsima uut õnne. Juuretulijaid aga oli vähe ja nii vähenes eestlaste pere praegusele arvu-
le. Nüüdki sooviksid mitmed sõita tagasi kodumaale, oleksid seal olud vähegi lahedamad.

1917. aastal asutati Harbiinis Eesti Selts, kes lühikese ajaga tõmbas enese

ümber suurema hulga eestlasi. Eesti koloniid peeti tol ajal organiseerituimaks kohalikuks koloniiks. Eesti Seltsil oli oma raamatukogu ja laulukoor. Siis oli siin küllaldaselt agaraid seltskonnategelasi ja eestvõtjaid, nagu kadunud L. Murs, dr. W. Reni, W. Jannes, Seltsi laulukoori juht J. Ruuben ja teised. 1924. aastal suleti Hiina ametivõimude poolt Eesti Selts teadmatuil põhjusil. Vististi ei soovinud näha tolleaegsed Hiina võimud oma territooriumil mitte lepinguosaliste riikide kodanikkude seltskondlikke organisatsioone. On katseid tehtud Eesti Seltsi uuesti kutsuda ellu, kuid need katsed ei ole annud seni tagajärgi.

Tööolud Mandshuurias on käesoleval ajal väga halvad. Teenistuse leidmine õnnestub vaid mõnele üksikule spetsialistile. Terav majanduslik kriis ja laia ulatusega poliitilised sündmused Mandshuurias on viinud kohaliku ärielu ummikusse. Mitmed isegi suuremad firmad on sattunud pankroti lävele. Kulude kokkuhoiu otstarbel on firmad poole oma teenijatest vallandanud. Järele jäänute teenijate palku on paljud firmad kärpinud, nii et sellest vaevalt jatkub ka kõige kokkuhoidlikumaks äraelamiseks. Oma teenijate ja ametnikkude vallandamises sammub Hiina-Ida raudtee valitsus eesotsas. Kõige selle tagajärjel on Harbiin saanud linnaks, kus vististi kõige rohkem eurooplasi on töötanud. Eestlaste üldine materiaalne seisukord on siiski kaunis rahuldav, enamikul neist on teenistus või mõned teised sissetulekud; ainult mõned üksikud on jäänud pikemaks ajaks ilma teenistusest. Mis puutub Mongooliasse, siis on seal eestlastest teenistust leidnud mõned autojuhid-mehaanikud, elektritruunikud ja teised käsitöölised-spetsialistid. Olud elamiseks Mongoolias eurooplastele on rasked. Ka puuduvad seal vabalt liikumise võimalused, nii et sagedasti on pööratud Harbiini konsulaadi poole palvega Mongooliasst väljasõiduloa saamiseks olla abiks.

Mandshuuria on oma looduse poolest väga rikas maa, nii oma viljarikaste põldude, maapõues peituvate varanduste kui ka ürg-metsade poolest. Kõikide nende loodusvaranduste eksploateerimisele ei ole seni veel asutudki. Siin olevat leida kulda, rauda, vaske, süsi, värvisid; olid käimas otsimised isegi nafta leidmiseks, kuid praegused sündmused katkestasid töö. Kui Mandshuurias maksma hakkab kord, mis võimaldab vabalt väliskapitali investeerimist tööstuslikkudesse ja mäekaevanduslistesse ettevõtetesse, kui välismaalastele võimaldatakse vabalt liikumine ja elamine igas kohas Mandshuuria territooriumil, siis läheb Mandshuuria vastu rikkale tulevikule. Siis lahenevad ka tööolud ja avanevad laialdased võimalused teenistuse leidmiseks spetsialistidele mitmesugustel aladel.

Riikluse seisukohast oleks emigreerimine Mandshuuriasse vähem kahjulik kui kuskile mujale maale, sest elades siin, jääb ära võimalus kodaniku üleminekuks teise riigi kodakondsusesse.

Harbiinis, 7. mail 1932.

Kadrioru palee.

Elutingimused Marokos.

Dr. R. PEETS.

Väga sageli pööratakse kodumaalt minu poole teadete saamiseks Maroko elutingimustest, palgaoludest mitmesugustel aladel, maapidamise tulukusest, farmide ostuvõimalusist jne.

Alljärgnev kirjutus tahab rahuldada asjast huvitatuid määral, mida lubab almanaki piiratud ruum.

Kolmest suurest Prantsuse asumaast Põhja-Aafrikas — Tunis, Alsheeria, Maroko — on viimane nooremaid. Vaatamata suurtele tulemustele, mida saavutanud protektoraadi valitsus paari-kümneaastase tegevuse kestel, on majanduslik elu siiski alles lõpulikult välja arenemata. Tööstus puudub Marokos peaaegu täiesti, kui mitte arvestada mäetööstusega, mis seni tegele- nud peaaesjalikult fosfaatide välja- kaevamisega, kuid mis töötab kujuneda tulevikus tähelepanuväärivaks tööstus- haruks maapõues peituvate rikkalikude varade tõttu. Oma tööstuse puudumine on põhjustanud seni alaliselt impordi ülekaalu. Suuri vabrikuid ega tehaseid ei leidu kusagil, välja arvatud üksikud tüsedamad töökojad Casablanca sada- malinnas. Loomulikult oleneb viima- sest asjaolust nõudmise puudumine massilise töölispere järele. Ettevõtjad ja tööandjad püüavad läbi saada vähem kvalifitseeritud tööjõuga — araablasi- ga, kellele maksetakse madalat palka, sageli vaevalt mõni frank päevas. Pi- sut rohkem taipu nõudva töö teevad juudid, kes suure innuga tsiviliseeru- vad. Neid võib näha habemeajajatena juuksurite eurooplaste juures, kauba- majades, pankades jne. Pangaametniku kohale on siinne arenev juut eriti tük- kiv. Omandanud tarvilised teadmised ra- haasutise operatsioonides, siirduvad nad mõni aasta hiljem teoreetilisel etteval- mistatud kaupmeestena tegelikkusse ellu.

Ametniku palgaolud Maro- kos on üldiselt meelitavad vaid riigi- asutisist, kus makstakse meie mõiste jä-

rele head palka. Näiteks saab noorem ametnik postiasutisest 1200—1800 fr. kuus; prantsuse kodakondsusesse kuu- luv araablane-tõlk 2½—3½ tuhat franki kuus, ambulatooriumi arst aga vähe- malt 60.000 franki aastas paaritunni- lise tööpäeva eest. Sellejuures on amet- nikul iga aasta 21 päeva puhkust täie- lise palgaga. Ametnikud, kes prantsuse kodakondsusesse ei kuulu, peavad lep- pima palju väiksema tasuga, kui eelmi- sed.

Eraasutisist on palgad märksa mada- lamad. Neis on hästi tasutud vaid vas- tutavatel kohil isikud.

Sageli ollakse huvitatud keelte küsimusest Põhja-Aafrikas ja nen- de abil tööleidmise võimalusist. Oskame Eestis harilikult palju keeli, kahjuks aga vähe Vahemere ümbruses kõnelda- vaid. Peaks olema endastmõistetav, et prantsuse keeleta Prantsuse asumaadel on raske iseseisvalt hakkama saada. Põh- ja-Aafrikas tekib prantsuse keele kõr- vale eluline tarvidus araabia keele jä- rele, mida kõneleb siinne pärismaalane. Sellele järgnevad itaalia ja hispaania keel. Saksa ja inglise keelt võib kuulda vaid mõne suurema hotelli eesruumis; nende mõistmine osutub vähe kasuli- kuks igapäevases elus.

Maroko on tänapäev peaaesjalikult põllumajanduse maa. Siin kas- vab: nisu, oder, kaer, mais, lina, uba, hernes, kartul ning aasta läbi igasugune muu juurevili; suvel meloon, arbuus; mägedes kasvatatakse ka rukist; aeda- des leiame õli-, sidruni-, apelsini-, vii- gi-, mandli-, aprikoosi-, granaadi- ja viinapuud. Marrakeshis paljule sellest lisaks veel datli palmipuu.

Maapind annab paiguti väga rikka- likku saaki. Seal, kus kunstlik niisuta- mine võimalik, on ta koormatud alali- selt. Vaevalt jõudnud vabastada maad ühest viljast valmistab talumees teda mõne teise seemendamiseks. Veeküsimu-

sele suhtub protektoraadi valitsus tõsiselt. On asutud Atlassi kärestikkude ohjeldamisele, et niisutada põllumaad ja muretseda odavat elektrienergiat põllupidamisele kui ka arenevale tööstusele.

Maa ostutingimused olid mõne aja eest veel kaunis soodsad, nüüd muutuvad aga aasta-aastalt raskemaks. Hektaar põllumaad, mille eest nõuti paar aastat tagasi 7—8 franki, maksab tänapäev 1½ kuni 2 tuhat franki. Kuid omades 30 kuni 40 hektaari sarnast maad, võib omanik tõsise tööga saavutada praegustes oludes kuni 60.000 franki tulu aastas, nagu seda mulle hiljuti üks talunik tõendas.

Maahind oleneb harilikult veest ja linna või mõne muu liiklemiskeskuse lähidusest. On kohal allikas, maksab maa rohkem kui samane talu jõest niisutatuna. Esimesel juhusel on vesi alati käepärast, kuna teisel sünnib niisutamine ainult kord või kaks nädalas, millest aga olevat siiski küllalt.

Nagu Eestis ja mujalgi, nii ka siin on talud mitmesuguses suuruses. On paarikümnehektaarilisi, kuid on ka neid, mille pindala ulatab tuhandetele hektaaridele. Maroko okupeerimise algupäevil on paljud Euroopa rahamehed maid ostnud kokku, et neid hiljem realiseerida kasudega. Maaga hangeldamine on lubatud, välja arvatud majapidamisiga, mida annab valitsus eesõigustatud prantsuse kodakondsusesse kuuluvaile maasoovijaile asundustaludena. Neid viimaseid võivad omanikud müüa vaid 30 aasta pärast, arvates talu kasutamiseks saamise päevast. Maad kui ka muud kinnisvara võib omada igauks, kes saanud loa Morokko asumiseks. Ostu-müügi puhul maksab ostja riigile 7 protsenti ostusummast ja notarile eraldi. Viimase tasu on alati kaubeldav.

Siinkohal paar näidet Marrakeshi ümbruses müüdavaist majapidamisist.

1. Koht 40 hekatri, asub 20 kilomeetrit linnast suure tee ääres, niisutatud kaks korda nädalas mägedest jooksva veega. Koht seni olnud teravilja all, hõlpsasti aiaks muudetak. Küsitav hind 80 tuhat franki.

2. Koht 25 hektari, asub 7 kilomeetrit linnast, aedade raioonis, Suure tee ääres, niisutatud jõest, 12 veetundi nädalas, umbes 15 liitrit sekundis. Osaliselt viinapuuistanduse all, mis anda üksinda 6—7 tuhat franki tulu aastas. Küsitav hind 120.000 franki.

Peale ostuvõimaluste on ka maa rentimine teostatav. Üks minu tuttavaist rendib 30 hektaari ühes ruumikate hoonetega, makstes aastas 6000 franki. Teine tuttav peab kirikumaid ja maksab 17.250 franki aastas 34-hektaarilise aedfarmi eest ühes väheldase elumajaga. Kohal kasvavad õlipuud ja datlipalmid tasuvad rendi. Selles farmis on neli aastasulast. Kaks neist on alaliselt sahataga, kolmas kaevab niisutuskraave ja neljas juhib vett põllule. Mehed saavad kokku tasu $\frac{1}{5}$ põllusaadustest, kusjuures tööloomad ja tööriistad peremehe poolt.

Marokos on talu tööjõuks ainult araablased, sest eurooplane ei oskaks nii odava päevapalgaga midagi peale hakata, kui siin põllutöölisele harilikult makstakse. Meestööline saab päevas 2½ kuni 5 franki ja naistööline 1 frank 45 sentiimi kuni 2 franki igasuguse liisatasuta.

Piimakarja pidamine on alles vähe edenenud, vaatamata või ja piima kõrgele hinnale. Marrakeshis maksab tarvitaja liiter piimast 2 franki ja 125 grammi vähemagi kõlbuliku või eest 4 franki. Hästi tasuv aiandus olla rohket tööd pakkuva piimanduse peaväljatõrjujaks. Eurooplased-farmerid kasvatavad meelsamini piimavasikaid tapmiseks, saades eluskaalust 6—6½ franki kilost.

Täiendavaid andmeid Maroko kohta leiab lugeja V. E. Almanakis nr. 9, kus viimati kirjutasin lühidalt siinsest kliimast, kutseliste tööliste palgatingimustist ja sissesõidu moodusest. Olgu tähendatud, et alates detsembri kuust 1931. a. protektoraadi valitsus annab sissesõiduloo Marokko ainult vabakutsesega isikuile ja neile, kellel esitada tööleping mõnelt Maroko ettevõtjalt.

Maroko, Marrakesh'is,

30. märtsil 1932. a.

Kas on Brasiilias õudusi?

Lõuna-Ameerika on meie väljarändavate eestlaste püsivamaks peatuskohaks muutunud. Kuigi kõik need ilusad pildid, mida omal ajal „töötatud maast” maaliti, on täiesti hävinenud, on siiski palju eestlasi omale leidnud seal püsivamat teenistust, kelle arvamisest Lõuna-Ameerikast tihti õige erinevad nende omast, kes viletsusse sattunud.

Täpsemalt, ja nähtavasti ka õige erapooletult, püüab kirjutada meile Brasiilia elust ja oma kogemustest eestlane Herbert Päärson, kes teeninud omal ajal Pärnu - Tallinna kitsarööplisel raudteel vedurijuhina ja 1925 a. rännanud Brasiiliasse otsima paremaid elutingimusi.

Muuseas püüab ta õiendada eelmises almanaki numbris kirjeldatud Brasiilia õudusi, mida ta üldiselt ei eita, vaid valgustab rohkem „riiklikust” seisukohast, kuna ta nüüd juba kauemat aega on seal riigiteenistuses.

H. Päärsoni elukäik Brasiilias on olnud õige kirev, nagu selgub ta kirjast.

„Jõudsime peale ühekuulist reisi vana aasta õhtul Sao Paulosse, kus mind ühes teiste immigrantidega paigutati immigrantide majja,” jutustab ta. „Peale kolmepäevalist sealviibimist küsiti järgi, kes soovib kohviistandusse minna ja kes linna. Kui poisimees valisin omale linnaelu, ehk küll eestlased Kokk ja Saar kohviistanduste kasuks tegid perekondade seas kihutustööd, sest nemad said iga perekonna pealt kohviistanduse peremeestelt head protsendid. Kokk oli isegi meie laevale Rio de Janeiro sadamasse sõitnud vastu, kus hilja ööse ni laeva lael pidas kõnet ja andis seletusi kohviistanduste elu kohta. Kuid ta töö kandis vähe vilja ja leidis vähe poolehoidu perekondade ja üksikute sõitjate seas.

Peale immigratsiooni majast lahkumist elasin kolm kuud Sao Paulos ja töötasin Klabin'i paberivabrikus mus-

tatöolisena, saades 6 milreisi päevas palka. Sao Paulost sõitsin sisemaale, et tutvuda elutingimustega maal. Esimest tööd leidsin Rio Claro linnas, Compania Paulista raudtee-depoos lukusepana, teenides 1 nael 400 reisi tunnis. Ehk küll kohalise keele mittetundmine end kaunisti andis tunda, sain siiski kuidagi oma vigase saksa keelega läbi, sest siin elas palju sakslasi ja poolakaid. Töötades niimoodi mõni kuu, tegin nelipühiks väikese väljasõidu ümbruskonda, et näha põllumeeste elu, mida nad külvavad, ja kuidas saak on põllust.

Sel reisel kohtasin eesti suguvenda Alfred Russar'i, kes siin juba 23 aastat oli elutsenud. Temaga juttu vestes ja vaadates viljapõldusid, kutsus tema mind oma juure tööle, lubades mulle 100 milreisi kuus palka, ühes prii söögiga ja tööriistadega. Peale selle lubas ta mulle ka kohalikku keelt õpetada. Läksingi. Töötades tema juures kuus kuud, oli mul võimalus suure õppimisega keelt niivõrra omandada, et omadega vabalt sain läbi. Siis tõusis mul isu veel kaugemale maa sisse rännata, et näha ka kohviistanduste elu. Käies läbi mitmed kohviistandused kohtasin „Egualdade” kohviistanduses ka eestlasi, kuid nende elu ja olu kohta pean küll tunnistama, et kodumaal vaene asunik ka paremini elab kui nemad. Nende elamuks on telliskivist maja ilma laeta, kust tolm ja putukad rändavad sisse ja kirbud väsinud kehast tulevad imema verd. Telliskivi põrand, aknad ilma klaasideta; ainult ööseks pannakse akna augud luukidega kinni.

Kohvipuid on harida igal perekonnal kuus- kuni kümnetuhat, vastavalt perekonna suurusele. Puid peab rohest puhastama neli korda aastas. Enne kohvi korjamist peab iga kolonist puude ümber tegema klumbid ja vallid (et kohvi laiali ei läheks). Iga kolonist võib kohvipuude vahele istutada maisi

ja ube. Töö palgaks on iga tuhande puu pealt aastas 100—150 m. Palga maksmine sünnib iga kolme kuu tagant. Kohvi korjamise ajal maksetakse eraldi iga 60-liitrilise koti pealt 2 milreisi. Rohust puhastamine on palava päevaga väga raske töö, millega eurooplasel raske on harjuda.

Viibides mõned päevad selles istanduses, rändasin edasi kuni Bauru linnani ja sealt edasi Noroesti raudteega ligi Matto Grossoni (suured ürgmet-sad), kus ühe suurema kohvi- ja suhkrupilliroo istanduse juures suhkrurubrikusse leidsin teenistust lukusepana, töötades neli kuud. Haigus tegi lõpu sellele teenistusele. Tuli pöörata tagasi Rio Clarosse, kus lamasin tervelt 25 päeva linna haigemajas. Haigemajast lahkudes sõitsin ühe vene pagulase istandusse, kus oli puuvilla kasvatatus. Siin tuli mul ehitada esimest korda elus savist maja, millega ka väga hästi sain hakkama, sest töö oli lihtne. Savi tuli jalgadega sõtkuda, siis pätsida kui potisepal.

Kui juba siinse tööga ja eluga olin harjunud (puuvilla istutamine ja korjamine, vati tegemine, seemnetest oli väljapressimine ja kestadest õlikookide tegemine jne.), otsustasin pöörata Sao Paulose tagasi, sest oli juba kaks aastat möödas, kui sealt lahkusin.

S. Paulos ei leidnud algul korralikku teenistust ja otsustasin siis politsei sõiduriistade osakonda astuda, kus oli uute meeste vastuvõtmine ja otsiti sirgeid, pikki mehi (1 mtr. 80 s. pikemad). Siin tuli mul sooritada eksam kohalises keeles, mis mul õnnestus. Praegu olen juba pea 5 aastat selles teenistuses ja peale 1930. aasta viimast revolutsiooni kohustas valitsus mind astuma ka siit maa alamaks. Nii tunnen nüüd Brasiilia elu ja seadusi õige hästi, nagu eeltoodustki võib järeldada.”

*

Mis puutub kirjutisse „Õudsused Brasiilias” V. E. Almanakis nr. 9, selle kohta märgib N. Päärson, et kõik need piinamised on tublisti liialdatud. Et oleks sunduslikult saadetud inimesi

Matto Grossosse ja seal piinatud, seda ei pea ta õigeks. Siiski tunnustab ta, et enne revolutsiooni (1930 a.) tänavatelt oli püütud kinni avalikke naisterahvaid ja laiskvorste-pikanäpumehi ning saadetud Sao Paulost välja sunnitööle (kui kergesti ei võinud siis nende hulka sattuda ka mõned keeleoskamatud väljarändajad! R.). Neid logelejaid olla seal rohkesti, sest soe kliima soodustab laiskust.

„Turult saab ju vabalt banaane,” kirjutab N. Päärson, „ja mõnigi poepidaja annab 200 reisise leiva, millega ilusti saab kõhu täis. Öömajaks kõlbab hästi kuskil pargis laialehtedega palmipõosas, vihmasel ajal aga silla või viadukti alune. Äärmisel korral minnakse linna öömajasse, mis asub Atribul Nascimento tänaval. Mis puutub inimese pea ja jalgade pakkudesse panemisse, siis seda seadust praegu küll Brasiilias ei ole olemas. Ja, 44 aastat tagasi, kus oli veel orjaaeg, toimiti niisuguseid piinamisi, kuid mitte enam nüüd. Mis puutub teistsugustesse piinamistesse, siis tehti seda küll endise valitsuse ajal, kuid piinatavad olid poliitilised süüdlased, vargad ja mõrtsukad, kes oma kaaslasi välja ei annud ja süüd üles ei tunnistanud. Neid piinati küll külma veega, lastes tilkuda vett tilkhaaval pähe, ja seintes oli elektrivool, et kõrvale ei saanud põikleda, kuid kui tuli revolutsioon 1930 a., lõhuti see maja ära ja on tänapäevani üles ehitamata. See maja ei asu aga südalinna Gosmoe tänaval nr. 1. Seal asub ainult salapolitsei, ja seal piinamisi ei toimitud. Peeti ainult 10—15 päeva kinni. Kui siis süüdlane heaga ei tunnistanud oma süüd, viidi ta ära Cambucy vanglasse, kus see veega ja elektriga piinamine sündiski. See maja asus linna südamest väljas.

Mis aga puutub eestlasesse Tikkesse, siis on mul ka selle kohta andmed olemas. Tema naine teenis paremas esimesjärgu hotellis ja näppas sealt hõbelusikaid. Selle tõttu tuli ka Tikkel politseiga tegemist ja sel ajal oli politsei ülemaks karmi südamega mees Laudelino de Abreu, kes laskis süüdlasi ka-

ristada küll veega ja elektriga. Nii siis tuli ka Tikkel sellega teha tegemist, sest ta kaitses oma naist. Peale seda karistust tuli revolutsioonimõll ja Tikke astus vabatahtlikult sõjaväkke. Mul oli isegi juhus kuulda, kus Tikke kutsus Orja turul (Largo de S. Bento) teisi eestlasi ka astuma väkke. Muidugi leidis see meelitus vähe poolehoidu, kuid mõned ikkagi läksid. Nimetan siin mõned nimesed: Nicolai Rahu, Arnold Varnström ja Robert Kulpas. Kõik need noormehed on senini tervise juures ja pole saanud mingisugust karistust. Revolutsiooni vägedes oli ka palju välismaalasi, kes olid mobiliseeritud sunniviisil. Nendele andis praegune ajutise valitsuse president tunnistuse, et neid vastu võetaks igasse riigiteenistusse, kus tööjõudu tarvis on.

Lõppeks sigade saarele saatmisest.

1926. aastal rändas palju emigrante Bessaraabiast siia, kellele ette oli lauldud kodumaal, et S. Paulosse jõudes saavad nad 10 alkeri maad, tööloomad, kuue kuu toidumoon ja majaehitamise materjali. Kuid siia jõudes polnud sellest enam sõnagi kuulda. Nii siis leidsid bessaraablased end petetutena ja te-

Pirita kalmistu.

gid emigrantide majas mässu ja mürglit. Kutsuti ratsa sõjavägi emigrante rahustama ja siis saadeti neist üks jagu teiste hirmuks sigade saarele. Kuid nende seas ei olnud eestlasi. See saar on tõesti sunnitöölisele määratud, ja kliima on väga halb, nii et paljudel tuli seal mullapõue minna, kuid ülejäänud toodi kahe kuu pärast S. Paulose tagasi ja igauks võis omale tööd otsida kus tahtis.

Lõppeks peab tähendama, et paljude eestlaste elu on praegu õige raske. Santose sadamalinnas käivad paljud omale laevadel süüa otsimas või longivad ringi mööda linna ja paluvad armuande. Neil on koguni oma luuletatud laul, milles püüavad näidata, nagu oleksid nad laevast mahajäänud merimehed, ja ei oska siitmaa keelt. Laul on järgmine:

Vapor vae embora,
 Marineiro passo a terra,
 Brazil e muito rui!
 Peço uma esmola para comer.
 (Laev läks minema,
 maha jäi merimees,
 Brasiilias on väga halb!
 Palun andi söögi jaoks).

*

Ülaltoodud kirja kohta peab lõppeks märkima, et ta õieti milleski ei ole eitanud neid õudusi, mida kirjeldatud eelmises numbris. On ju arusaadav, et inimesele, kes otse nende all kannatab, tundub asi kaugelt raskem ja ülekohtusem kui teisele, kes eemal seisab ja kel hea olla. Et väljarändajad ka nende tagakiusatavate logelejate hulka loetakse, ei ole imestada, sest nagu eeltoodud kirja lõpul tõendatakse, on paljud eestlased tööpuuduse tõttu langedud päti seisukorda. Ei ole siis ime, kui mõne poolt, kelle käsi käib eriti halvasti, kostab kodumaa poole ahastav appihüüd!

R.

Ühendriikidesse rändamise või malused hääbumas.

Dr. P. A. SPEEK.

Enne maailmasõda oli suur osa ameeriklasi arvamisel, et nende maa on rahvuste sulatispada (melting pot), kus kõik sisserännanud rahvused lühikese ajaga ameerikastuvad.

Sõjaaegsed sündmused Ameerikas aga näitasid, et nisugune arvamine oli — kui mitte otsekohe ekslik, siis vähemalt suurendatud — liig optimistlik.

See pani ameeriklasi mõtlema ja tegi neid hoopis ettevaatlikkudeks sisserändamise probleemi vastu.

Pärast sõda tuli veel mõjuvaid põhjusi juurde. Nendest olgu nimetatud järgmised:

1) Äge eurooplaste sissetung Ameerikasse küll avalikult, küll salaja, nii et oli karta maa üleuputamist nende poolt.

2) Praegune erakorraline majanduslik surutis, mille tagajärjel Ameerikas miljooneid ja miljooneid inimesi on tööta.

3) Sisserännanud eurooplaste kirglik tahe ja püüd ameeriklastele õpetust anda, kuidas produtseeritud majanduslikkude väärtustega käia ümber, kellelt neid võtta ja kellele neid anda, kuidas neid ja nendest tekkivat sissetulekut kasutada ja jaotada jne. — küll marxismi-sotsialismi-kommunismi, küll sündikalistlik-anarhismi ja küll mõne muu veel rohkem utoopilise „ismi“ kujul.

Need põhjused ja nähted on viimaks viinud ameeriklasi sisserändamise vajaduse ja kašu eitamisele. Üldine arvamine näikse maad võtvat, et sisserändamine tuleb täiesti panna seisma, nagu see juba teatava administratiivse poliitika kaudu sündinud ongi. Asi on praktiliselt juba nii kaugel, et praegu väljarändamine Ameerikast on suurem kui sisserändamine.

Et aga sisserändamine siiski ikkagi veel olemas on, kuigi väga piiratud, ja et teda vististi päris ära kaotada ei saagi, siis ei ole almanaki lugejatele, eriti siin Ameerikas, huvituseta, kui ma siin praegustest Ameerikasse rändamise tingimustest üldjoonelise pildi annan maksvate seaduste ja valitsuse korralduste põhimõtete alusel.

I. Keda ei lasta Ameerikasse üldse:

haigeid ja vigaseid, kuritegijaid, kerjuseid, mitmenaisepidajaid ja mitmenaisepidamise õigustajaid, anarhiste ja igat isikut, kes usub, tahab, ehk nõuab, et Ühendriikide valitsust tuleb vägivaldselt kukutada, moraalse nõrkuse (moral turpitude) all kannatajaid, terroriste, prostituute, valgete orja-

dega kauplejaid, isikuid, kes on maale kutsutud või meelitatud teenistuse lubamisega, kas õige- või valelubadusega, kas mustatööle või õppimist nõudvale tööle, isikuid, kelle maaletuleku kohta on eriline keeld olemas, isikuid, kellest on põhjust karta, et nende ülalpidamise eest tuleb siinsel seltskonnal hoolt kanda, isikuid, kelle Ameerikasse sõidu kulud kannab kas mõni seltskondlik või äriasutis, või ka välismaa valitsus, „jäneseid“, lapsi alla 16 a., keda ei saadeta ühe või mõlema vanema poole, või kellel ei ole kaasas üks või mõlemad vanemad, aasialasi j. t.

Eelseisvad sisserändamise keelud ei ole maksvad järgmist isikute kohta: valitsuse ametnikud, vaimulikud, advokaadid, arstid, keemikud, insenerid, õpetajad, õppijad, autorid, artistid, kaupmehed ja rändurid, samuti siis ka nende naiste ja laste kohta alla 15 a. vanad.

Seadus ei luba maale lasta neid välismaalasi, kes on üle 16 aasta vanad ja kes üheski keeles ei oska lugeda vähemalt 30 sõna, välja arvatud sisselastud või sisselastava välismaalase ja samuti ka Ühendriikide alamaga ühestoodud ta isa või vanaisa, kes üle 55 a. vana, ta naine, ema, vanaema või ta abieluta või leseks jäänud tütar, kes küll kirjaoskamatu, kuid aga sisselastav; välismaalased, kes usulise tagakiusamise eest põgenevad, välismaalased, kes järgnevalt viis aastat on maal olnud ja tagasi tulevad kuue kuu jooksul pärast väljasõitu — kõiki neid lastakse maale, vaatamata, kas nad kirjaoskajad või ei, kui nad aga muile maalelaskmise nõudeile vastavad.

Ameerika seadus peab „sisserändajaks“ igat välismaalast, kes ükskõik kust kohast välispool Ühendriike sõidab Ühendriikidesse, välja arvatud järgmised isikud: 1) valitsuse ametnik, ta perekond, ta saatkond ja ta teenijad; 2) turist, kes maad ainult ajutiselt külastab; 3) Ühendriikidest läbisõitjad välismaalased; 4) maalelastud välismaalane, kes sõidab Ühendriikides ühest kohast teise läbi välismaa; 5) meremees, kes ajutiselt maale on lastud oma ameti asjus; 6) maalelastud välismaalane äri asjus kokkuleppe alal.

II. Keda lastakse maale:

„Quota“ ja „Non-quota“ — osaarvu ja osaarvuta sisserändajad. Ühendriigid lase-

vad sisse rännata igalt maalt iga aasta ainult teatava arvu või osa inimesi. See osaarv või „quota“ Eesti kohta on 116. Selle arvu piires saab sisse rännata iga sisserändamiste tingimustele vastav Eesti kodanik. On see arv täis, tuleb järgmist aastat oodata, kas kronoloogilises järjekorras või selles järjekorras, mida kohalik Ameerika valitsuse esitaja heaks arvab.

Peale selle saab Ameerikasse sisse rännata veel väljaspool osaarvu (non-quota immigrants): a) Ameerika kodaniku vallaline laps alla 21 a. vana, tema naine või mees, kui abiellumine oli enne 1. juunit 1928. Siin tuleb aga panna tähele järgmist: Ameerika kodanik (mees), võib oma välismaalast-naist igal juhtumisel ja igal tingimisel välispool osaarvu lasta tulla maale, kuna Ameerika kodanik (naine) võib oma välismaalast meest välispool osaarvu maale lasta ainult tingimusel, kui abiellumine oli enne 1. juunit 1928. Niisugune on seadus, kuid praktiliselt saab ka naiskodanik oma välismaalast meest välispool osaarvu maale lasta, vaatamata, millal abiellumine oli. Tuleb aga valitsusele eriline palvekiri (petition) anda ühes põhjendatud seletusega, mispärast mehe maaletulek vajaline on. Seesugusel juhtumisel otsustab valitsus oma heaksarvamise järele.

b) Ennemalt legaalselt maalelastud sisserändaja, kes ajutiselt välismaad külastamast tagasi tuleb.

c) Sisserändaja, kes on sündinud Kanadas, Newfoundland'is, Mehikos, Kuubas, Haitis, Dominiki vabariigis, ja Panama kaanali piirkonnas või Kesk- ja Lõuna-Ameerika riikides, tema naine ja lapsed, kui viimased on vallalised ja alla 18 a. vanad.

d) Vaimulik või kõrgema õppeasutise õpetaja, kes oma ametit on pidanud vähemalt paar aastat otsekohe enne sisselaskmise märgukirja andmist, ta naine ja lapsed, kui viimased on vallalised ja alla 18 a. vanad.

e) Sisserändaja, kes on edasiõppija, vähemalt 15 a. vana, ja kes tahab ühendriikidesse õppima tulla õppeasutises, mis ühendriikide valitsuse poolt välismaalaste edasiõppimise jaoks on registreeritud või selleks tööministeeriumi poolt pärast registreeritakse.

f) Naine, kes oli enne ühendriikide kodanik, kes aga oma ühendriikliku kodakondsuse ära kaotas välismaalasega abielludes enne 22. sept. 1922, ja kes sisselaskmise palvekirja andmise ajal mitte enam abielus ei ole.

III. Eelistatud või eesõigustatud osaarvu sisserändajad (preference quota immigrants).

Sisserändamise viisad (lubad) antakse järgmiselt:

1) 50 protsenti osaarvust nendele sisserändajatele, kes on 21 a. ehk rohkem vanade ühendriikide kodanikkude isad või emad, või mehed, kui abiellumine oli enne 31. mai kp. 1928.

2) 50 protsenti (juurde arvatud ülejääk esimesest 50 protsendist, kui see olema peaks) nendele sisserändajatele, kes on jäänud Ameerikasse lastud välismaalaste vallalised lapsed alla 21 a. vanad või nende naised.

3) Kui osaarvust midagi üle jääma peaks, siis selles osas anda sisserändamise viisa iga välismaalasele, kes midu kõikidele sisserändamise nõudmistele vastab.

Sisserändamise võimalused on praegu äärmuseni pigistatud kokku suure tööpuuduse pärast Ameerikas.

Ameerika valitsuse esitajale välismaal on võimalus ja instruksioonid antud sisserändajate arvu nii madalal hoida, kui vähegi võimalik. Näiteks, on tal vabadus otsustada, kas sisse rännata soovijast võib loota soovivat Ameerika kodanikku, või ei, isegi, kas ta jõuab ennast siin ära toita, või tuleb Ameerika seltskonnal teda üleval pidada. Igal pisemal põhjusel või ka ainult kahtluse puhul võib valitsuse esitaja viisa jätta andmata.

Ehk küll Eesti aasta osaarv (quota) on 116, sisse aga on lastud Eesti osaarvu sisserändajaid järgmiselt: 112 — 1930. aastal ja 71 — 1931. aastal.

IV. Maalt väljasaatmine ja tagasi rändamine.

Sisserändajad, kes kas seadusevastasel maale on tulnud, või siin seadusevastasel edasi elutsevad, näiteks, need, kes ainult õppima sõitsid ja pärast kokkulepitud õppeaja lõppu siin ikka elutsevad edasi, kes kurja on teinud, meelega rikunud maa seadusi jne., peavad lahkuma maalt kas oma enese kulul valitsuse nõudmisel, või valitsus vangistab nad ja saadab neid, nii ütelda, vägivaldselt maalt välja, mida tuntakse deporteerimise nime all. Iga maalt väljakäsitatud või saadetud (deporteeritud) isik kaotab iga suguse Ameerikasse tagasi rändamise õiguse kogu oma eluajaks.

Maalt väljakäsitatud või saadetute arv oli möödunud 1931. aastal 18.142; nendest sõitsid välja oma kulul 541, meremeestena 181, aurulaevade kompaniide kulul 1.791 ja ühendriikide valitsuse kulul 15.629.

Deporteerimise põhjused esinesid järgmistes arvudes: 6.205 sellepärast, et olid seadusevastaselt tulnud maale; 2.835 sellepärast, et nad maal seadusevastaselt elutsesid edasi (kes ajutiselt maale lastud ja siia aga pärast tähtaega elama jäanud); 1.003 sellepärast, et olid pärast esimest deporteerimist salaja Ameerikasse jälle tagasi tulnud; 550 vaimuhaiget; 230 hädaotlikkude nakkavate haigustega; 172 kehaliselt vigastatud; 18 anarhisti; 2.719 roimarit; 856 moraalselt nõrka (moral turpitude); 917 neid, kes vanal kodumaal mõne kuriteo olid pannud toime, mis aga nende siinviibimise ajal tuli avalikuks, j. t.

Eestlasi on maalt välja, tagasi Eestisse saadetud (deporteeritud) mitmesugustel põhjustel järgmiselt: 1924. a. 1; 1925. a. 7; 1926. a. 10; 1927. a. 17; 1928. a. 4; 1929. a. 14; 1930. a. 7 ja 1931. a. 29; seega kokku 89 eestlast 8 aastajooksul. Eestlaste väljasaatmise peapõhjuseks on olnud seadusevastane maale-tulek ja seadusevastane siin edasi elutsemine (näiteks pärast õppimise aja lõppu).

Üldiselt on eestlasi maale lastud osarvu ja osaarvuta sisserändajatena ja samal ajal on eestlasi tagasi Eestisse rännanud järgmisel arvul:

Aasta	Eestist Ameerikasse rännanud.	Ameerikast Eestisse tagasi rännanud.
1925	131	5
1926	132	15
1927	139	14
1928	136	11
1929	141	36
1930	132	27
1931	104	49

Kokku 10 a. jooksul, 1921—1931 1.576 119

V. Töötute välismaalaste tagasirändamine Ühendriikide valitsuse kulul.

Kui välismaalane on legaalselt maandunud, kui ta mitte kauem kui 3 aastat Ühendriikides on olnud, kui ta tööta ja puuduses (destitute) on ja tagasi vanale kodumaale tahab rännata, siis on Ühendriikide valitsus valmis oma kulul teda tagasi saatma. Tal tuleb aga anda sellekohane palvekirj (petition) ja täita vastav plänk kohalises Ühendriikide Immigration Office's. Kui viimane on abipaluja seisukorra vaadanud järele ja kõik leidnud nii, kui abipaluja seletab, ja kui ka muid seaduslikke takistusi ei peaks olema, siis saadab Ühendriikide valitsus oma kulul niisuguse välismaalase ta vanale kodumaale tagasi.

Seaduse täpse tõlgitsuse järele võib arvata, et valitsus peab niisugust abi õieti

heategemiseks siin viletsusse sattunud välismaalasele. Sellegipärast võib siin ka majanduslikul arvestusel olla koht: seltskonnal on odavam kanda tööta välismaalase tagasirändamise kulud, kui teda siin aastate jooksul pidada üles. Tagasisõidu kulud, mida valitsus, kas deporteerimise ehk ka muidu abiandmise puhul kandis, ulatasid senini keskmiselt \$ 150.00 inimese pealt. Nüüd aga olevat need kulud vähenenud ja kõikuda \$ 100.00 ja \$ 120.000 vahel inimese pealt.

Isegi sel juhul, kui tööta välismaalane peaks siin suurema nälga, või ta enda surmab, tuleb seltskonnal kanda ta matuse kulud, mis praegu kõige minimaalsemalt arvestades on umbes \$ 20.00 kuni \$ 30.00 inimese pealt.

Olgu niisugune abiandmine tööta välismaalastele seltskondlik heategemus või põhjenugu see täiesti majanduslikul arvestusel, asjalugu on see, et Ühendriikide valitsus aitab tööta välismaalasi tagasi rännata.

1931. a. viimasel poolel 1690 tööta välismaalast, nende hulgas ka 5 eestlast, sõitsid Ühendriikide valitsuse kulul vanale kodumaale tagasi. Käesoleva aasta kohta ei ole andmed veel avaldatud.

Niisugust abiandmist valitsuse poolt tööta välismaalastele ei tule mitte segada ära väljasaatmisega — deporteerimisega, mis oma loomu poolest on vägivaldne ja karistust tähendab ja mis väljasaadetavalt igasuguse legaalse tagasituleku õiguse võtab ära.

Tööta välismaalaste tagasirändamise kulude maksmine Ühendriikide poolt on täieliselt vabatahtlik ja ei muuda, ei vähenda, ega suurenda kuidagi nende õigusi ega ka nende tagasituleku võimalusi.

Arvan, et need legaalselt sisserännanud eestlased, kes on olnud siin mitte kauem kui 3 aastat, ja kes on tööta ja puuduses ning tahavad tagasi rännata, rohkem tähelepanu peaksid pöörama valitsuse poolt abisaamisele tagasisõiduks. Kohalik U. S. Immigration Office annab igaleühele tarvilise informatsiooni ja aitab paberid seadida korda.

Majanduslik surutis Ameerikas on vältav. sest elatisstandardite ümberhindamine ja korraldamine nõuab pikemat aega. Seda silmas pidades, annan ma küll kõikidele tööta Ameerika eestlastele nõu rännata tagasi Eestisse ja nendele Ameerika eestlastele, kes juba on rännanud koju — Eestisse, sealt mitte enam tagasi tulla Ameerikasse, vähemalt mõne ligema aasta jooksul. Vanal kodumaal saab tööta inimene kuidagi ikka end hoida elus, kui mitte muidu, siis minnes maale omaksete, sõprade,

või ka lihtsalt heade tuttavate juurde, seal neid aidates tööga vähe haaval peavarju ja toidu eest, sest, nagu kuulda, ei olevat Eesti taludes leiva, piima, liha ja muu toidupoolise puudust.

Siin Ameerikas aga niisugust võimalust ei ole. Kui tööd ei leia (ja teda praegu ei leia, sest et teda lihtsalt ei ole) siis, kas sure nälga või võta omalt elu! Heategevate asutiste abil oma elu säilitada on juhuslik õnneasi! Muidugi mõtlen ma siin töötava välismaalast, sisserändajat, kellel siin suguluse ja sõpruse sidemeid ei ole. Põlisel ameeriklased ja ka vanemad sisserändajad — need lõövad ikka läbi, nagu vana kodumaa rahvas Eestiski.

*

Käesoleva (1932) a. jaanuarikuul rändas Ühendriikidesse 9462 välismaalast. Pärississerändajaid, s. o. põliselt siia jääjaid oli nende hulgas ainult 2220. Ülejäänud 7242 välismaalast lasti maale ainult ajutiseks: kui turistid, rändurid, õppijad, ärimehed

jne. Sama kuu jooksul rändas 23243 välismaalast Ühendriikidest välja, kellest 8550 olid harilised sisserändajad, kes nüüd aga vana-kodumaale tagasi pöörasid, et sinna jäädavalt asuda elama. Ülejäänud 14.693 väljarändajat olid need, kes Ühendriike ainult ajutiselt külastasid. Nüüd võib öelda, et rahvas ei voola enam Euroopast Ameerikasse, vaid Ameerikast Euroopasse.

Lõppeks annan nõu kõikidele eestlastele, kellel välja- ja sisserändamise asjus tegemist Ameerika valitsuse asutiste ja ametnikkudega nii Eestis kui ka siin Ameerikas, kõnelda oma elu-olu ja enese kohta ainult tõtt ja ainult tõtt. Valega võib ju ajutiselt mõnest kitsast kohast hõlpsasti lipsata üle, kuid kauema aja jooksul tuleb vale ometigi välja ja siis on niisugune sisserändaja või väljarändaja Ameerika valitsuse silmis valetaja, kõlvatu — soovimata kodanik (undesirable citizen) ja see tähendab ta igasuguse tulevikuväljavaate lõppu Ameerikas.

Washington, U. S. A.

Harbiini eestlased E. V. aastapäeva pühitsemas. (V. kirjeldus lk. 12.)

Sao-Paulo eestlased E. V. 14. aastapäeva pühitsemisel.
(V. kirjeldus lk. 30.)

Kuhu rännata ?

Axel E. Nippak.

Mitte just kaua aja eest leidsime kerge vastuse oma küsimusele „kuhu rännata?“ Ameerika tee oli vaba. Lõuna-Ameerikasse minekuks tuli algul veel meelitada inimesi ja sinna läksidki laevataäied.

Paljud neist, kes läksid Brasiiliasse, ei tule enam iial tagasi ja mitte sellepärast, et seal on hea ja ei taha enam näha kodumaad, vaid sellepärast, et ei saa enam tagasi: ei ole raha. Kaugelt saabuvad kirjad ja palved kõnelevad kurbi lugusid, sest vähe on neid, kes korralikult end seal sisse seadnud või jõudnud haljale oksale.

Austraaliast tuleb järjest inimesi tagasi. Nende seas on hulk keelivaldajaid energilisi noori ja vanu, kes ei suutnud läbi lüüa. Mõned neist läksid tagavarakapitaliga, kuna tagasi tulevad tühjade taskutega.

Isegi põlised väliseestlased hakkavad kodumaale tagasi rändama. Üldse on viimasel ajal Eestis märgata — vastupidiselt eelmistele aastatele — sisserändajate voolu suurt ülekaalu. Mõned tulevad tagasi väikese rahaga, ostavad siin mõne maatüki või elamu ja jäävad paigale.

See ei tähenda sugugi, et — mis tal

viga, tuli kapitaliga! Ei, see mis on, oli kogutud varemایل päevil, paremal ajal, kuna nüüd tuld tagasi, et päästa veel, mis päästa jõuab. Tähendab: nüüd ei ole enam raha kõrvalepanemise võimalusi, vaid tuleb olla õnnelik, kui saab töötada veel ülespidamise jaoks. Hea, kui seda saab, sest välismaalasele ei anta kergelt tööd — ei Eestis ega siis ka mitte mujalgi maailmas. Seal on rõhumine veel tugevam, eriti viimasel ajal, kus selleks isegi antakse välja seadused.

Eesti Vabariigi valitsus on vähe teinud immigratsiooni ja emigratsiooni korraldustöö alal. Isegi 1924. a., kui algas massiline väljarändamine Eestist, tuli ainult vaadata pealt, kui agendid väljarändamise tuhinat osavalt kasutades väljarändamishimulisi n. n. — eksporteerisid armuta võõramaa rüppe!

Kui võis rääkida organiseeritud väljarändamisest, siis teostus see ainult erateel, puuduliku (vahest ka kuritahtlikult vale) informatsiooni andmetel.

Ei saagi vist valitsusele palju teha etteheiteid, sest tookordne (1924. a.) väljarändamine oli esmakordne iseseisvuse päevil,

ootamata ja kiire, nii et ei jõudnudki miidagi ette võtta.

Nüüd aga oleks aeg sellele küsimusele rohkem tähelepanu pöörata, sest olgu väljarändamine hea või halb nähe — see on ja jääb paratamatuks, eestlane on rännanud enne ja rändab ka nüüd välja, olgugi kord suuremal, kord vähemal arvul.

Kui raske on neid üle maailma laiali paisatud eestlasi organiseerida või neilt andmeid saada, seda rasket tööd tunneb Välis-Eesti Ühing juba mitme aasta jooksul. Piiratud ainelistest võimalustest hoolimata on suudetud püsiv ühendus luua nii mõnegi suurema eestlaste koondise kui ka üksikeestlaste vahel. Ühing korrepondeerib eestlastega üle maailma ja, informeerides neid kodumaa oludest, saab ka vastuinformatsiooni elust kõigis neljas ilmakaares.

Osa sellest informatsioonist kasutatakse käesoleva ajakirja veergudel, ja teine osa, konfidentsiaal iseloomuga informatsioon, on ühingu arhiivis.

Kõik see võimaldab saada kaunis täpset pilti olude kohta välismail.

Ühing ei tahaks piirduda ainult informatsiooni kogumisega, vaid tahab seda kasutada ka väljarändajate huvides, andes neile informatsiooni valitsevate olude kohta sihtmaal ning varustades neid aadressidega, et nad soovikorral võiksid kirjalikul teel ka otseteed kohapealt hankida andmeid.

Mõned riigid on oma väljarändajate heaks palju teinud. Alles hiljuti pidas

Poola läbirääkimisi Prantsuse valitsusega, et Prantsusmaal asuvatele poolakatele antaks luba asuda Prantsusmaa asumaaadesse, kui kohalikkude tööle ei peaks pikendatama. Asi läks nii kaugele, et poolakad puudutasid isegi kolooni asutamise küsimust Aafrikasse! Kõneldi koguni autonoomia andmisest jne.

Leedulased saatsid professori Lääne-Aafrikasse maid uurima ja läbirääkimisi pidama leedulaste Aafrikasse rändamise võimalustest. Soome saatis möödunud aastal Ameerikasse dr. Enkelbergi. Nende riikide kirjutajal oli võimalus Tallinnas mõningate küsimuste kohta nõu pidada selle lugupeetud härraga. Ehk võiks ka Eesti midagi nimetamisväärselt ära teha oma rohkearvulise välispere jaoks?

Nagu kõigest sellest selgub, on raske anda praegu otsekohest vastust küsimusele „kuhu rännata?“

Praegu selliseid kohti ei ole, kuid teatud teetasandamisel, läbirääkimiste kaudu mõne suurriigi valitsusega, oleks ehk võimalik mõned niisugused enam-vähem vastuvõetavad kohad leida.

Kui väljarändamine on paratamata nähe, siis võiks ometi seda — kuigi väiksel, aga siiski organiseeritult — läbi viia, et inimene ei sõidaks pimedast peast lihtsalt „meelitavasse tundmatusse.“ Asjahuviliste lahkkel vastutulekul on kergem eeltööd teha teatud andmete põhjal, et ära hoida osaliseltki need suured vead, mis paljud inimesed teevad välja rännates lihtsalt „hea õnne peale!*)

Veel kord väliseestlase mõiste kohta.

Mag. V. ERNITS.

Viimast „Välis-Eesti Almanaki“ numbrit lehitsedes peatas mind dr. P. Speegi artikkel „Väliseestlase mõiste“ kohta. Kuna dr. Speek räägib neid mõtteid juba mitmendat puhku, ja kuna need puudutavad osalt just minu esitatud mõtteid, siis pean tarvilikuks anda siin kohal mõningad seletused.

Väliseestlasi võiks jaotada ajutisteks ja alalisteks. Ajutine väliseestlane oleks see, kes kuskil Välis-Eestis teatud ülesande täitmisel teatud

aja viibib. Välis-Eesti külalisteks tuleks aga lugeda neid kodumaalasi, kes väljaspool kodumaad reisivad, ilma pikemate peatusteta. Viimasel puhul muutuvad nad juba ajutisteks väliseestlasteks, olenemata sellest, kas nad on Eesti vabariigi saadikud, ametnikud või muud.

Alalised väliseestlased jaguneksid jällegi mitmesse ossa. Esikohal oleksid

*) Lähemad juhtnöörid väljarändamishimulistele vaata lisa.

siin Eestis sündinud — nii öelda esimese põlve väliseestlased, kelle puudub veel võõras veri, kes mäletavad veel isiklikult kodumaad, kes pole hari-likult veel emakeelt unustanud ega võõrast keelt emakeelena omandanud. Need on veel läbi ja läbi eestlased, kuigi võõras ümbruses, nii palju, kui pole teisi eestlasi läheduses.

Teise põlve väliseestlased jagunevad jällegi vähemalt kahte jakku. Esikohal oleksid siin need teise põlve väliseestlased, kelle mõlemad vanemad on eestlased.

On vanemad pealegi Eestis sündinud, siis valitseb alles kodus täitsa Eesti meel ja keel, kuigi lapsed pole ise Eestit näinud ja kuigi muukeelne ümb-
rus ja kool kodu mõjudega väga tuge-
vasti konkureerib, tihti selle isegi üle
kaalub. Kui aga on teine vanem välis-
maalane, siis on see suureks toeks ümb-
ruse mõjudele, siis on kodukeeleks loo-
mulikult välismaalase keel (sest üks inimene ei suuda oma keelt hul-
gale kuidagi peale sundida!), ja lapsed
võivad veel ainult teoreetiliselt
olla pool-eestlased, kuna tegelikult on
nad juba välismaalased, kui mingi era-
korraline asjaolu neid uuesti eestlas-
teks ei tee. Seda juhtub aga harva.

Kolmanda põlve väliseestlas-
te juures tuleb vist juba väga harva
ette, et mõlemad abielupooled on eest-
lased. Kui seda siiski juhtub, siis või-
vad ka lapsed veel püsida eestlastena,
kuigi ümbruse tugeva mõju all. On aga
siingi üks abielupool muulane, siis on
lapsed teoreetiliselt juba $\frac{1}{4}$ -eestlased
(kui üks vanem oli pool-eestlane, teine
muulane), ehk pool-eestlased (kui üks
vanem oli täiseestlane, teine muulane,
ehk mõlemad vanemad pool-eestlased),
tegelikult aga juba täiesti muulased,
väga harvu erandeid kaasa arvamata.

Lõppeks tekib igal maal, kus eestlasi
kauem asunud, teatud liik muulasi, kel-
le kaugeteks esivanemateks onud kuna-
gi mõni eestlane. Need muulased ei os-
ka juba eesti keelt, ei saa ka enam
paremal tahtmisel eestlasteks pidada,
kuna eesti veri on neis juba väga nõr-

galt esitatud, eesti kultuur aga pea su-
gugi. Mida neilt kõige rohkem võiks
oodata, oleks teatud sümpaatia
Eestile ja eestlastele, abiksolek eestlas-
tele oma rahva keskel. Neist võiksid ku-
juneda mingid estofiilide, eesti-
sõprade ringid muude rahvaste keskel.
Neilt täielikku eestistumist nõuda pole
enam mingisugust õigust ega võimalust.

Mis puutub aga väliseestlaste arva-
mist hõimlaste hulka, siis on see minu
arvates täitsa põhjendatud. Hõim-
upäev on pühendatud kogu soome-
ugri, veel laiemini uraali (soomeugri,
samojeedi) hõimule, ja selle hõimu
hulka kuuluvad ka eestlased
ühes väliseestlastega, nagu sellest on
alati kõneldudki hõimupäeval. Kui
näiteks kõneldakse sugukonnast, siis ei
arvata enamast ju ometi selle hulga-
välja. Väliseestlastest kõneldakse sel
puhul rohkem sellepärast, et meil välis-
eestlasi palju vähem tuntakse, ja et
soomeugri hõimu alalhoiu seisukohalt
on Välis-Eesti küsimus palju tähtsam
kui Sise-Eesti küsimus. Välis-Eesti on
meile palju võõram — seal võime palju
rohkem inimesi kaotada kui Sise-Ees-
tis, milline on meie igapäevane ümb-
rus, ja mille olemasolu ja tulevik on
siiski palju rohkem kindlustatud kui
Välis-Eesti oma.

Tähendan siin ühtlasi, et minu tea-
da ongi Välis-Eesti küsimus alati olnud
kõige tähtsam ja kõige huvi-
tavam küsimus hõimupäeval. Viis-
akuse pärast oleme asetanud hõimu-
päeval esikohale suurima hõimlase —
ungarlased, siis soomlased, siis liivlased,
ingerlased, karjalased ja teised kauge-
mad hõimud, siis alles väliseestlased, se-
tud ja lõppeks kogu eestlaskond tervi-
kuna, ka kodumaal. Mul on aga siiski
olnud tunne, et kogu sellest kavast on
siiski kõige huvitavam ja kõige lähe-
dam olnud just Välis-Eesti küsimus.
Meil pole põhjust senist seisukorda
muutma hakata, sest väliseestlased kuu-
luvad terve eesti rahvaga soomeugri
või uraali hõimu liigete hulka ega pole
meil mingit teoreetilist põhjust neid
eraldama hakata. Tegelikult tööjaotuse ja

spetsialiseerumise mõttes on aga juba olemas eriline „Välis-Eesti Ühing” (kes kuulub ka hõimuorganisatsioonide keskkondisse „Fenno-Ugria”) ja „Välis-Eesti Almanak”. Kas tegelikult oleks ka tarvilik ja otstarbekohane eriline välis-eesti-päev koolides, selle küsimuse jätan lahtiseks. Näib, et esialgu on jõudude vähesuse ja ühise korralduse hõlpuse tõttu siiski otstarbekohasem seda pidada ühisena hõimupäevana, mis on ka põhimõttelikult seisukohalt täiesti vastuvõetav. Eripäeva tegelik

kasu oleks selles, et siis võidakse kogu tähelepanu pühendada Välis-Eesti küsimusele, mis omalt poolt kergendaks jällegi hõimupäeva eeskava, võimaldades üle minna Välis-Eesti küsimusest lühidamalt ja pearõhku panna Ungarile, Soomele, Liivile ja teistele hõimurahvastele. Kuid see on juba tegelik korraldusküsimus ja oleneb võimalustest, millised seda praegu siiski veel vist ei luba.

Warssawis, 29. II. 32.

Väliseestlased kodumaal.

On märgata sagedaks muutuvaid „külaskäike” kodumaale Ameerika eestlaste poolt. Et seda tehakse nüüd, töö- ja rahavaesel ajal, siis tuleb nende külaskäikudele vaadata veidi rohkem kui ainult „uudishimu reisule.”

Viimasel ajal on nii mõnigi eestlane külastamisel Eestisse jäänud ja siia juurdunud.

Kel vähegi raha, need on enamasti kinnisvarad omandanud, ja elavad muretut igapäevast elu. Vähesed tegutsevad ka äri alal, kuid see on praegu raske ja närvepingutav töö, sest nii sise- kui välisostujõud on väike.

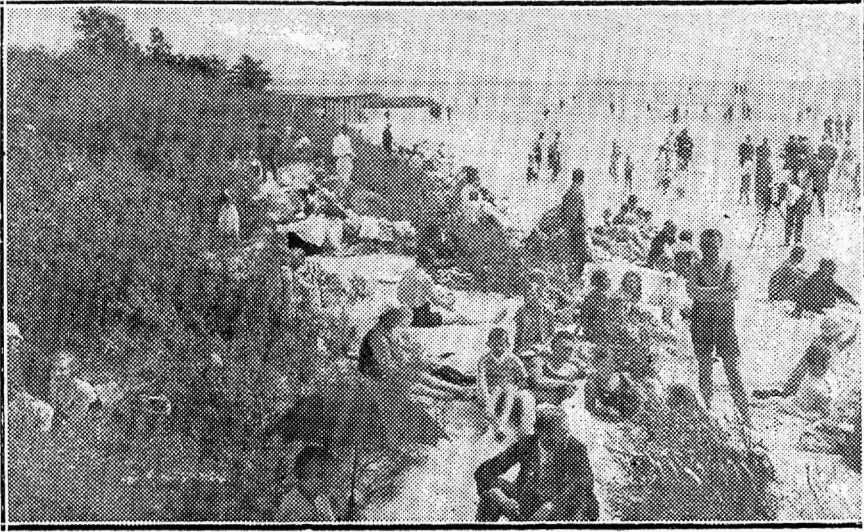
Väliseestlased on toonud viimasel ajal kodumaale mitmed kümnend miljonid (Eesti sentides), mis kodumaale jäänud. Võib arvata, et eestlasi tuleks veelgi rohkem,

kui nad saaks kaasa tuua tollivabalt omad asjad. Välis-Eesti Ühing on selleks samme astunud majandusministeeriumis. Läbi rääkimiste tulemuseks oli, et

majandusministeerium lubas väliseestlastele tolliküsimusis vastu tulla ja vabastada tollist, mis vähegi võimalik.

Sel aastal on mitu juhust olnud, et väliseestlased on pööranud palvega majandusministeeriumi poole Välis-Eesti Ühingu kaudu. Oleks soovitatav, et ka edaspidi see samuti sünniks, sest see kergendaks tunduvalt tööga ülekoormatud ministeeriumi tööd.

Pildil: New-Yorgist ja Kanadast kodumaale jõudnud eestlased: hr. ja pr. Ait, pr. Lepp, hr. Kallas, Johanson ja teised.

Pärnu supelrand.

Kodumaa sõnumed.

Elu Eestis viimaste kuude jooksul ei ole näidanud paranemist. Majandusliku kriisi lahenemine laseb end oodata ja läheb seni ikka veel süvenemise teid.

Tööpuudus, mis enne harilikult kevadepoole vähenes ja suveks pea koguni kadus, ähvardab nüüd töölisi isegi suvel. Töøbörsid registreerivad veel ikka töötöölisi kaunis suurel arvul. Talvel korraldati riigi poolt töötatöölisele riiklikkudest toetustest hädaabitöid. Tähtsamaks neist võib pidada Härjapea jõe kollektori ehitamist Tallinnas, mis peab vabastama Tallinna sellest mürgitava haisu pesast ja juhtima jõe raiskvee maa-alust kanalit mööda Kadrioru asemel Kalaranda sügavasse merde. See ehitustöö kestab paar aastat.

Nüüd on hädaabitööd lõpetatud ja töötöölised suveks enda hooleks jäetud.

Kriisist ülesaamiseks on riik võtnud tarvitusele igasugused abinõud. On pandud maksuma valuuta väljaveo kitsendused. Sisseveetavatest kaupadest on kuni 75 protsenti monopoliseeritud, et tasakaalustada sissevedu väljaveoga. Sissevedu võimaldatakse eeskätt neist riikidest, kes Eestilt ostavad. Sellele vaatamata väheneb väljavedu suuresti. Nii veeti kolme esimese kuu jooksul Eestist välja ainult 8000 tonni võid, mis on 23 protsenti vähem kui eelmisel aastal samal ajal. Või väljaveoks teeb raskusi sisseveo piiramine Sak-

samaale ning üldised madalad hinnad võiturul. Veel rohkem on vähenenud munade väljavedu. Munade rohkuse tõttu siseturul on nende hind langenud kuni kahe sendini (!) paarist, mistõttu maal kanade pidamist on hakatud suuresti piirama.

Eesti nelja kuu väljavedu on endiste aastatega võrreldes tugevasti kahanenud, nii et üldiselt on väliskauba vedu tagasi läinud $\frac{2}{3}$ võrra. Kuid sissevedu on kahanenud rohkem kui väljavedu ja see nähe on hea meie raha kursile.

Talunikkudel on madalate põllu- ja karjasaaduste hindade pärast seisukord õige raske. Talud on koormatud võlgadega juba varemast ajast, mis nüüd aina suurenevad. Talundite varanduste koguväärtust hinnatakse üle miljardi krooni. Eestis on üldse 133.357 talundit, mille rahvustik moodustab 57,5 prots. rahvustiku koguarvust. Võlakoorimatust hinnatakse praegu 77 miljonile kroonile.

Koos üldise tulude langemisega ja majanduslikkude raskustega on kärbitud ka palkasid nii tööstuses, kaubanduses, kui ka riigiteenistuses kuni 20 protsenti. Sügisel on kavatsus riigiteenijate palku uuesti vähendada kun 20 prots. Palkade vähendamist õigustatakse tarbeainete hindade langusega ja elu odavnemisega.

Peale palkade kärpimise ähvardab ka osa riigiteenijaid vallandamine ja nimelt ühte abielulistest, kui mõlemad on riigitee-

nistuses ja üks neist saab palka üle 140 kr. (linnas) või üle 100 kr. (maal). Vallandatute asemele võetakse töötud.

Tööpuuduse vähendamiseks nõutakse ka kõikide Eestis teenivate välismaalaste vallandamist ja nende asendamist Eesti kodanikkudega. Välismaalasi on Eestis 16.000. (Teatavasti vallandatakse Eesti kodanikke ka väljamaal ja saadetakse välja, mispärast Eesti loomulikult on õigustatud võtma tarvitusele samasugused abinõud.)

*

Juunis läheb merele Eesti heeringalaevastik, millesse kuulub emalaevana Eesti suurem aurik „Eestirand“ (üle 7000 tn.). Sellele seltsib hulk vähemaid laevu, nii et kogu ettevõttesse on mahutatud 400.000 krooni. (ligi 100.000 doll.). Sõidetakse Islandisse, kuhu jäädakse 3 kuuks ja juba septembris loodetakse terve laadungiga Eesti tagasi tulla.

*

Poliitilises elus valitses juba mitu kuud suur elevus Riigikogu valimiste tõttu, mis valimiste eel tõusis oma haripunktile. Erakonnad tegid suuremat kihutustööd kui kunagi varem. Põllumeeste-asunikkuude koondunud erakond võttis kõik abinõud maa organiseerimisel tarvitusele, et oma häälte arvu suurendada, hellitades lootust saavutada Riigikogus absoluutset enamust, s. o. 51 kohta. Keskerakond (koondunud rahva-, kristlik- ja tööerakond ning majandusrühm) ja sotsialistid teotsesid linnades väga energiliselt. Nende kolme suure erakonna vahel käiski peamine võistlus, kuna rahvuslik töökoondus (J. Vilms'iga eesotsas) ja kehvikud (pahempoolsed töölised) oma kihutustööga nende järgi ei jõudnud.

Kohti saavad järgmises riigikogus valimiste tulemusena viimaste andmete järgi põllumehed 41 (enne 38) rahvuslik keskerakond 23 (enne 25), sotsialistid 21 (enne 25), kehvikud 5 (enne 6), Vene rahvuslased 5 (enne 2), Saksa-Rootsi blokk 3 (enne 3) ja töökoondus 2 (enne —).

Töökoonduse Riigikogusse pääs oli viimase momendini küsitav, kuna tal puudusid ainult mõned hääled vajalikest arvust. Häälte lõppkokkuvõtmisel, mis alles kestab, näib ta siiski läbi pääsevat. Kui töökoondus välja jääb, saavad põllumehed ja sotsialistid kumbki ühe koha juure.

Seega on uues Riigikogu kohti juure võitnud põllumehed ja venelased, kuna kaotanud on keskerakond (töökoonduse arvel), sotsialistid ja kehvikud.

Kui sügisel rahvahääletusel põhiseaduse muutmise läbi läheb, siis riigikogu liikmete arv väheneks 80-le ja sel juhtumil

üksikutele erakondadele jääks kohti: põllumehed 34, keskerak. 19, sotsialistid 17, kehvikud 4, venel. 4 ja Saksa-Rootsi blokk

Neljas riigikogu, kelle volitusajag möödus, võttis enne laialimineku vastu põhiseaduse muutmise seaduse kava, mis läheb sügisel rahvahääletusele. Selle alusel tahtakse seada sisse presidendi instituuat ja vähendada riigikogu liikmete arvu 80-le.

Presidendi nõuavad eriti parempoolsed erakonnad, kes loodavad sellega riigivõimu muuta rohkem püsivaks ja kindlaks.

Nii tuleb rahval minna sügisel uuesti hääletuskastide juure.

Rahulolematuse poliitiliste parteide tegevusega on kutsunud ellu tugeva voolu riikliku elu tervendamiseks, mille algatajad on vabadussõjalased, kes nõuavad parteilistele ettevõtetele antava toetuse määramist töötähtsustele, sakslastele mõisade eest tasumaksmise lõpetamist ja lõppu parteidajuhtide ja -tegelaste mitmekoha pidamisele.

Samas sihis töötab uus poliitiline organisatsioon, mille nimeks Eesti Isamaaline Ühing. Ühing nõuab eriti erakondade korruptsiooni (kuritarvituste) kaotamist, suurte õigustega presidendi ja riigikogu liigete arvu vähendamist 25—40-le.

Mõlemad organisatsioonid on kantud tugevast isamaalisest vaimust, kuid on oma ilme poolest õige konservatiivsed. Ka puuduvad neil tunnustatud ja autoriteetsed juhid.

*

„Vaba Maa“ poolt korraldatud ennustuvõistlusel küsimusele „Kes saab esimeseks Eesti presidendiks?“ anti kõige rohkem hääli meie end. mitmekordsele riigivanemale h-ra K. Päts-ile.

*

On alanud jälle turistide liiklemise hooaeg.

Eestisse oodatakse tervet rida välismaa laevu turistidega. Kahjuks on loota Soomest sel aastal õige vähe turiste, mida võib panna keeluseaduse kaotamise arvele Soomes. On märgata isegi eelmistele aastatele vastupidist voolu: eestlased on hakanud elavamalt Soomet külastama, kuna elu seal rahakursi langusega muutunud odavamaks.

Turismi keskkorraldus ja Tallinna Turistide Ühing on hakanud kihutustööd tegema kodumaaliste rännakute kasuks, hüüdsõnaga: „õppige tundma kodumaad!“ Igatahes on kodumaal palju vaatamisväärsusi ja looduslikult ilusaid kohti. Meie kuurordid (Pärnu, Narva-Jõesuu, Haapsalu, Kuresaare) on hästi korraldatud ja leiavad aast-aastalt rohkem välismaa külastajaid.

*

Selleks, et suurendada raudtee tulusid, püütakse ligi tõmmata reisijaid. Kuigi meie sõidutariif on teiste maadega võrreldes madal, alandati siiski sõiduhindu. Sellega oleksid sõidupiletite hinnad langenud umbes 15% võrra.

Eesti-Läti-Leedu-Poola-Saksa raudteekonverents peeti sel aastal Tallinnas. Peaküsimuseks oli otseühenduse jaluleseadmine Saksamaaga.

*

Rootsi kuningas Gustav Adolf asutas 1632 a. Tartu ülikooli ja k. a. juunikuul möödus sellest 300 a. Juubel millest osa võtsid hulk väliskülalisi pühitseti suurejooneliselt. Neid juubelipäevi võib kindlasti nimetada Eesti kultuurajaloo suuremateks pidupäevadeks.

*

Sporti alal on tähelepanuväärt tubli esinemine jalgpallis Soome ja Läti meeskondade vastu. „Sport“ võitis soomlasi (HJK) Tallinnas 8 : 0 ja Helsingis 3 : 0. Lätis oli „Sportil“ viik tugevama meeskonnaga „Vanderers“ 2 : 2 ja võit Riia Jalgpalli Klubi üle, keda ka „Estonia“ võitis Tallinnas 3 : 0.

Eesti-Läti maavõistlus peeti Tallinnas 6000 pealtvaataja juuresolekul. Mängu võitis Eesti 3 : 0.

Tallinnas avati Falkp. aias 29. mail velodroom. Juba esimestel jalgratta võistluspäevadel püstitati mitu uut Eesti rekordi.

*

Maikuul hakkas Tallinnas ilmuma ingliskeelne leht „The Baltic Times.“

Leht töötab rahvusvahelisel põhimõttel ja püüab koondada oma ümber Balti riikides ja Skandinaavias asuvaid välismaalasi. Väljaandjad on eestlased.

*

Hiljuti asutati Riias Rotary klubi, mille asutajateks olid 3 lätlast ja 3 eestlast, prof. A. Piibu osavõtul, kes Tallinna Rotary klubi kauaaegne liige.

*

Vist küll kriisi mõjutuseks tuleb pidada kuritegevuse suurenemist Eestis. Nii jälgis möödunud kuude jooksul kogu Eesti huviga kahe röövmõrtsuka — Kerde ja Vunderi protsessi. Esimene neist tappis metsikul kombel ühe avaliku naise, kuna teine löi maha röövimise otstarbel oma sõbra ja kaasteenija. Mõlemad mehed mõisteti surma ja lasti maha.

Tapmine ja enesetappimine on kujunemas igapäevaseks nähteks, mis ei ärata enam suuremat imestust nagu see varem oli.

End. vallavanem Kristjan Otsmann tappis Tallinnas oma viinakaaslase Rudolf Rentseli. Revolvrikuul lõpetas 27-a. noormehe elu, kes viinastanud olekus oma kaaslasega tülli läks.

Harkus tapeti kättemaksuks 84-a. valla-vaene Johan Matsov, kes elas üksildasena saunakeses. Surnukehal oli hulk kiiniga löödud haavu. Mõrtsukas leidmata.

Jubeda mõrtsukatööga sai hakkama 18-a. Leonhard Zalp, kes lasi maha vana vintpüssist oma maga va isa Gustav Zalpi. Poiss vihastus, et isa julges teda sundida tööd tegema oma talus ja hakkas viha kandma. Tapmine sündis kättemaku tuhinas.

Teine julm kuritegu sündis Türil, kus tööline Jaan Valkenklau, 42 a., kes tappis haamri löögiga pähe oma voodis magava naise. Peale seda kägistas ta surnukeha kuni väsis ja siis läks teatama politseile oma mõrtsukatööst.

Perekonnadraama jättis vaeseks lapseks 4 last, kellest vanem 11 a. Põhjuseks olid perekonnatülid.

Sõjaringkonnakohus mõistis surma mahalaskmise läbi kommunistide salakulleri Eduard Lehptuu, kelle õige nimi pidavat olema Julius Kahm, pärit Saaremaalt. Mehe ülesandeks oli toimetada N.-Venest juhtnõore Eesti põrandaalustele kommunistidele.

Läti Aluksne eestlaste näitegrupp (v. lk. 39.)

Istuvad: Seltsi näitejuht hra Ruus ja esimees hra Tiro.

Brasiilia eesti leerilapsed, Sao-Paulos.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Sao-Paulo E. S. „Uus Kodu“ edurikas tegevus.

Eesti Abiandmise ja Kultuur-selts „Uus Kodu“ tegutseb elujõuliselt. Selts on üürinud omale väikesed, kuid enam-vähem korralikud ruumid, mis koosnevad saalist, tilukesest näitelavast, einelauaruumist ja veel seltsi juhatuse koosolekute ruumist. Üüri tasumise eest vastutavad nii einelauapidaja, kes ka eestlane, hr. Paul Veltson, kui ka selts. Majaperemehe ees vastutab ruumide üüri tasumises, ainukese suurema ja moodsama sauna pidaja Sao Paulos hr. Rudolf Rupsi, eestlane.

27-mal veebruaril s. a. oli nimetatud ruumest (Rua Jose Paulino 112, mis linna südamest mitte just kaugel ei asu) Eesti 14-a. iseseisvuspäeva mälestuse pühitsemiseks pidu päevakohase kõnega. Kuna 24. veebruar, iseseisvuspäev ise, asub nädala sees, siis loeti laupäev paremaks ja korraldati pidulik mälestamine laupäeval. Päevakohase kõne pidas seltsi juhatuse liige hra Toop eesti keeles ja brasiilia keelse kõne samal teemil hr. Uint. Publikut oli väikeste ja koduste ruumide tarvis küllalt kokku tulnud — võis lugeda julgelt üle 150 hinge. Peo eeskava täitis seltsi laulukoor, kandes ette mõned isamaalised laulud ja seltsi keeliliste orkester. Muidugi oli lõpuks jalakeerutus, mis kestis hiljaööni, kust lõpuks mindi kodu heas ja ülevas meeleolus.

Suursündmuseks Brasiilia eestlaste elus oli leer palmipuude pühal, 27. märtsil. Sellel päeval nägid eestlased endid Sao

Paulos võibolla vist esimest korda nii suurel hulgal ühes koos. Sündmuse puhuks olid isegi maalt, Sao Paulo ümbrusest, eestlased kokku tulnud. Leeri korraldas Sao Paulo eestlaste Ev. Luteriusu kogudus. Saksa kogudus oli seks puhuks laenanud oma kiriku ja Saksa pastor ütles kantslist sõnu, kuna eestlane hr. Kritberg nad eesti keelde tõlkis. Väike kirikuke oli täis ja nii mõnedki seisid püsti. Eestlaste arvu, kes leeripäevaks kokku olid tulnud, võis lugeda umbkaudset 400. Leerilapsi oli 34, pooleks poisse ja tüdrukuid. Muidugi oli kohal ka päevapiltnik, kes leerilapsed pildistas, nagu kord ja kohus.

Esimesel ülelõpetamise pühal, 27. märtsil oli Eesti Abiandmise ja Kultuur-Seltsi „Uus Kodu“ peakoosolek. (Olgu vahepeal teatada, et Brasiilias ei peeta palju pühi, nagu ehk mõni arvab, kuna Brasiilia on katolikuus maa ja neil on palju pühasid. Ülestõusmise või kevadpühi peetakse üks päev, niisama ka jõuluid ja isegi neil päevil on paljud ärid, nagu söögimajad ja ka osa kauplusi, avatud.) „Uus Kodu“ peakoosolekul, kuhu vihmase ilma tõttu oli kokku tulnud liikmeid umbes pool üldliikmete arvust. s. o. 67 ja mõniteistkümme mitteliiget pealtkuulajat, valiti seltsile uus juhatuse valiti: Lepikson, Herman, Veltson, Paul, Maaros, Karl, Lustus Vladimir, Suursoo, Joh., Teller, August ja Rupsi, Rudolf.

Valitud juhatuse liikmed jaotavad ise omavahel ametid. Revisjonikomisjoni valiti: hrad: Eller, Toop ja Aur.

Vana juhatuse aruandest selgus, et selts on töötanud möödunud aastal rahuloldavalt, isegi hästi, kui arvesse võtta erakordseid aegu, tööpuudust ja majanduse kriisi. On peetud aasta jooksul kaks peakoosolekut ja juhatuse koosolekuid 49. Pidasid ja tantsuõhtuid 26, sissetulnud kirju 31, välja läinud 26. 1931. a. olj liikmeid 89, praegu 67, tähendab neid, kes liikmemaksu tasunud. Liikmemaks on kuus 2 milreisi, see oleks umbes 50 senti eesti rahas. Seltsi varandus on hinnatud ligi kahele covtole, see on umbes 50-tuhandele eesti sendile, suurema varanduse moodustab muidugi raamatukogu, kuna kantselitearbed ja muu kribukrabu väikese summa moodustab. Seltsil võlga ei ole ja veebruarikuuga lõppenud kassaaruanne näitab sularaha 150 milreisi (100 milreisi umbes 2500 senti). Revisjonikomisjoni otsus oli hea ning aruanded võeti peakoosoleku poolt vastu ja kinnitati. Läbirääkimiste all vaieldi, einelauapidaja ja seltsi vahelise lepingu asjus rohkesti ning otsustati lepingu sõlmimine einelauapidaja

ja seltsi vahel täiesti jätta uue valitud juhatuse hooleks, kuid nii, et ka neid näpurnäiteid arvesse võetaks, mis läbirääkimise puhul avaldati.

Koosoleku lõppedes organiseerisid nooremad ringmängu, näitelaval löödi pilli, kuna rõdul keha kinnitati. Tundus nagu viibiks Eestis, aga mitte kaugel, teisel pool maakera, Brasiilias.

Ajalehtedest „Uus Kodu“ lugemislauas võib näha praegul vaid „Eesti Spordilehte“ ja „Välis-Eesti Almanaki“.

Siinseis brasiilia keelseis ajalehis on ka vilksatanud mõned teatekesed Estonia üle, nii kui valitsuse kriisi puhul, merehädaliste kalameeste päästmine Narva all, kes jääga merele olid kantud ja teistel juhtudel. Kohalik saksa ajaleht tõi artikli liivlaste üle, kes elavat kusagil võõra rahva seas, Läti maal — olla saksa rahvake, kes veel senini enese alal hoidnud. Suuremais Brasiilia ajalehis on ka igas numbris lehe kaubanduslises osas toodud teiste rahakurssidega Eesti raha kurss, mis on senini püsinud alati 1 kroon 4 milreisi 350 reisi.

Sao Paulo, 27. III. 1932. a.

Vennad Valterid ja neid tervitav „Utowana“ eesti meeskond
Miamis, Floridas.

New-Yorgi Eesti Haridusseltsi tegevusest.

N. Y. E. Haridusselts ei ole kujunenud keskuseks mitte ainult New Yorgi eestlastele, vaid ka väljaspoolt viibib eestlasi sageli seltsi ruumides. Nii külastavad seltsi ka Philadelphia, Bostoni, Chicago, Detroiti ja teiste sisemaa linnade ja asunduste eestlased, kel varemini sidemed New Yorgi eestlastega puudusid.

Käesoleval kevadel oli seltsil esimene vahetus. Uueks esimeheks valiti viimase veerandsaja aasta jooksul New

Yorgis hästituntud seltskonnategelane Augustus Pierce.

Möödunud tegevusest on märkida E. Vabariigi 14. aastapäeva pühitsemine kontsert-aktusega, kus esines kõnega peakonsul V. Mut, mälestati vabadussõjas langenuid, esines laulukoor ja vabandussõjalaste 9-meheline orkester kui ka üksikud solistid. Saal oli puupüsti rahvast täis ja vaevalt jätkus kõigile ruumi. Aktus oli kõigest senistest suurejoonelisem.

Aastapäeva pidustuste jätkuks võiks lugeda 27. veebr. näiteosakonna poolt rohkearvulisele kuulajaskonnale ettekantud näidendit „Millest kaebasid kahurid.“

12. märtsil oli olümpiakomitee poolt korraldatud segaeeskavaga pidu. Oma jõudude kõrval esinesid ka külalised väljaspoolt, nende seas muusikailmas hästituntud cellokunstnik Youry Bilstin.

26. märtsil oli korraldatud seltsi agarama tegelase Hardy Nurmseni 10 a. seltskondliku tegevuse juubeli puhul Arnoldi ja Bachi „Hurraa poisi“ etendus, milles juubilar mängis kaasa suure eduga.

7. mail korraldas selts suurejoonelise hispaania õhtu, mille lavastas tuntud New Yorgi eesti tantsija Olaf. Kaaluvamaks osaks õhtu eeskavas oli revüü „Hispaania meriröövlid“, millele järgnesid hispaania karakteritantsud ja balett. Et eestlaste seas New Yorgis on rohkesti igasuguseid kunstijõude, kujunes õhtu igakülgselt väärtuslikuks ja kunstiküllaseks.

Selts on hakanud korraldama järjekindlalt erirahvaste õhtuid. Nii oli näiteks veebruaril kuul mustlaste õhtu. Arvatavasti jätkab selts sarnaste kunstiküllaste õhtute korraldamist ka edaspidi, mitte unustades muidugi sealjuures ka Eesti rahvusõhtuid.

21. mail oli seltsi agarama tegelase ja koorijuhi Olly Kukepuu (sopran) kontsert, kes aastaid end laulu alal New Yorgis täiendanud ja välja on kujunenud eestlaste seas silmapaistvaks laulukunstiiküks. Kontserdi kava oli mitmekülgne ja huvitav, võimaldas pr. Kukepuul oma võimeid mitmekülgset esitada, mille tõttu kontserdi hea sisuline edu oli juba ette kindlustatud.

Peale ülalnimetatud suuremate pidustuste ja esinemiste on selts korraldanud rea vähemaid koosviibimise- ja teeõhtuid.

Elav igapäevane tegevus seltsi ruumides on muutunud seltsi meeldivaks kooskäimise kohaks isegi neile, kes varemini hoidsid seltskondlikust läbikäimisest eemale.

Selts on võtnud osa oma tegelaste kaudu ka mitmesugustest üldettevõtetest, millest

võiks mainida The Folk Festival Council'i (Rahvapidustuste Nõukogu) poolt korraldatud suuri rahvataantsude ja laulude õhtuid, suures Guild Theatris 31. jaan. ja 7. veebr., kust võttis osa 22 rahvust 650 tegelasega. Kõik lavategelased esinesid rahvapietes. Eesti grupis oli üle 30 tegelase, kes esinesid jaaniöö pühitsemise motiividega, kus juures koor laulis tuljakut ja tantsis siis samanimelist tantsu. Eestlastel oli hea edu ja arvustus märkis nende esinemise üheks paremaist.

27. veebr. korraldasid rahvapidustuste tegelased omavahelise rahvakontsertballi, mis oli väga tujuküllane.

Välisesinemistel on agaralt teotsenud ka sportlaskond, võttes osa võistlustest ja saavutades häid tagajärgi. Nii tuli 4. apr. Greek-American A. C. poolt korraldatud 13-miili võistlusel E. Masik 3-daks ja S. Hill 8-daks.

24. apr. tuli 6-miili jooksus A. Masik 4-aks ja E. Hill 6-aks 200 osavõtja seast.

New York Athletic Club'i peetud New Yorgi osariigi vabamaadluse esivõistlustel 22. ja 23. aprillil tuli olümpiameister O. Käpp 145 naela kaalus esimeseks ja raskest kaalus M. Reikop teiseks.

*

N. Y. E. Haridusseltsi poolt väljaantud ajakiri „Meie Tee“, mis ilmumist algas möödunud aastal, on saanud elujõuliseks, kuigi paljud algul endiste kurbade kogemuste tagajärjel olid selles asjas skeptilised. Ajakiri on sisult muutunud iga numbriga sisukamaks ja mitmekülgsemaks, tuues rohkesti andmeid Ameerika eestlaste elust ja olust (mida oleme kasutanud ka Almanakis). „Meie tee“ kaudu on avastunud rohkesti eestlaste asukohti ja asundusi, millest varemalt laiematel ringkondadel, eriti kodumaal, polnud aimugi.

„Meie Tee“ kiire levimine on teda kindlustanud ka aineliselt, mis omakorda võimaldab tema sisukuse tõstmist.

Juba lühikese aja jooksul on „Meie Tee“ suutnud sõlmida palju uusi sidemeid meie laialipillatud eestlaste pere vahel ja usume, et see töö kannab veel rohkem vilja tulevikus.

R.

Ülevaade Riia eestlaste tegevusest.

Kevadpoolne seltskondlik tegevus Riias kandis vaatamata majanduslikkudele raskustele õige elavat ilmet. Möödudes väiksemaist pidustusist tuleb peatuda Riia Eesti hariduse ja abiandmise seltsi ja tema osakonna poolt korraldatud vabariigi aastapäeva pühitsemise juures. See pidu-

õhtu, mis aastate jooksul traditsiooniliseks muutunud, tõmbas kokku suure hulga eestlasi ja aitas kaasa vanade sidemete kindlustamisele kodumaa ja väliseestlaste vahel. Parajasti Riias viibivad kunstnikud pr. Aav-Loo ja härra Juht kui ka Tartu üliõpilaskonna meeskoor hra L. Neu-

mani juhatusel tegid võimalikuks seda õhtut mööda saata kodumaalises õhkkonnas, mille eest Riia eestlaskond neile veel senini tänulik on.

Üldse tuleb tähendada, et käesoleva aasta esimesel poolel Riia eestlastel rohkem kui varem võimalust avanes kuulata ja näha kodumaa kunstnikke, mida kahjuks mitte sel määral ära ei kasutatud, kui seda loota võis, Eesti kunstnikkude iseseisvatest esinemistest tuleb märkida prl. Ella Ilbaki tantsuõhtut, härra Juhti kontserti ja Tartu akadeemilise meeskoori esinemist. Peale selle esines veel hra Juht teistkordselt Riia Eesti Naisseltsi kontsertballil, mis oli korraldatud Naisseltsi poolt. *...eesti...naisseltsi...*

Kui veel mainida R.E.H.A. seltsi tegevlaste õhtut, mis ka traditsiooniliseks muutumas nii korralduse kui ka küllastajate arvu kasvamise poolest, Läti ülikooli eesti soost üliõpilasorganisatsiooni „Estia“ 5-aastase juubeli pidustusi 7. mail, paar referaatõhtut ja R.E.H.A. laulukoori kontserti, siis oleks sellega loodud täielik pilt Riia eestlaskonna kultuurilisest tegutsemisest.

Nagu eelpoolöeldust nähtub, on seltskondlik tegevus küllalt hoogne olnud ja arvatavasti ka rahuldanud osavõtjaid. Osavõtjate all tuleb mõista kaks-kolmsada eestlast, kes vaheldamisi seltskondlikust tegevusest osa võtavad. Kuid, nagu teada, elab Riias ainuüksi ligi 2.600 eestlast. Nii siis tuleb protsentuaalset osavõttu lugeda väga väikseks, kuid sellel on jälle oma põhjusi.

Üle 20.000 eestlasest, kes Riias enne sõda elas, on aastate jooksul lahkunud kõige tugevam ja ideelisem osa. Kuivõrd kaugelenägija ja julge see element oli, peegeldub R.E.H.A. seltsi 6-kordse maja ehitamisest. Riiga jäid need, kes vahepeal olid olude surve all ümber rahvustunud (lätlasiks või sakslasiks), need, kel Riias oli oma varandust ja need, kes käsitöölisena või vabrikutöölisena Eestis paremat põlve ei lootnud või ei suutnud leida. Neist kolmest grupist esimene ei ole kunagi huvi tunnud eesti kultuurtöö vastu, teine jõudumööda, kuid (üksikuid isikuid välja arvatades) pealiskaudselt kultuurtööst osa võtnud. Ainult kolmandasse gruppi kuuluvad eestlased on aktiivsetena tegutsenud rahvuslikkudes küsimustes ja neist koosneb ka peaaegjalikult seltside poolt korraldatavate kooskäimiste element.

*

Ometi — ja see on kurb nähe — puudub kultuurtöö ümber koondunud eestlasil selge arusaamine oma ülesannetest. Ollakse arvamusel, et pidude korraldamine, näite-

mänglemine ja laulukooris laulmine on lõppsaavutuseks. Ei olda senini veel täiesti ja üksmeelselt arusaamisele jõutud, et hoopis tähtsam on kasvava noorsoo õigetes roobastesse juhtimine kodu, lasteaia ja kooli kaudu. Mida kodu anda en saa, seda peaks tegema lasteaed ja kool. Riias aga puudub veel lasteaed ja kool hingitseb, kuna temalt võetakse loomuliku arenemise võimalused. Seltskonnal enesel ei ole võimalust ei lasteaeda ega kooli ülal pidada. Sarnane võimalus on aga seltsil, kel suured sissetulekud, kes aga ühe väikse, kuid aktiivse (peakoosolekutel käimise mõttes) osa lühinägelikkude seltsi liikmete tõttu mingit huvi põhipanevale kultuurtööle ei saa pühendada.

Ses mõttes näib edukaks võistlejaks vanale ja jõukale R.E.H.A. seltsile kujunevat Riia Eesti Naisselts, kes omaks on võtnud lasteaia avamise idee ja samme on astunud tarvilikkude summade muretsemiseks. Kas Naisselts seda oma jõul läbi viia suudab, see on küsitav, kuid loodetavasti jõutakse Riia eestlaskonnas aja jooksul selgemale arusaamisele ülesannetest, mis väliseestlasil olemas ühenduses nende viibimisega võõra kultuuri mõju all.

*

Lätis on eestlased koondunud teatavatele maa-aladele. Nad elavad saartena lätlaste keskel, mis võimalikuks on teinud nende organiseerimist seltsidesse. Juba mõned aastad tagasi tekkis mõte ühendada neid üksikuid seltsi liidus, et sel teel teostada parimat kontakti eestlaste keskel Lätis. Tarvilikud sammud „Lätis asuvate eesti organisatsioonide liidu“ loomiseks on astutud ja võib loota, et tulevaseks sügiseks liit faktiliselt ja juriidiliselt on olemas. Liidu eesmärk on puht kultuuriline ja taotleb esirinnas hariduslikke sihte. Liidu organisatsioon näeb ette esindajate kogu proportsionaalselt iga seltsi liigetele ja juhatust kui täidesaatvat organi. Liidu kaudu arvatakse teostada suutvat laialaualist kumaid kavatsusi eesti koolide korraldamise alal kui ka nõrgematele seltsidele kodude loomises.

—

Hiljuti püütses Wildenbergi vabrik, Riias, 75-a. juubelit.

Selle vabriku üks juhtivamaid jõude on hra H. Rosenfeldt, kes on suuresti kaasa aidanud vabriku töö edule. Hra Rosenfeldti administratiiv-võimeid on tähele pandud ja vääriliselt hinnatud, määrates teda Riia eesti konsuliks.

Riias, mail 1932.

P. R. E.

Helsingi eesti naised käsitöö õhtul seltsi ruumides.

Helsingi eestlaste mured.

Käesolev aasta on kujunenud Helsingi Eesti seltsile õige raskeks. Möödunud aasta lõpppäevil oli ilmunud rohkearvuline seltsi pere oma ruumi koosviibimisele, et seltsi esimehena A. Tammaniga jätta jumalaga. A. Tamman ei olnud kahte aastatki Helsingis elanud, aga selle aja jooksul võitis ta kõikide siin elavate eestlaste lugupidamise ja sümpaatiat. Hra Tamman kui ajalehemees ja kirjanik leidis ka Soome seltskonnast endale palju tuttavaid ja sõpru. Seltsi elule ohverdas ta palju oma aega ja tööjõudu. Kaunim mälestus jääb hra T.-st kauaks ajaks Helsingi Eesti seltsi püsima! Tema aset on nüüd seltsil raske täita. Jaanuarikuul s. a. seltsi aastapeakoosolekul valiti seltsi uueks esimeheks hra K. Sahk, kes oli lühikest aega, väsis ja pani ameti maha... 12. skp. oli selts kutsunud kokku erakorralise peakoosoleku, kus tähtsamateks päevakorrapunktideks oli juhatuse täiendamine ja seltsi korteriküsimus.

Seltsi laulukoor on lühikese hingitsemise järele suikunud uuesti surmaunile.

Uue hooga asuti näitemängu korraldamisele, mille juhtimiseks leidis ka inimene, kellel sel alal palju kogemusi ja teadmisi ja kes sõpruse osutamiseks eestlaste vastu ilma tasuta selle töö lubas võtta oma peale. See Soome tuntumaid näitlejaid hra Ala Antila, kes väga hästi ja põhjalikult valdab ka eesti keelt. Kuid kahjuks valiti näitemäng — „Agulirahvas läks ajalukku“, kus väga palju tegelasi ja nende otsimisega kulus nädalaid. Jõudis kätte kevade ja ettevõtte rauges...

Lõppeks veel meie seltsi naisperest. Naiste arv on meil meestest palju suurem. Endi tegevuse poolest on meie naised meestest ka palju agaramad ja ettevõtlikumad. Kogu hooaja jooksul on nad iga esmaspäeva õhtul käinud seltsis tegemas käsitöid ja korraldamas teelauda. Teelauast saadud ülejääk on määratud seltsile uue lipu hankimiseks seltsi 20 a. kestvuspäevaks, mis on aprillis 1933. a. Selleks otstarbeks on meie seltsi naispere kogunud juba kauni summakese raha — ligi 3000 Smk.

1-sel mail korraldasid meie naised seltsi ruumis kohvilaua ühes endi käsitööde näitemüügiga. Sellest ettevõttest sai nende lipukassa hea summakese raha jälle juurde.

Helsingis, mail 1932. a.

A. J.

Taani-Eesti Ühing.

Taanis on väga vähe eestlasi ja kui neid on, siis on ka need vähesed kas mere- või põllumajanduse ja karjakasvatuse alal edasiõppiv eesti noorsugu. Eesti organisatsioonidest on tegutsemas ainult Taani-Eesti Ühing, mille liikmeiks enamasti taanlased. Eestlastest on selle liikmeks ainult E. V. konsulaadi liikmed. Ühingu liikmed astuvad väga harva kokku, sest ühingu ei ole isegi korralikke ruume kooskäimiseks. Taani konsulaat juhib almanaki lugejaskonna tähelepanu sellele, et kirjad, mis on adresseeritud ühingu nimele, ei jõua kätte. Igasuguste järelepärimistega võiks esineda parem kohalikule Eesti konsulaadile, sest paljud kirjad, mis adresseeritud ühingule, jõuavad vahest peale pikka otsimisviivitust ikkagi konsulaati.

Viini eestlased.

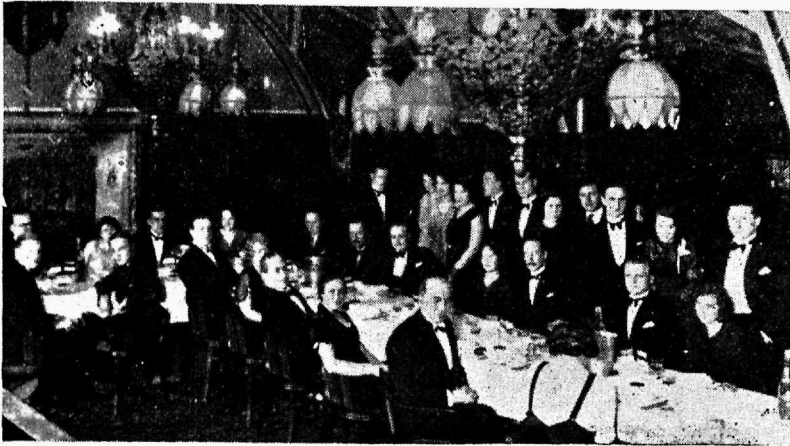
Viin on Euroopas eestlaste poolt külastatavam linn. Küll peatub siin kaasmaalasi läbisõidul, küll stipendiaatidena lühemaajaliseks enesetäiendamiseks, kuid kindlakujulisema Eesti pere moodustab siin õppiv kodumaa noorsugu. See asjaolu ongi tekitanud mõnel siit läbisõitjal kaasmaalasel arusaamatuse, et V. Eesti selts koosneb ainult akadeemilisist isikuist ja nad on hoidunud eemale meid külastamast.

Nii on siinse Eesti seltsi koosseis arvu- liseult kooskõlas koduste oludega. Kohalikke puht-eesti perekondi ei ole ning majandusliku kriisi teravnemisega piirdub välismaa- le edasi õppima siirduva noorsoo arv. Teisel

ses kõige otsekohasemat ning tarvismine- vamat abi.

Väljaspool muid erakokkupuutumisi koondume igal kolmapäeva õhtul kohvik „Landtmann'i“. Kevade tulekuga vabaneti talvisest tubasusest. Pühapäeviti võetakse ette ühiseid jalutuskäike Viini ilusasse ümbrusesse. Unustame ühes viinlastega igapäevamured ning põgeneme linna lämmata- vast kuumusest lähemasse varjurikkasse metsa või Donau-äärsetesse ujumisranda- desse. Sealt pöörduetakse väsinuna, kuid siiski värskendntuna, linna tagasi.

Siinsed Balti-riikide üliõpilased leedu- laste ja lätlastega eesotsas soovisid Soome- Eesti-Läti-Leedu üliõpilasiidu eeskujul ka Viinis asutada vastavate riikide koondise;

Viini eestlased E. V. 14. aastapäeva pühitsemisel.

seltsi tegevusaastal (1929) koosnes meie pere ligi neljakümneviiest liikmest, kuna nüüd, kus kodumaalt on lubatud ainult neid õppijaid välismaale, kes Eestis selle aine puudumisel end täiendada ei saa, on meie pere liikmete arv tõmbunud tagasi kahe- kümnekuuele.

Seltsi liigetel tuleb tihti võidelda raha- lise kitsikusega, mis on andnud end iseäranis viimasel ajal valusasti tunda. Selle suuremaks kergenduseks on 1930. aastal asutatud meie seltsi juurde alaorganina laenufond, mida moodustati seltsi eelmiste aastate sissetulekutest ning korjandustest nii liigetelt kui ka meie sõbralikkudelt külalistelt kodumaalt. Sellest fondist antakse abisoovijatele kuuajalise tähtpäevaga, tar- viduse korral pikendamise võimalusega, 25 Ekr. laenu. Sel teel suudabki selts pak- kuda oma liigetele selles valusas küsimu-

kuid et soomlastel puudub nende siinse vä- hese arvu tõttu vastav organisatsioon, ja et V.-Eesti selts keeldus ühinemast põhju- sega, et meie selts ei ole puhtakadeemiline, asutasid Läti ning Leedu akadeemilised ühingud omavahelise liidu.

Olgugi, et V.-E. selts näib eelpool mai- nitud põhjustel akadeemilisena, tegutseb ta siiski sihiga koondada kõiki Viinis viibi- vaid eestlasi. Meile valmistab tõsist rõõmu, kui leiame oma koosviibimistel külalisi, kes toovad meile tervitusi — kodumaalt.

Viinis, 19. mail 1932.

V. Silbermann.

*

Viinis viibivad eestlased saavad teine- teisega alati kokku igal kolmapäeva õhtul: Café „Landtmann'is“, Ring des 12-te No- vember. Vien.

Schanghai eesti koloonii koosviibimine.

Esimene rida vasakult: pr. Kask, Bolly, Tacking, Rumberg; hra Rumberg (Eesti aukonsul Schanghai); pr. Korrowitz, Herman, Sandau. Teine rida: hra Karp, Kask, Rumberg, Reinthal, Palm, Herman. Kolmas rida: hra Yaron, Veidemann, Sandau, Kolk, Mender, Tacking, August ja Korrovitz.

Ringvaateid välismaalt.

Viletsusi Lõuna-Ameerikas. Rasked olud Argentiinas.

Viimasel ajal on märgata tugevat väljandrändajate voolu Argentiinast. Sõidetakse kodumaale tagasi, kas omal kulul või lastakse end deporteerida valitsuse poolt. Välismaalased, kes rännanud Argentiinasse, on peatunud peamiselt Buenos-Airesis ja teistes suuremates linnades, mis on vastu-meelt kohalikele võimudele. Eriti raskeks läheb just viimasel ajal ja teiste seas tuleb palju kannatada ka Argentiinas elutsevatele eestlastele. Kindral Uriburü valitsemisajajärk ei toonud mingisuguseid nimetamisväärseid kergendusi ja praegune president Justo ei suuda ka midagi korda saata. Riigi- ja linnaametnike palgad on juba viie kuu eest maksmata, kaubandus-tööstusettevõtted sulgevad oma ukseid raha puudusel. Iga kuu kärbitakse palkasid ja rahakurss on langenud; Ameerika dollar maksab 4 peesot 40 cent.

Argentiinas elavad eestlased on enamasti käsitöölised. Kõige paremad töövõimalused on rätsepatel ja juuksuritel. Naised leiavad tööd majateenijatena, sest Argentiina daamid ei armasta askeldada majapidamisega. Majateenija palk kõigub 70—100 peeso vahel, sealjuures priitülespidamine. Seda võiks arvata heaks töötasuks, kui aga oleks kohti saada. Kui töölispererkondades mehed jäävad tööta, siis lähevad naised tööle ja selle tagajärjel ei ole enam nõudmisi ka naiste tööturul.

Argentiinas elavate eestlaste arvu arvatakse umbes 250, kellest suurem osa elab Buenos-Airesis. Eesti selts „Ühendus“ koondab neid ühispereks, mille liikmeteks vanemad inimesed, kuna noored tegutsevad kohalikus Eesti Noorsoo Ühenduse Osakonnas, asukohaga Buenos-Airesis.

Aeg-ajalt korraldatakse „Ühenduse“ poolt perekondlikke õhtuid, kuna viimane neist oli alles 30. aprillil.

Nii mõnedki eestlased mõtlevad kodumaale tagasi sõita ja praegu elatakse äraootaval seisukohal, kuna teistel puudub otskehene võimalus reisipileti raha koguda. Ei taheta enam elada seal, kus seadus ei tule inimesele hädakorral appi. Kuigi kohalik sotsiaalseadus näeb ette 4 peesolist palga miinimumi (umbes Kr. 350), ei peeta sellest kinni isegi riigiasutustes, kes maksavad lihttöölistele kõigest 2½ p. päevas. Intelligent töötajad leiab võõramaalastest vähe kasutamist ja välismaalasele öeldakse kohtsimisel viisakalt ära.

Brasiilias asuvad eestlased on veel raskemas seisukorras. Võib kindel olla, et kui riik võtaks oma peale transportkulud, siis ei ole tagasi sõita soovijatest puudust karta.

Raske komistuskivina on väliseestlaste abistamiseks valuuta keeluseadus. Nii mõnelgi on võimalik oma perekonnaliikmeid või sugulasi rahaliselt toetada, raha Eestist saates, kuid ei anta luba raha saatmiseks. Kujuneb otse väljapääsemata seisukord, mis tundub seda kibedam teadmisel, et abi on võimalik ja siiski ei saa!

Uruguayas asub vähe eestlasi. Mõnikümme eestlast, enamasti rätsepad, elavad Montevideos. Lõuna-Ameerika riikidest on Uruguay olud võrdlemisi paremad teistest naaberriikidest. ANK.

Eestlased Brasiilia piimatööstuses.

Meie seltsile „Uus Kodu“ valiti käesoleval aastal uus juhatus, mille koosseisu kuuluvad nüüd: esimees hr. Lepikson, abiesimees hr. Lustus, sekretär hr. Veltson, sekr. abi hr. Maaros ja hr. J. Suursööt, laekur hr. Teller, abi hr. Rupski.

Mõned Brasiilia eestlased töötavad siin piimatööstuse alal. Hr. A. Ilves ehitas siin esimesed 2 piimapudelite täitmise masinat. Need ehitati P.-Ameerika mudelite järgi, sest uued maksavad ligi 70 contot (1 conto = 250 Ekr.). Kogu Brasiilia kohta on ainult 4 niisugust masinat.

Praegu töötab hr. Ilves piimapudelite pesemise masina ehitusel, mis maksaks P.-Ameerikast tellides 220 contot (55.000 kr.). See masin peseks 1 tunniga umbes 4000 pudelit ja sellel töötaks ainult üks mees.

Praegu töötab Sao-Paulos juba 4 piimaühingut ja saadavad igapäev müügile umbes 100.000 liitrit piima.

Eestlastest teenivad P. W. Estrella vabrikus h-rad: Jaan Siiboldt, Evald Reisman, Alexander Aur, Alfred Ilves, Johan Libo ja Adolf Isak.

Eestlased P.-A. Ühendriikides.

Eestlased Wisconsinis osariigis.

Kahe väikese linna — Irma ja Gleasoni — ümbruses, Wisconsinis, elas „Meie Tee“

teatel eestlasi 15 perekonda, kokku 70 hinge. Peale nende peavad talusid kaks lesknaist ja viis poissmeest.

Talude suurus on 40 aakrist kuni 200 aakrini ja enamgi. Peasissetulek on piimakarjast.

Vanemad esstlased on hoidnud alal oma keele, nooremad aga kõnelevad inglise keelt ja ameerikastuvad. Sellele mõjub kaasa abiellumine mitteeestlastega. Kolm eesti noormeest ja üks neiu on kooliõpetajaks. Eesti keele õppimist pole organiseeritud. Omavahel hoiavad eestlased siiski kokku ja korraldavad ühiseid koosviibimisi.

Dundee eestlased Oregonis.

Dundees on kuus eesti perekonda ja kaks vallalist. Maad on igal asunikul 5—40 aakrit. Mehed käivad enamasti tööle ja on igasugu ametmehed. Kodus töötatakse töö vaheaegadel. Eesti lehte ei loeta, kuid kodus on eesti keel hoidunud siiski alal.

Jaanuari kuus s. a. tuli Dundeesse uus elanik — prl. Pauline Mamm, kes omandas 5 aakrit maad, et hakata kasvatama suuremal arvul kanu. Prl. M—i uue kodu pidulikust sisseõnnistamisest võttis osa ligi 60 eestlast lähemalt ja kaugemalt.

Eestlased Columbia jõesuus tulelaeval.

Columbia jõesuus, Vaikse ookeani ääres, Washingtoni ja Oregoni osariikide piiril, asub tulelaev, millel viis eesti meremeest. Esimeseks mehaanikuks on eestlane Thomas Wahters, kes seal teeninud juba 25 aastat. Kui eestimeelne mees peab ta kütjaks alati eestlasi. Praegu on tulemeesteks Adolph Southman, Oskar Jakson, Osvald Allik ja John Ormuk.

. Moorcroftis, Wyomingi osariigis,

on seitse eesti talu, kus elab üldse 50 hinge. Igal perel on läbiseegi 600 aakrit maad, mille harimiseks kõigil põllutöömasinad, 10—15 hobust ja 10—70 sarvloomu talu peale.

Eesti ajalehti ei loeta peale „Meie Tee“.

Eestlased Kanadas.

Wancouveri linnas ja selle ümbruses (Briti Columbias) elab „Meie Tee“ teatel 120—150 eestlast. 1929 a-st tegutseb oma selts „Eesti Kodu“, millel laulukoor ja keelpilli orkester.

Toronto linnas ja selle ümbruses (Ontario provintsis) elab umbes 150 eestlast. Seltsi asutamine ei ole seni veel teostatunud.

Toronto eesti neiud on peamiselt majateenijaks, saades peale ülalpidamise 10—35 dollarit kuus. Mehed lepivad juhustööga.

Ontario provintsis olla veel teisi eesti asundusi, kus viis ja rohkem talu koos.

Calgarys, Alberta provintsis, elab umbes 30 eestlast. Kolmel perel, neist kaks alles nelja — viie aasta eest Eestist välja rännanud, on oma majad. Eestiga peetakse kontakti ja loetakse kodumaa lehti.

Baronsis, Calgaryst umbes 100 miili lõuna poole, asub 6—7 eesti farmerit, kõik võrdlemisi jõukad. Nad on rännanud sinna Krimmist.

P.-A. Ühendriikides ja Kanadas 45.000 eestlast.

Üks aktiivsemad New-Yorgi eesti tegelasi, hra August Sandluk, avaldas Ameerika eestlaste ajakirja „Meie Tee“ veergudel huvitava ülevaate Ameerikas elutsevate eestlaste kohta, milles teeme siinjuures mõned väljavõtted.

Kõige tihedamalt on eestlasi koondunud New-Yorki, kus eestlaste arv kõigub 3—5000 vahel. Ameti poolest on sealsed eestlased enamasti käsitöölised, nii mehed kui naised. End, merimehed on hakanud puuseppadeks, kuna nooremad sisserändajad, hariduse peale vaatamata, on hakanud maalriteks ja majateenijateks.

Teistes linnades on eestlaste arv väiksem. Nii näiteks neljamiljonilises Chicagos elutseb kõigest 70—80 eestlast, Clevelandis 125, Detroitis 125 jne.

P.-Ameerikas elab samuti suurel määral eesti farmereid, kelle arv suureneb, kui liikuda idast läände.

Kalifornia ümbruses elavad enamasti kaua aja eest sisserännanud eestlased, kellel kaunis jõukas elujärg. Eesti mõiste järgi need on suurmaapidamised, kus 70 karilooma talu kohta ja rohkemgi.

Eestlasi võib leida isegi Alaskas, kuhu koondunud enamasti meremehed. Arvatakse, et Kalifornias võib olla samapalju eestlasi kui New-Yorgis, umbes 4000. Kanada eestlaste arvu võiks umbkaudselt määrata 10.000, nii et koguarv 45.000 ei tohiks liialdatud olla.

New-Yorgi Eesti Hariduse Selts töötab intensiivselt P.-Ameerika eestlaste organiseerimisel.

Püütakse ühendust luua ka maal asuvate põliste eesti farmeritega ja aidata neis alal hoida rahvusluse sädet, et need ei võõrduks Kodu-Eestist.

Londonis seltsielu ärkamas.

Londonis on järjest elanud mõnikümend eestlast, kes omavahel perekondliselt läbi käivad.

Aastate eest töötab Londonis Eesti selts, kuid millegipärast jäi tegevus soiku ja seni ei tehtud seltsist palju juttugi.

E. V. aastapäeva pühitsemisest võttis osa siiski umbes 30—40 inimest, kes olid kohaliku eesti saatkonna külalisteks. Koosviibimine oli väga elav ja alustati juttu seltsi tegevuse elustamisest. Põhimõtteliselt tundus soe poolehoid, kuid kaheldi, kas leidub energilist tegelast, kes suudaks seltsi tegevusele järjest hoogu anda. Selle küsimuse lahendamisel on Londoni eestlased veel tänapäev.

Koosviibijad külastasid ka end. seltsi ruumi, laulsid kodumaa laule ja olid ülevas meeleolus.

Ei ole kahtlust, et energilise tegelase leidmisel ja kohaliku konsuli lahkel kaasabil algaks Londoni eesti seltskonnas uus, elavam ajajärk.

Eesti üliõpilased Leipzigis.

Leipzigi eestlastest ei saa kõneleda kui organiseeritud kogust. Seal on järjest eestlasi olnud, kuid peamiselt ajutisel peatumisel. Leipzigis viibivad mõned eesti üliõpilased, kes on organiseerimatud ja puutuvad teineteisega kokku ainult juhuslikult. Kohalik eesti konsul ei tea ka täpsemaid andmeid anda kohalikkude eestlaste kohta, sest harva juhtub, et keegi eestlane külastaks konsulaati.

Praegu viibib Leipzigis edasiõppimise otstarbel akadeemias andekas eesti graafik Paul Luttein.

Türgi ei vaja eesti eriteadlasi.

Peakonsulaat Istanbulis saab võrdlemisi sagedasti järelepärimisi Eestist väljarändamise võimaluste kohta Türgimaale. Sääraseid küsimusi on tulnud nii põllutööstelt, käsitööstelt, merimeestelt kui ka inseneridelt, juristidelt, kunstnikkudelt, kantselei- ja arveametnikkudelt jne.

Oleks soovitav, kui järgnevad andmed ajakirjanduse kaudu teatavaks tehtaks, mis ära hoiaks üleilgse kirjavahetuse kui ka ainelised kulud ja raskused neile, kes meie peakonsuli hoiatuste peale vaatamata siiski mõnikord siia sõitnud on — lähedamaid elutingimisi otsima, — ning pea erandita ikka ja alati suurtesse ainelistesse raskustesse on sattunud, ning tagasi kodumaale pääsemiseks peakonsulaadi poole pööravad abisaamiseks.

Veel aasta tagasi — ei olnud erilisi määruseid, mis otsekohe keelanud oleks välismaalastele tööd anda, kuid nüüd on see, ükskõik mis alal, kõigile, ka eraärid ja isikud ühes arvatud, absoluutselt keelatud. Ka iseseisval tööalal, olgu ala mis tahes, kas või saapapuhastamine tänaval, lehtede müütamine ja tänaval kaubitsemine — on välismaalastele keelatud. Kel-

nerid, majateenijad, nõudepesijad, uksehoidjad, öövahid, käsitöölised ja ükskõik mis alal kantseleides töötavad isikud — peavad erandita olema Türgi kodanikud.

Eriteadlasi ükskõik mis alal võivad vabrikud ja ettevõtted kutsuda välismaalt ainult juhusel, kui sellel alal siin neid ei leidu, ja siiski vaid igakordse ja nimelise eriloa põhjal, milleks kahe ministri allkiri (majandus- ja tööministri) nõuetav.

Ministeeriumide eriteadlasi, keda mitmel erialal oli enne sadasid, — likvideeritakse järk-järgult, ja kellel lepingu tähtaeg veel pole lõppenud, siis vähendatakse palka või „annulleeritakse“ leping.

Vabakutsega isikutel (kunstnikud, advokaadid, ehitusinsenerid, arstid jne.) — pole tegutsemise õigust. Kunstnikud, ka oma rahvusest, vaevlevad äärmises tööpuuduses, sest ostuvõimelised kihid ei ole küllalt arenenud, et tõsist kunsti hinnata, ka parimates salongides võite näha kunstiteose kõrval — Saksa ja Itaalia vabrikute „kujusid“ ja oleograafe.

Kõigele öeldule tahaks juure lisada, et üldse võrkeelte tundmine siin on väga piiratud (isegi Istanbulis on 70 prots. kirjaoskamatu, kes ka emakeelki kirjas ei oska), ja kuigi prantsuskeelega turist siin läbi ajada suudab, — tööd või teenistust aga ilma kohalikkude keelte täieliku tundmiseta (türgi ja kreeka) — oleks füüsiliselt lootusetu. Ei või tähelepanemata jätta ka teatud määral üldist ja rahvuslist vaenu kristlaste vastu.

Peakonsul.

Aktiivsed noored eestlased Aluksnes.

Aluksnes (Lätis) töötab juba kaua aega Hariduse Selts, kuhu koondunud kohalikud eestlased. Selts on suutnud ära teha hulk kultuurtööd, mis jätkub endise usinusega ka tänapäev.

Rõõmustava nähtena tundub noorte kohalikkude eestlaste aktiivne seltskondlik töö. Kohalik noorsugu on tulnud appi vanadele veteranidele ja on algatust teinud laulu, näitekunsti ja muusika elustamiseks.

Positiivseid tulevikutöö tulemusi tagab noorte üksmeel ja ühiskeel, mis aitab kõigest raskustest kergemini üle saada. Loodatavasti toob noorte ja vanade tegelaste tihe koostöö kõige paremaid tulemusi.

Kolmekordne ookeanivallutamine purjepaadiga.

Ahto ja Jarillo Valterid vallutasid ookeani kolmandat korda ja on õnnelikult Ameerika randa jõudnud. Nüüd on siis kõik neli vanda, Ahto, Kõu, Jarillo ja Uku „pätklakoorel“ Ameerikasse sõitnud!“

Kord kui Eestis hakati kõnelema poiste

hukkimisest, ütles kangelaste isa, kapten Valter:

„Minu pojad pole hiire pojad. Ei usu enne, kui näen nende laipu!“

Isa enesekindlus on ka poegadesse läinud ja üks see aidanudki vist suurel määral reisi teostamisel. Eesti süüdlus ja jonn viib tulest ja veest läbi, viimast tõestas Ahto juba kolmekordselt. Miamis tervitas Valtereid rikka ameeriklase J. Armouri jahil „Utowana“ teeniv eesti meeskond. Ühine koosviibimine pildistati (v. lhk. 31).

Vennad läksid New-Yorki, kus neil kavatsus jaht ära müüa, aga sellepärast pole kadunud reisikirg! Enam ei imestaks, kui kuuleks neljat korda ookeani vallutamisest. **ANK.**

Ameerika Eesti Olümpia-komitee tegevus.

12. märtsil oli Ameerika Eesti olümpia komitee poolt korraldatud New-Yorgis „Kontsert-Ball“, millest puhas sissetulek oli määratud Eesti olümpia meeskonnale. Tungil täis saal näitas jällegi, et New-Yorgi Eesti seltskond oskab hinnata eesti spordimeeste saavutusi ja püüdeid. Am. Eesti olümpia komitee asutati N.-Y. E. H. seltsi algatusel. Komitee kohuseks on korraldusi teha eesti sportlaste osavõtmiseks tänavustest olümpia mängudest Los Angelesis ja hankida selleks rahalist abi. Komiteesse kuuluvad: kolonel V. Mutt, Dr. P. A. Speek, Jüri Annusson, A. Tamm, K. Saar, H. Nurmsen, A. Maasik, H. Peil, J. Leivat, V. Reip.

Lasti valmistada Eesti-Olümpia rinnamärkisid, müügihinnaga à 15 Am. senti. Neid märkisid saadeti ka Ameerika sissemaale eesti seltsidele müügiks sealsetele eestlastele.

Lõuna California Eesti seltsi poolt tehti korjandus, mis andis \$ 150.— (üks sada viiskümmend dollarit), mis olümpia komiteele üle anti. **C**

Olgu siin tähendatud, et see on esimene katse luua kontakti sisemaa eestlastega ja neid koostööle kutsuda.

Hra P. Rumbergi 10-a. teenistusjuubel Schanghais.

Schanghais elab väike grupp eestlasi, peamiselt intelligent inimesed. Vähesed arvutõttu ei suudeta sagedasti koos käia, kuid tähtsama sündmuse puhul ei jää keegi tulemata. Kohalik Eesti aukonsul, hr. P. Rumberg, on võitnud kaasmaalaste sümpaatia. Alles hiljuti pühitses hr. P. Rumberg oma 10 a. ametijuubelit, millest osa võttis kohalik Eesti seltskond. Kauge-Ida eestlaste elust on pikemalt lhk. 12.

Ameerika eestlased rahvariietes.

Hra J. Mölder'i 5-a. teenistusjuubel.

Hiljuti möödus 5 a. sest ajast, kui hra Jaan Mölder Riia Eesti saatkonna juure tööle asus.

Tagasihoidlikult ja sõbralikult hra Mölderilt oli raske teada saada täpsemaid andmeid tema juubeli puhul. Isegi üliagarad Riia ajalehete reporterid ei saavutanud tagajärgi. Sellest hoolimata ei jätnud ükski Riia Eesti selts ega organisatsioon seda juhist kasutamata, et oma õnnesooviga toonitada, kuiwõrd on tähtis meile hra MÖlder. Iseäranis palju kasu on Riia Eesti seltsidel omavahelises läbikäimises hra MÖlder'i andest kõike selgitada ja vajaduse korral ka lepitada.

Sellepärast on vist küll kõigil Riia eestlastel vähemalt üks soov üksmeelne: „jäägu veel kauaks hea tervise juures olev hra Mölder meie, Riia eestlaste, keskele!“

K. K.

Pr. E. Kalepi vastuvõtt.

21. mai õhtul oli korraldatud New-Yorgis E. H. seltsis vastuvõtt Eestist saabunud eesti naislendurile pr. Elvy Kalepile, kellele annetati, kimp punaseid lilli. — Vastuvõtt korraldati ka vennakstele Ahto ja Jariilo Valteritele, kes käesoleval nädalal saabusid New-Yorki Floriidast, olles purjetanud seega kolmat korda üle Atlandi ookeani.

Eestlased filmikaameraga ümbermaailmareisil.

9. aprillil sõitsid Tallinnast välja ümbermaailma-reisile hrd. K. Liivo ja V. Kopper. Neile seltsis ka hr. Lusman, kes aga mõningatel põhjustel juba Helsingist tagasi pöördus.

Hr. Liivol on kavatsus väliseestlasi filmida ja algus tehti juba Helsingis. Praegu

on nad läbistanud juba Soome, Rootsi ja Taani ning jõudnud Hamburki. Reisikulud katavad mõlemad ise ja filmimine on samuti ette võetud hr. K. Liivo omal algatusel ja vastutusel. Seni on julged matkajad väliseestlaste vastutulelikuse osaliseks saanud.

Väliseestlaste aadressid korraldamisel.

Ühingu juhatus palub Välis-Eesti seltse saata meile täieline liikmete nimekiri, aadressidega ja võimalikult ka kõik teised teada olevad väliseestlaste aadressid. Need kogutakse kartoteegi jaoks, mida püütakse võimalikult täielikuks teha. Palume ühtlasi ka E. V. konsulaate meile abiks olla võrdlemisi raske ja keerulise ülesande teostamisel.

Üleskutse.

1) Kes viimase 5—6 aasta jooksul Kodu-Eestisse jäädavalt asumiseks tagasi rändasid ja nüüd sinna elama on jäänud, ehk

2) kes sellega toime ei saanud ja uuesti välja rännanud on, ehk

3) kes kavatsevad Kodu-Eestisse asumise mõttega tagasi rännata paaril lähemal aastal, oma praegune elukoht mulle lahkelt teatada järgmisel aadressil:

P. A. Speak, Va. Highlands, Alexandria, Va., U. S. A.

Niisuguste väliseestlaste aadresse on mulle vaja nendele küsimislehe saatmiseks mu käsiloleva uurimuse koostamisel Eestisse tagasirändamise ja seal asumise tingimuste ja võimaluste üle. Kuna seejuures tuleb arvestada mitte ainult igapäevaste võimalikkude isiklike kasude ja kahjudega, vaid ka kogu meie Eesti pere üldhuvidega, julgen ma loota, et kõik asiasialised tulevad mu palvele lahkelt vastu.

Mitmesugust.

Propaganda ringreis Eestis.

Välis-Eesti ühingu ülesandel tegi hr. Bruno Tiido (Välis-Eesti ühingu liige) propaganda-ringreisu ümber Eesti Välis-Eesti ühingu huvides.

Reisi tulemused olid üllatavalt head, kuna igalpool tundus suur huvi Välis-Eesti ühingu poolt tehtava töö vastu.

Välis-Eesti ühingu tööpõlluks on seni olnud välismaa ja ühingu keskus — Tallinn. Kuna aga need kõrged eesmärgid, mis Välis-Eesti ühing tahab saavutada, on tähtsad tervele eesti rahvale ja igale eestlasele, otsustas Välis-Eesti ühingu juhatus propaganda sõidu kodumaa linnadesse. Selle sõidu eesmärk oli pinna sondeerimine edaspidiseks suuremaks koostööks.

Reis kestis 22 päeva, mis aja jooksul B. T. läbistas järgmised linnad:

Tapa, Rakvere, Narva, Tartu, Valga, Pärnu ja Türi.

Kõik provintsi ajalehed tõid sel puhul kirjutisi V.-E. ühingu tegevuse üle.

Propagandasõidu tagajärjel astusid Välis-Eesti ühingu liikmeteks rida provintsi tuntuimaid seltskonnategelasi, linnapeadega eesotsas, nagu h-rad O. Kask, J. Soo, J. Lagge, J. Vaabel, M. Varrik, Dr. E. Koshemäkin, õpetaja B. Ederberg ja t., kes edaspidi oma kaastööga lubasid ühingut toetada.

Head edu saavutas selgitustöö ka provintsi koolides. Et meie noorsugu juba varakult tundma õpiks Välis-Eesti organiseerimise töö tähtsust, varustati koolid ja raamatukogud „Välis-Eesti Almanakiga.“

Mõnelt poolt avaldati soovi loengut pidada väliseestlastest ja osakonnad avada Tartus, Pärnus ja Viljandis.

Igal pool tundus suur huvi Välis-Eesti ühingu töö vastu. Juhatus otsustas sügisel laiemas ulatuses propagandasõitu korraldada, et provintsilinnade kaastööd nõuetava tasapinnani viia.

Välis-Eesti ühingu töö.

Välis-Eesti ühing annab informatsiooni kõikides väljarändamisega seotud küsimustes. Iga eestlase kohus oleks enne Eestist lahkumist Välis-Eesti ühinguga ühendusse asuda. Neile, kes välismaal viibivad, vastab V.-E. ühingu heameelega igasuguste kirjalikkude järelepärimiste peale, mis seotud passipikendamise, kaitsevæteenistuse kohustusega, tagasitulemisega kodumaale, raha investeerimisega, protsentide, soovivate kindlate pankade jne. asjus).

Almanakki soovitatakse lugemiseks koolidele.

Välis-Eesti Almanak on haridus-sotsiaalministeeriumi poolt koostatud soovivate raamatute nimestikku sisse kantud.

Välis-Eesti Almanak maksab tellides: Kr. 1.50 aastas kodumaal ja \$ 1.— aastas välismaal.

Kirjavahetus Venemaaga.

V.-E. ü. olevatel andmetel on paljud Venemaal kaduma läinud eestlased elus ja terved, kuid Vene suure isoleerimise poliitika tõttu ei ulatu sageli sugulaste kirjad otsivate kätte. Teatavasti kontrollitakse N. Venes kõik välispost, sest Venemaale saadetavates kirjades ei tohi kiita ega laita välismaa või Vene olusid. Otsijad arvestagu sellega, kui Venemaale kirje saadavad.

Puudub aadress.

Palume teatada Välis-Eesti ühingule, kes otsis hr. Viktor Reinfeldt'i ja pr. Amalie Reinfeldt'i, sest saadud järelepärimisel puudus otsija aadress. Otsivate aadressid on saadud.

V.-E. Almanaki komplektide müük.

Välis-Eesti Almanaki toimetus müüb veel piiratud arvul V.-E. Almanakkide täis-komplekte nr. 1—9 (1929—1932), hinnaga kr. 3.— kodumaale ja kr. 6.— välismaale, postiga.

Välis-Eesti ühingu liikmeks vastuvõtmise kord.

Neid, kes soovivad liikmeks astuda, palutakse saata V.-E. ü. juhatus nimele mõnerealine allkirjaga sooviavaldus, ära tähendades kahte soovitajat, kes sooviavaldajat isiklikult tunnevad. Soovitajad peaks olema V.-E. ü. liikmed (nimestik V.-E. Alm. nr. 9, lhk. 51). Liikmemaks, kr. 5.— kodumaal ja \$ 2.— välismaal, on tasuta aasta jooksul. Liikmed saavad tasuta rinnamärgi, almanaki, informatsiooni j. n. e.

Välis-Eesti ühingu juhatus palub kõiki ühingu liikmeid õiendada oma k. a.

LIIKMEMAKSU.

Eesti, Läti, Soome ja Leedu Kr. 5.— aastas. Mujal välismaal \$ 2.— aastas. Raha palutakse saata postkast 100, Tallinn, Estonia või Krediid Pank, V.-E. ühingu arvele.

Välis-Eesti Ühingu teated.

17. märtsil peeti Tallinna Seltskondlikus majas V.-E. ü. korralist aastapeakoosolekut. Kokku tulid peamiselt Tallinnas asuvad Välis-Eesti Ühingu liikmed.

Koosoleku avas V.-E. ü. esimees, hr. J. Kristelstein, kes andis lühikese ülevaate ühingu tegevussihtidest. Peale selle esines ühingu sekretär möödunud aasta tegevuse aruandega. Sellele järgnes rahaline aruanne ja koosolekule esitati kinnitamiseks 1932. a. eelarve, mis tühel häälel vastu võeti ja kinnitati tasakaalus kr. 6301.65 Päevakorra järgmise punktina võeti ette valimised. Juhatusse valiti järgmised härrad, kes jagasid omavahel ametid järgmiselt:

hra Jakob Kristelstein — esimees,
„ Eduard Virgo — abiesimees,
„ Eduard Riisman — „
„ Karl Schneider — laekur,
„ Viktor Kargaja — sekretär,
„ Eduard Jürgens — aselaekur,
„ August Kimberg — asekretär.

Revisjoni-komisjoni liikmeiks valiti hrad: J. Vink, J. Loorens ja A. Thalberg. Organiseeriv toimikond valiti hiljem järgmises koosseisus: hrad J. Jaik, G. Poom, E. Tiro, B. Tiido, G. Bartels.

Rahalise seisukorra parandamiseks otsustati korraldada võimaluse korral suurem rahaline loterii. Otsused tehti üksmeelselt.

Välismaal V.-E. ühingu osakondade loomises ja korraldamises võeti ette kodukorras täiendused, mis määravad vahekorra V.-E. ühinguga Tallinnas. Praegu on päevakorral osakonna loomine Riias ja Chicagos.

Välis-Eesti ühingu liikmete ja väliseestlaste ühiseks kokkusaamiskohaks määrati Tallinna Seltskondlik maja, kuhu kokku tullakse üks kord kuus, iga kuu esimesel teisipäeval, kl. 7 õhtul.

Koosolek lõppes ühise koosviibimisega, mis kestis hilisööni. Möödunud aasta tegevuse aruanne on avaldatud lühidalt Välis-Eesti Almanakis nr. 9.

Rõõmustava nähtena võib konstateerida seda suurt huvi, mis laiemad eesti ringkonnad nii kodu- kui välismail pööravad Välis-Eesti liikumisele ja sellega seotud tööle.

Astutakse ühingu liikmeks ja aidatakse aktiivselt kaasa laulatuslikele tööle.

Viimase 3 kuu jooksul on Välis-Eesti Ühingu liikmeks astunud rida tuntud seltskonnategelasi, kellele Ühingu juhatus ütleb alati — tere tulemast!

Käesoleva aasta teisel veerandil astusid V.-E. Ü-gu liikmeks järgmised isikud:

Bloom, V., ametnik, Detroit.
Bloom, Julie, — Detroit.
Bergman, C., eksportöör, Tallinn.
Ederberg, B., õpetaja, Rakvere.
Ernits, P., kooliõpetaja, Valk.
Jürgens, G., proviisor, Viljandi.
Kask, O., linnapea, Pärnu.
Kalt, J., ärimees, Riia.
Kalm, A., majaomanik, Tallinn.
Kopper, V., sportlane, Tallinn.
Koshemäkin, E., arst, Pärnu.
Koppel, P., ärimees, Riia.
Köösel, G., direktor, Pärnu.
Lagge, J., linnapea, Türi.
Lellep, R., ärimees, Tallinn.
Lohk, H., konsul, Leningrad.
Lossmann, Ed., ärimees, Riia.
Luht, J., kapten, Istanbul.
Mikheim, H., proviisor, Tallinn.
Mölder, K., mag. bot., Türi.
Peets, R., arst, Maroko.
Preast, J., majaomanik, Tallinn.
Raudfeld, P., inspektor, Pärnu.
Soo, J., linnapea, Valk.
Sütt, J., konsul, Harbiin.
Sternfeldt, A., õpetaja, Tallinn.
Terras, A., advokaat, Tallinn.
Tops, K., ametnik, Tallinn.
Tredner, F., kapten, Tallinn.
Täht, H., ajakirjanik, Viljandi.
Trumm, J., direktor, Tallinn.
Vebermann, E., konsul, Istanbul.
Varrik, M., direktor, Viljandi.
Vaabel, J., notar, Narva.
Ruus, A., Aluksne, Läti — korrespondent liige.

*

Sooviavaldusega on esinenud Välis-Eesti ühingu liikmeks astuda: hra konsul J. Mölder, Riia. — Ed. Rammul, Riia. — J. Ronnimois, Riia. — J. Järv, Orajõe — Eesti. — Prl. M. Timpmann, Tallinn.

Vastutav toimetaja: *Ed. Riisman.*

Tegev toimetaja: *A. Nippak.*

Toimetus: *V. Ernits, J. Jaik, A. Nippak.*

Väljaandja: *Välis-Eesti ühing, V. Posti 6, notar J. Kristelsteini kontor.*

Postkast 100, Tallinn. Telef: 426-60.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas, 1932. a.

VÄLIS-EESTI ALMANAK

Kus nad on?

(Nimestiku algus V.-E. Alm. nr. 9.)

Välis-Eesti ühinguie on hakanud tulema vastuseid tagaotsitavate eestlaste kohta.

Kuigi kuulutamise ajast on möödunud vast möni kuu, siiski on nii mõnigi ema juba teateid saanud Välis-Eesti ühingu kaudu oma kadunud pojast. Mõned, oma nime almanakis leides, astusid kohe kirjavahetusse kodustega ja Välis-Eesti ühingut on palutud otsimist lõpetada.

Sissetulevate andmete põhjal võiks enustada nende leidmist, kes asuvad Ameerikas, sest Austraalia ja Euroopa riigid praegu ei vasta. Väga raske on ka üles leida Venemaal kadunud eestlasi, sest peaaegu võimata on levida Välis-Eesti Almanaki Venemaal asuv. eestlaste seas. Selletõttu ei pääse tagaotsitavate nimestik nendeni, kes ehk võiksid mingeid andmeid saada. Soovitav oleks, kui otsijad püüaks ka omalt poolt saata Välis-Eesti Almanaki numbreid teadaolevatesse suurematesse eesti keskkohadesse Venemaal, kus võiks loota otsitava leidmist.

E. V. välisesindused Euroopas ja Kaugedias on nimekirjaga tutvunenud ja mõned on ka vastused saatnud, mille eest Välis-Eesti ühing ütleb neile oma ja otsija nimel suurim tänu!

[Käesolevas numbris järgneb tagaotsitavate eestlaste nimekiri, mis kujuneb arvatavasti nüüd juba lõpulikuks.]

Välis-Eesti ühing püüab teha kõik, mis võimalik, et kaasa aidata otsijatele ja neile nende südamerahu tagasi tuua, kui otsitav leitakse.

Kõik otsitavad on Välis-Eesti ühingu kartoteegis tähestiku korras sisse kantud ja igasugused andmed, mis tulevad otsitavate kohta, teatatakse viivitamata kirjallikult otsijale, kelle aadressid samuti registreeritud.

Palume siinjuures teatada alati Välis-Eesti ühingule oma aadressi muutmisest.

Otsitavate suure arvu tõttu ei ole võimalik igaleüle kirjalikult küsimustele vastata, sest see on ühingule üle jõu käiv kirjjavahetus. Isiklikult antakse igasuguseid teateid ühingu büroos, V. Posti t. 6, Tallinn, kl. 10—12 ja 4—5, või telefoni teel 426-60.

Järgmises Välis-Eesti Almanakis (sügisel) käsitatakse pikemalt otsitavate eestlaste küsimust. Alles sügiseks loodetakse saada lõpulikud statistilised andmed, mis vastava kirjeldusega almanakis ilmuvad.

Adamson, Voldemar. Kad. B. C. Canada Vancouver, 5—6 aast. Otsib vend. — Arro, August, sünd. 1886. Kad. Hamburgi vangilaagris 1918. Otsib vend. — Albe, August. Kad. Brasil, Sao Paulos 8 aast. — Arkadi, Timofei. Kad. Vladivostokis 1923. — Altin, J. K. Kad. Moskvas 1918. Otsib ema. — Adelbert, Leena, sünd. 1906. Kad. Simbirski kubr. 1919. — Adelbert, Elviine, sünd. 1913. Kad. Simbirski kub. 1919. — Allik, Konstantin, kanafarmi omanik. Kad. Liverpoolis 1931. — Anton, Johan. Kad. Moskvas 1927. Otsivad sugul. — Arro, Hans, 60 a. v., meremees. Otsib õde. — Aren, Jakob, artellivanem. Kad. Moskvas 1918. — Adamson, Carl. Kad. Scotland, Greenoch. — Animägi, Toomas, aidamees. Kad. Kaukaasias Pjatigorski l. läh. 1921. — Aren, Jakob, insen. Kad. Moskvas. Otsib vend. — Aren, Kristjan, tehnik. Kadunud Leningradis. Otsib vend. — Aavik, Vasili. Kad. Sao Paulos 1931. — Aus, Al-der-Eduard, 35 a. v. Kad. a./l. Altai, Aafrikas — Liverpoolis 1923. — Allas, Peter, 35 a. v. Kad. New Yorgis 5 a. Otsib õde. — Aljas, Julius, tuletornivaht. Kad. Oranienbaumis 1929. Otsib vend. — Akkel, Hugo. Kad. Melitopolis, Venem. 1928. Otsib ema.

Bauer, Jaan, sünd. 1892, arst. Kad. Pekingis 1920. Otsib vend. — Brenner, August, 44 a., meremees. Kad. New Yorgis 1918. — Belousova, Lydia. Kad. Harkovis maailmasõja ajal. — Baart, Karl. Kad. Mandshuurias Schitouhedzy jaam. — Birch — Siling, Melania Mrs. (abielus). Kad. Canterburys. — Breedis, August, sünd. 1894. Kad. Ufas. — Blakis, Peeter. Kad. Feodossias 1928. — Bitchun, (Noack), Aliide, sünd. 1875. Kad. Venemaal 1915.

Cantus, Emilie, sünd. Prants. Kad. San-Friscos 1927. Otsib vend.

Denison, Mathilde. Kad. New Yorgis 1920. Otsivad vennad. — Dido, Jaan, sünd. 1893. Kad. Moskvas. Otsib ema.

Einmann, Nikolai, sünd. 1901, sõjaväel. Kad. Venemaal 1920. Otsib ema. — Eestein, Hugo. Kad. Venem. 1919. Otsib vend. — Eilsen, Jaan, naine Emilie, pojad: Voldemar, Valter, August. Kad. Staraja-Russi k. 1916. — Eilsen, Mai. Kad. Staraja-Russi kub. 1916. — Ehrenberg, August, 57 a. Kad. Venem. 5 a. Otsib õde. — Eller, John. Kad. San-Friscos 1918. a. Otsib ema. — Einmann, Nikolai, sünd. 1901, sõjaväel. Kad. Olonetsi kub. 1918. Otsib õde. — Ekard, Madis, 43 a. Kad. Rumeenias 14 a. Otsib õde. — Eisenberg, Anatol. Kad. Sao Paulos. Otsib onu. — Ellerberg, Johannes. Kad. S/S. Plum Branch Liverpoolis, L.-Ameerikas 2 a. Otsib vend. — Elmi, Herbert, sünd. 1902. ilmasõj. Otsib vend. — Hein, Heinrich, Kad. International Branch, Y.M.C.A. New Yorgis. —

Fehlberg, Artur. Kad. Sao Paulos 1926. Otsib ema.

Gerberson, Al-der, perekonnaga. Kad. Vologda kub. 1917. — Gerberson, Nikolai. Kad. Ekaterinoburgis 1922. — Gerberson, Mihkel. Kad. Venem. — Grünreich, Hermann. Kad. Sidneys 2 a. Otsib ema. — Greenbaum, August. Kad. Californias.

Harrison, August. Kad. Tallinnas, ilmasõj. Otsib vend. — Hein, Heindrich, sünd. 1901. Kad. Nišni-Novg. 1918. Otsib isa. — Hein, Aleksander, sünd. 1897. Kad. Röhinskis 1918. Otsib isa. — Harp, Gustav, rdt. teemeister. Kad. Venemaal enne ilmasõda. Otsib vend. — Holsting, Jakob-Nikolai, 42 a. Kad. Sidneys 1909. Otsib õde. — Hobustekopp, Grigori. Kad. Vladivostokis 1923. — Haab, Peeter, sünd. 1891. Kad. Hamburgis 1921. Otsib tädi. — Halberg, Johannes. Kad. U.S.A. 1914. — Hermann, Hans. Kad. Smolenskis 1921. Otsib vend. — Hedosing, Daniel, sünd. 1885, sõjaväel. Kad. Marienburgi all 1919. Otsib naine. — Hergauk, Eugen, 42 a. Kad. Brasíllias, Geando de Sul'is 1925. Ots. ema. — Henson, Ado ja Emilie, lapsed: Felix ja Elmar. Kad. Holmi 1, Ots. sugul. — Heisler, Hugo, sünd. 1886, vene ohvitser. Kad. Brjānskis 1909. Otsib ema. — Huhtman-Dikbein. Kad. Buenos-Aireis. — Haus, Johannes, sünd. 1901. Kad. Venemaal 1919. Otsib ema. — Hansson, Georg, sünd. 1883, meremees. Kad. a.-l. „Nelli Troop“, Boston 1909.

Igop, (Jegop) Eduard. Kad. Saksamaal

vangis 1917. Otsib isa. — Ilves, Minna. Kad. Leningradi kub. 1 a. Otsib õde.

Jeeger, Al-der. Kad. Tveri kub. 1926. Otsib vend. — Jürisson. Voldemar. Kad. Brjānskis 1918. Otsib ema. — Jakobson, Maria, sünd. 1897. Kad. Leningradis 1930. Otsib ema. — Jaagor, Evald, 57 a. Kad. Harkovis 1921. Otsivad vanem. — Jõgi, Jaan, naine Juuli, lapsed: Roland-Maksimilian, Evert, Leida. Kad. Leningradis 1925. Otsib õepoeg. — Jäärats, Jaan, sünd. 1899, meremees. Kad. Inglise aurik Essex Caunty Montreal 1923. Otsib õemees. — Jäärats, Jaan, meremees. Kad. S/S. Essex Caunty Canada Steamship Lines Ltd. Montreal 1923. — Jürgens, Philip, 52 a. Kad. Chicagos 1913. Otsib õde. — Jürgens, Karl, 45 a. Kad. Chicagos 1913. Otsib õde. — Jõeleht, Harald. Kad. Brotava, Santa Cruz de Tenerife. — Jürisson, August. Kad. Sao Paulos 1925. — Jürgenson, Jakob. Kad. West Toledo, Ohio. — Jansen, Ernst, 45 a. Kad. Austraalias 1916. Otsib vend. — Jäämees, Pauline. Kad. Venemaal.

Koolmeister, Johan. Kad. Harkovis 1924. — Kiirats, Jaan, tööt. kaevand. Kad. Belgias, Limburgis 1927. Otsib vend. — Koik, Jüri. Kad. Jablokovkas 1929. Otsib õde. — Koba, Eduard, sünd. 1840. Kad. Rumeenias vangis 1917. Otsib ema. — Kivi, Karl ja Miil. Kad. Oudovas 1915. — Kütt, August, teen. punav. Kad. Vjätkas 1919. Otsib ema. — Kaha, Artur, 25 a. Kad. Sao Paulos 5 a. Otsib kasuema. — Kuura, Vladimir, v. ltn. Kad. Rostovas 1918. Otsib isa. — Kivi, Herbert. Kad. Lätimaal. Otsib vend. — Kirst, Morits, põllumees. Kad. Venem. — Kaarmann, Rudolf, sünd. 1888. Kad. Serbias p. ilmasõda. Otsib ema. — Kajo, Tiidrik, 42 a. Kad. England, Barry Dock S. W. 1 a. Otsib ema. — Kajo, Hindrik, 41 a. Kad. Kings Bark L. Y. 1928. Otsib ema. Kadaja, Jaan. Kad. Helsingis 4 a. — Kelder, Elvine-Rosalie, sünd. 1895. Kad. Leningradis 1917. Otsib ema. — Kaasik, Vassili. Kad. Vladivostokis 1923. — Kaasik, Mart. Kad. Vladivostokis 1923. — Kaasik, Grigori. Kad. Vladivostokis 1923. — Koel, Mihael, sõjaväel. Kad. Venemaal 1917. — Kask, Al-der, sõjaväel. Kad. Voroneši l. 1917. Otsib õde. — Kangur, Erich-Al-der. Kad. Poltava l. 1918. Otsib õde. — Kuik, J. Kad. Venemaal 2 a. Otsib õde. — Kull, Martin, meremees. Kad. U. S. A. Winnipegis 1905. — Kont, Peter. Kad. Leningradis 10 a. Otsib vend. — Kont, Paul. Kad. Luuga l. 8 a. Otsib vend. — Kukk, Gustav. Kad. Blagoveštšenski l. 2 a. — Kauserg, Ernst. Kad. Leningradis. — Kuurman, Mart, sünd. 1882. Kad. Louvres.—Prants,

4 a. Otsib vend. — Krasna, Helene. Kad. Odessas 1919. Otsib õde. — Kutsar, Albert-Joh., sünd. 1890. Kad. ilmasõjas 1918. Otsib naine. — Kriiver, Anton. Kad. New-Yorgis 1923. Otsib ema. — Kriiver, Liina. Kad. Oaklandis 1929. Otsib ema. — Kuk, Aleksander, sünd. 1886. Kad. Austraalias Brisbane's 1920. Otsib vend. — Knut, Alex., insener. Kad. New-Yorgis. Otsib õde. — Kivistik, Elsa. Kad. Montevideos ½ a. Otsib ema. — Kuk, Edgar, sünd. 1899. Kad. Norras 1918. Otsib ema. — Krein, Villem, 50 a. Kad. New-Yorgis. — Kangur, Andres. Kad. Chicagos. — Krasman, Amalie. Kad. Krimmis 4 a. Otsib vend. — Koppel, Eduard. Kad. Borissovi l. Otsib õde. — Karalov, Timofei. Kad. Magolevski kub. Otsib õepoeg. — Koff, Oskar. Kad. Chicagos 10 a. Otsib vend. — Kärt, Alfred-Johannes, sünd. 1899. Kad. Venemaal 16 a. Otsib ema. — Kuivjõgi, Mihkel, sünd. 1896, meremees. Kad. Englandis 1917. Otsib ema. — Kask, Kaul. Kad. Venem. Oshi linnas 1927. Otsib ema. — Kartau, Villem, sünd. 1878. Kad. Leningradi ja Ordeshi jaam. — Kuleschova, Rosa. Kad. Ukrainas. — Kütt, Johannes, sünd. 1892. Kad. Sao Paulos 1½a. Otsib naine. — Kannus, Anton. Kad. Moskva k. — Krall, Johannes, 29 a., sõjaväel. Kad. U. S. A. Company „H“ 22-nd Infantry Fort Mc Sherson 9 a. Otsib tädipoeg. — Karuauk, Paul. Kad. Sao Paulos 1925. — Kall, Eduard-Elmar, sünd. 1903. Kad. Venemaal 1919. Otsivad vanemad. — Koppelmann, Johannes, 35 a. Kad. Tveri kub. 1920. — Kütt, Jakob. Kad. Leningradis 1925. Kõrgaja, Augustin, sünd. 1889. Kad. Venemaal. — Kivistik, Elsa. Kad. Montevideos, Uruguay. Otsib ema. — Koel, Mihkel. Kad. Venemaal. Otsib ema. — Kudak, Georg, sünd. 1898. Kad. Venemaal Otsib õde. — Kirs, Anton. Kad. Montevideos. — Kippar, Hindrik. Kad. New-Yorgis. — Koort, Johan, sünd. 1892. Kad. Venemaal 1919. — Kõll, Kad. U. S. A.. Otsivad sugulased. — Knuut, J. Kad. Leningradis 1928. Otsib isa. — Kibik, Robert, sünd. 1899. Kad. Ukrainas 1919. Otsib ema.

Lepmets, Johannes, sünd. 1901. Kad. Krimmis 1920. Otsivad vanemad. — Lohuru, Eduard-Rudolf, ta naine Valentiina, tütar Lulu, agronoom. Kad. Saratovis 1930. Otsib vend. — Laubmann, Hugo. Kad. Moskvas 1918. Otsib õde. — Looding, Julius. Kad. New-Yorgis 1913. Otsib ema. — Laubmann, Hugo. Kad. Moskvas 1918. — Luuker, Voldemar, sõjaväel. Kad. Venemaal 1917. Otsib ema. — Lemtu, Aleksei, 30 a., telefonist. Kad. Siberis, Piftofkis 1930. Otsib isa. — Lõhmus,

Adolf. Kad. Moskvas 1923. Otsib õde. — Leinet, Nicolai, meremees. Kad. Inglismaal 6 a. Otsib naine. — Luuk, Jüri, 55 a. Kad. Argentiinas 3 a. Otsib tütar. — Lember, Artur, 25 a. Kad. Aafrikas, Sidi-Bel-Abebis. Otsib isa. — Luukas, Anton. Kad. Venem. Altai kub 5 a. Otsib ema. — Lambing, Peeter, põlumees. Kad. Leningradi kub 2 aastat. — Looper, Martin, rätsep. Kad. Brasiilias, Sao-Paulos 1929. Otsib ema. — Lüüde, Eduard, abielus, 7 last, 50 a., meier. Kad. Leninskis 5 a. Otsib isa. — Lees, August. Kad. Austria-Ungaris vangis 1918. — Lohvitski, Martin-Robert, 54 a. Kad. New-Zelandis 28 a. Otsib vend. — Lillienblatt, Marta ja Aleksander. Kad. Brasiilias, Sao-Paulos 2 a. — Leppik, Priidu. Kad. France Dunkerque 1 a. Otsib naine. — Lang, August, sõjaväelane. Kad. Venem. Austria liinil Ratõschje küla j. 1916. Otsib isa. — Laas, August, jahimees. Kad. Congo-Belge 1930. — Lang, J. M., 31 a. Kad. Leningradis 3 a. Otsivad õde ja vanemad. — Leevit, Viktor. Kad. Moskva-Rostov 1918. Otsib naise õde. — Leppik, Johannes. Kad. Kroonlinnas. Otsib vend. — Leok, Hindrek, sünd. 1894, kaitsev. Kad. Venemaal 1919. Otsib vend. — Luts, Robert, sünd. 1898, ohvitser. Kad. Venemaal 1920. Otsib ema.

Mann, Andres, meremees. Kad. Norralaev s/s. Otne 1921. Otsib vend. — Mannus, Voldemar. Kad. Leningradis. — Martinson, M. Kad. U. S. A. Easton Pa. — Mets, Julius. Kad. s/s. Athelstone, London W. C. 1925 a. Otsib vend. — Mürk, Emma, sünd. 1892. Kad. Venemaal 1916. Otsib isa. — Motson, Kristjan. Kad. Oudovas 1915. — Mosin, Johannes, kalapüüdja. Kad. Venemaal 1924. Otsib vend. — Metsalo, Minni. Kad. New-Yorgis 1914. Otsib õde. — Märka, Priidu. Kad. Vladivostokis 1923. — Martinson, Voldemar. Kad. Vladivostokis 1923. — Muide, Rudolf, naine Hilda, tütar Resette. Kad. Brasiilias, Sao Paulos 2 a. — Martinson, Johannes. Kad. Tallinnas või Pärnus 1930. — Mühlieb, Theodor, sünd. 1896. Kad. Chicagos 1921. Otsib õde. — Miina, Karl, sünd. 1909. Kad. Venemaal ilmasõjas. Otsib ema. — Mihkelson, Peter, sõjaväel. Kad. Venemaal ilmasõjas. Otsib vend. — Maal, Harald-Mathias, sünd. 1894, meremees. Kad. Ameerikas ilmasõjas. Otsib õde. — Meldorf, Konstantin, 38 a. Kad. Venemaal revoluts. — Mets, Voldemar, mehaanik. Kad. Belgias, Antwerpenis 1922. Otsib isa. — Mill, Voldemar, sõjaväel. Kad. Austria piiril ilmasõjas. Otsib ema. — Mikutel, Eugen. Kad. Saratovi kub. — Marvei (Raymond) Anton. Kad. Hattle,

Vasc. — Mihkelson, Georg, 60 a., rätsep. Kad. U. S. A. 1914. — Moudey, Alberto. Kad. San Juan, Argent. 1928. — Meyer, Karl. Kad. San Juan, Argent. 1928.

Neindorff, S. A., miss, end. Vesterbusch. Kad. U. S. A. Bristolis 1 a. Otsib end. abik. — Nõmmik, Oskar, velsker. Kad. Siberis, Omski l. mõni aasta. Otsib isa. — Nemtsenko, Ivan, sõjaväel. Kad. Kievi kub. Austrias vangis ilmas. Otsib tütar. — Niinberg, Vilhelm. Kad. Luuga l. — Näär, Liina. Kad. San-Franciscos 1914. — Nigul, Gustav. Kad. Leningradis. — Nurk, Mihail, 35 a. Kad. Soomes, vene sõjav. 1917. Otsib õde. — Narismaa, J. Kad. Novorossiskis 4 a. Otsib naine. — Nibauer, Ernst-August. Kad. Skolimov Vojevodstvo, Varzawski. — Naar, Mihael, sõjaväel. Kad. Venemaal 1919. Otsivad vanemad. — Nenaschivina, Minna, tütar Elfriede. Kad. Kameni l. 2 a.

Oja, Johannes. Kad. Harbiinis, Mandshuurias 1930. — Orav, Jaan, sünd. 1872, autojuht. Kad. Leningradis 1929. Otsib õde. — Oskar, Jaan. Kad. U. S. A. Oregonis 1917. Otsib vend. — Otsalt, Ludvig, mehaanik. Kad. Leningradi kub. 2 a.

Paiva, Nicolai. Kad. Brasiliias, Ma-naos. Otsib ema. — Pals, Vladimir. Kad. Austria vangis ilmas. Otsib isa. — Pruul, Emilie-Marie, sünd. 1899, teenija. Kad. Sevastopolis 1918. Otsib ema. — Plank, August. Kad. New-Yorgis 8 a. Otsib vend. —

Pomerants, Priidu (naine ja laps). Kad. Odessas 1918. Otsib vend. — Pruul, Johannes, meremees. Kad. Sidneys, N. S. Wales 6 a. Otsib õde? — Paami, Eduard. Kad. Brasiliias, Sao-Paulos. — Pluuta, Nikolai, sünd. 1887. Kad. Kroonlinnas 1921. Otsivad naine ja tütar. — Peterson, Jaan. Kadunud Vladivostokis 1923. — Palo, Grigori. Kad. Vladivostokis 1923. — Põllupüüd, Johannes, muusep. Kad. Brasiliias, Sao-Paulos 1930. — Poll, Johannes, naine Elvine. Kad. Tomski kub. Otsib ema. — Puk, J. mr., 52 a. Kad. U. S. A. 1914. Otsib õde. — Pilberg sandra, teenija. Kad. B. C. Kanadas, Vancouveris 1930. — Pihel, Johannes, sünd. 1893. Kad. Smolenskis 1925. Otsib vend. — Pavel, Karl, 58 a. Kad. Kaukaasias, Maikopi l. 11 a. Otsib õde. — Pilberg (Pehl), Oskar-Daniel. Kad. U. S. A. New-Yorgis 1908. Otsib vend. — Pilo, Karla. Kad. Kingissepas 1 a. Otsib õepoeg. — Parmasson, Jakob, sünd. 1869. Kad. Ukrainas 1919. Otsib naine. — Panel, Peter. Kad. Austraalias, Sydneys 1922. Otsib õde. — Pavlova, Helene, 10-a. tütar Hildegard. Kad. Suhum-Kalee 1925. — (Järgneb.)

Ruumipuudusel tuli hulk nimesid välja jätta, mis avaldatakse järgmises Välis-Eesti Almanakis nr. 11.

Käesolevaga teatame oma klientuurile, et peale toiduainete saadame

PAKKE VENEMAALE

igasugu asjadega; koetud riiet, pesu, valmisriideid, jalanõusid, galanterii-, parfümeeria-, rohu- ja teisi kaupu, kusjuures tellijat ei sunnita ostma asju määratud kauplusest. ÜLDIS. Segapakid, s. o. toiduained ja teised asjad ühes pakis, mis võimaldab kasutada paki eest maksetava saatehinna täiel määral. Teateid maksuta ja ilma kohustuseta huvitatuile.

V. HEYDEN & Co., Tallinn, Niguliste t. 20, tel. 452-53

Tähtis väliseestlastele, kes külastavad Tallinnat!

Hotel-restoran „ROOM“

Maneeshi 1. Tel. 425-51.

Hotelli uue osa valmisaamise puhul soovitame **hinnaalandusega** jooksva sooja- ja külmaveega numbritube. Restorani suures saalis igal õhtul eeskujulik kabaree eeskava.

Austusega **OMANIK.**

Juriidiline osakond.

Notarid.

J. Bergmann	Müürivahe 16	447-37	9—3
O. Hoffmann	Harju 39	444-97	9—3
E. Juurik	Jaani 6	446-27	9—3
K. Kister	Viru 9—6	447-86	9—3
J. Kristelstein	V. Posti 6	426-60	9—3
E. Muttikas	V. Posti 3	437-70	9—3

Vannutatud advokaadid.

A. Anderson	V. Posti 3	446-45	9—10; 5—7
S. Bremen	Kinga 1	434-18	½9—½10; 5—6
R. Eliaser	Jaani 6—9	446-90	9—10; 5—7
W. Ewer	S. Karja 15	452-05	5—6
K. Hallik	Niguliste 10	436-33	9—10; 5—7
W. Kannelson	Vene 7/3	430-13; 429-35	9—10; 5—7
A. Kitzberg	S. Karja 18/28	446-12	
R. Kuuskmaa	Viru 19	433-66	9—10; 6—9
W. Margk	Kinga 1	448-71	9—10; 5—6
B. Markovič	Vene 7/3	430-13; 429-35	
E. Poom	Kullasepa 7	429-63	5—6
M. Puusepp	Kinga 6—5	434-25	9—10; 4—6
F. Rosenberg	Viru 11	432-69	9—10; 5—7
P. Ruubel	Jaani 6—1	444-11	9—10; 5—6
T. Rõuk	Kinga 6/8 k. 9	448-05	9—10; 5—7
G. Sapas	Kuninga 2	463-62	9—10; 5—7
Ä. Sirk	Kinga 6/8 k. 9	464-62	9—10; 5—7
S. Soobik	S. Karja 7	422-77	9—10; 5—7
A. Susi	Jaani 6—15	445-81	9—10; 4—6
J. Tannebaum	Uus 3	449-55	7—8
A. Weinberg	Jaani 6—13	446-13	9—10; 5—7

Vannutatud advokaatide abid.

H. Bergmann	Jaani 6—15	445-81	½9—10; 5—7
K. Jalakas	Kinga t. 6/8 k. 9	464-62	4—5
W. Johans	Viru 11	432-69	9—10; 4—7
V. Kanarik	S. Karja 6	446-60	9—11; 5—7
A. Kann	V. Karja 3—3	448-56	9—10; 5—7
B. Klaarmann	S. Karja 18—28	441-78	
R. Kulbas	Müürivahe 16/28	448-48	9—10; 5—7
A. Lauba	Viru 19	433-66	9—10; 5—7
S. Lurje	Vene 7/3	430-13; 429-35	9—10; 5—7
W. Metslow	Vanaturg 1	436-25; 461-01	
L. Parre	Jaani 6	454-40	9—10; 5—7
K. Peterson	Jaani 6—15	445-81	9—10; 4—6
J. Poska	V. Posti 6	437-31	9—10; 5—8
G. Poom	Mundi 3	443-43	9—10; 4—6
O. Pukk	S. Karja 18	446-56	9—10; 6—7
P. Pöder	Harju 45—4	447-64	9—10; 4—6
K. Schwartz	Kinga 1	448-71	10—11; 5—6
F. Siimer	Estonia pst. 27	456-30	10—11; 4—6
L. Stillmark	Kinga 1	434-18	5—6
A. Tamm	Jaani 6/3	446-65	9—10; 5—7
N. Teiss	Mundi 3—5	431-21	9—10; 5—7
A. Terras	Vanaturg 1	436-25	9—10; ½5—7
W. Tomson	Jaani 6—1	444-11	9—10; 5—6
R. Wiederfeldt	Mundi 3—5	451-46	9—10; 5—7
A. Üunapuu	Viru 21—2	447-92	9—10; 5—6

(Järgneb).

Kuhu rännata?

Välis-Eesti Ühing on otsustanud panna suurt rõhku tihedale koostööle Välis-Eesti Almanaki laialdase lugejaskonnaga.

Väga võimalik, et paljudel käesoleva ajakirja lugejatel on küsimusi, mis seotud väljarändamisega või selle võimalustega praegu või lähemas tulevikus.

Selleks, et Välis-Eesti ühing saaks nimetamisväärselt kaasa aidata selle küsimuse lahendamisel ja täpsemaid andmeid koguda soovitud maa kohta, vajab ühing mõnd informatsiooni alljärgnevatele küsimustele.

Kõiki Välis-Eesti Almanaki aastatellijaid informeeritakse aja

jooksul kirjatael kõige töö kohta, mis seotud käesoleva küsimusega. Nende aastatellijate nimed ja aadressid, kes täidavad käesoleva küsimuslehe, kantakse sisse erinimekirja ja neile võimaldatakse esimeses järjekorras kõik informatsioon ja võimalikud soodustused või kergendused, mis seotud väljarändamisega soovitasse kohta.

Kui Välis-Eesti Almanaki toimetuse saab käesolevale küsimuslehele küllaldaselt vastuseid, siis püütakse tööd teha vastavas suunas, et abiks olla nende tökete kõrvaldamisel, mille eemaldamiseks võimalused ei puudu. Nimed, aadressid ja andmed iga üksiku küsimuslehe täitja kohta jäävad toimetuse saladuseks.

Väljarändamishuvilise teateleht.

VALJALÕIGATA !

Saatke ära käesolev teateleht ühes Välis-Eesti Almanaki aastatellimisega. Kr. 1.50 aastakäik. Raha võib saata ka postmarkides.

Välis-Eesti Almanaki

toimetusele.

Postkast 100.

TALLINN.

Nr.

Ruumipuudusel võib lisada täpsemaid andmed lisalehel.

1. Perekonna- ja eesnimi?
2. Aadress?
3. Vanus ja elukutse?
4. Haridus ja kodakondsus?
5. Abielus või vallaline?
6. Perekonna liikmete arv?
7. Kas kavatsete rännata välja üksinda või perekonnaga?
.....
8. Kuhu, linna või maale?

9. On Teil tuttavaid välismaal?
10. Kas olete varem välismaal reisinud, elanud?
11. Kui suur on Teie reisikapital?
12. Kas olete ametis või töötä?
13. Kuhu soovite välja rännata?
14. Kas sõidaksite mujale, kui saate teada soodsamatest elu- ja töötingimustest?

Lõigake välja, täitke ära ja saatke minema!

Välis-Eesti Almanak, toimetus

P. O. B. 100, Tallinn, Estonia.

Palun minule saatma hakata Ü.-E. Almanak

aastaks, alates

Tellimisraha

saadan ^{siinjuures} _{kuuaja jooksul.}

(Aastatellimine kodumaal Kr. 1.50, väljamaal \$ 1 või vastav summa muus rahas.)

Adress:

Palutakse aadress selgelt kirjutada.

Välis-Eesti Almanak'i aastatellimine tasuta

neile, kes saavad
10 väliseestlaste elu
käsitavat grupp-pilti.

Suurus 6×9 või suurem.

Lisage ühtlasi pildi tekst ja lühike kirjeldus.

Soovitakse osta

MAJA

väiksema krundiga ja nelja korteriga umbes Kr. 10.000 väärtuses, Tallinnas. Kirjutada postkast 100, Tallinn, „Eestlasele Kaliforniast“ all.

Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisus

E. T. K.

on üleriiklik tarvitajate ühiskaupluste suurostu keskkorraldus.

Asutatud 1917 aastal.

PEAKONTOR: Tallinnas — Narva maantee nr. 27.

HARUD: Eestis kõikides linnades ja suuremates keskkohdades.

Telegrammi-aadress: ESTOKO — Tallinn.

OMATÖÖSTUSED: jahuveski, naelayabrik „Tugev“, kohvitööstus, kala-konservide ja soolamistööstus, keemiatööstus, maitse- ja toiduainete (tee, kakao, lauasoola, söögisooda jne.) omapakkimine.

IMPORTEERIB: põllutööriistu ja -masinaid, kunstväetisi, seemnevilja, jõusööti, heeringaid, soola, suhkrut ja muid toiduaineid, rauda ja igasuguseid ehituselarbeid, majapidamistarbeid, kalastuselarbeid jne.

EKSPORTEERIB: kartuleid, lina ja linaseemet.

Põllumajandusline Keskühisus

„ESTONIA“

Tallinn, Jaani t. 6

Kõnetraadid: 446-01 kuni 446-09

Telegrammi aadress:
„ZENTRESTONIA“

Osakapitalid 1.000.000 kr.

EKSPORTEERIB:

Võid ja kõiki piimasaadusi.

IMPORTEERIB:

Piimatolitus - sisseseadeid, masinaid ja igasuguseid piimatööstus-tarbeid

MÜÜA KIVIMAJA

Tallinnas, kahekordne, mitme kauplusruumiga ja 3 suure elukorteriga. Üür Kr. 450.— kuus (\$ 120.—). Käidav koht, kesklinna läheduses. Head müügitingimused. Hind Kr. 60.000.— (kaubeldav).

8000 ruutsülda maad noore kase- ja männimetsaga täöstuse või aian-duse asutamiseks, 3 klm. Tallinnast. Head müügitingimused. Kirjavahetus Välis-Eesti Ühingu kaudu märgusõna „Kivimaja Tallinnas“ all.

Sellega soovime teada anda kõigi Eesti rahvale: Nüüd on alanud Iisraeli suguharude kokkukogumine, kes peavad välja tulema üks linnast ja suguvõsast 2. Jeremia 8—14, need samad peavad endid laskma üleskirjutada Taveti linnas, igast Iisraeli suguharust 12 tuhat, Ilmut. r. 7—5, 12 korda 12 tuhat 144.000, Ilmut. r. 7—4, neid peab hütama Pühaks Rahvaks, Isai 62—12, ja peavad kui kuningad valitsema (1000 a.) Ilmut. r. 5—10, ja Benjamin, kes nende ülemvalitseja on, Tav. laul 68—28.

Paremaid teateid selle üle annab

suguvend **H. J. Leo.**

P. O. B. 319

Eureka Cal. U. S. A.

ETA

Sügavhambulise

MILLER

autokummi talla paksus ületab iga samahinnalise kummi. Tema sisekude on eriti tugev ja ta üldse on vastupidavam kui ükski teine autokumm

AINUESINDAJA EESTIS
AKTSIASELTS

A. ROSENWALD & Co

TARTUS
Suurturg 8
Telef. 300

Viljandis, Väiketurg 5 / Tel. 12

Major August Pakki

otsib vend Karl Pakk, Brasiiliast. Viimased teated saadud Poolamaalt Nietzvitzi linnast, umbes 11 aasta eest. Kui keegi teab tema surmast või praegusest elukohast, palun teatada:

Senor Carlos Pakk

Santo Guaro

SAO-PAULO

BRASIL

Väliseestlased!

Kes tahavad omandada KODUMAAL talu, maja, krundi, või otsivad kodu- või välismaal oma sugulasi, kuulutage

Välis-Eesti Almanak'is.

mida loetakse nii kodumaal kui välismaal.

Ühe dollari eest (\$ 1.—) saate pool käesoleva kuulutuse ruumist.

Tekst ja raha palume saata:

P. O. B. 100.

TALLINN. ESTONIA.

VÄLIS-EESTI ÜHING

Vana Posti t. 6,
TALLINN
(Notar J. Kristelsteini büroo)

KÕNETUNNID:
10—12; 16—17
Kõnetr. 426-60

Väliseestlaste aadressid, teated elutingimuste kohta välismail, informatsioon Välis-Eesti küsimusis, majanduslik informatsioon saaduste turustamise võimaluste üle, teated kapitali paigutamise võimaluste üle Eestis (liikumata varandustesse, — — — ettevõtetesse, panka hoiule), nõuanne ja abi tolli alal jne. — — —

Väljarändamise ja tagasirändamise korraldamine.
2-se Väliseestlaste kongressi eeltööd ja teated
(1933. a. suvel).

V.-E. Ühingul on esitajad üle maailma.

Ühingu liigete **koosviibimised** on Tallinnas, Seltskondlikus majas iga kuu esimesel teisipäeval kell 19.

“The Baltic Times”

(Weekly)

The First English
International Newspaper
in Baltic and Scandinavia

For sale in all Estonian organizations
all over the world.

Sample copies sent on request.

Subscription rates:

\$ 3.— annual
\$ 2.— semi-annual

Published and edited by Estonians.

Tallinn — Estonia.
(S. page 29.)

Riia eestlaste kohtamispaik
on

„MASCOTTE’S”

Valdemaras iela 21.

Omavahelised koosviibimised
igal teisipäeval kl. 20.

Kõik eestlased, kes külastavad
Riiat, külastavad kindlasti ka
„MASCOTTE” kohvikut.

Laboratorium „VIKO“ A-S.

soovitab oma erisaadusi :

TERMOL-seep

„ **kreem**

„ **puuder**

Need on kolm uusimat ja mõjuvamat **ILURAVI** vahendit, milledega kosmeetiline keemia meid on rikastanud.

Proovige ja otsustage ise.

Otstarbekohasemad

anood- ja tasku-
lambipatareid

võivad tulla ainult
moodsamast ja tehni-
liselt viimistletumast
vabrikust.

Moodsam ja suurim
patareide tehas on
Baltimail

ELEKTRO-KEEMIA-TÖÖSTUS

U-R-A-N-I-A

Nõudke ainult!

Tuntud

Kaubamärk.

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL
seepi

**Kõrgemas headuses tua-
lettseep** vistrikute, tedretäh-
tede, päikese põlendiku ja üle-
liigse higistamise vastu.

**Teeb naha siledaks ja
pehmeks.**

Müük apteekides, rohu- ja
teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Restoran-Hotel „Du Nord“

Rataskaevu 3, kõnetr. 433-45.
Uuesti täielikult renoveeritud.

Suurepäraline rootsieine

kl. 11—2 p.

75 snt.

Lõunad uudisroogadest. Hea köök.

Suve läbi lõunal ja õhtul kunst-
nikkudest koosnev kapelle.

1. septembrist sügise hooaja avamine.

Korralikud numbritoad.

Korralikud numbritoad.

„Meie Tee“

Ameerika eestlaste kuukiri.

— Jimub New Yorgis Eesti Haridusseltsi väljaandel. —

Kõige täielikumad ülevaated P.-A. Ühendriikide
eestlaste elust. Huvitav lugemismaterjal, hulk pilte.

Üksiknumbri hind 15 U. S. A. senti.

TELLIMISHIND: $\frac{1}{1}$ a. — \$ 2.— Kr. 7.50

$\frac{1}{2}$ a. — \$ 1.— Kr. 3.75 (ühes postikuludega).

Toimetus ja talitus:

ESTONIAN EDUCATIONAL SOCIETY.
310 Lenox Ave, NEW YORK, U. S. A.

Eestis võtab tellimisi vastu:

Välis-Eesti Ühing, V. Posti t. 6, Tallinn
või postkast 100. Tallinn.